

CUPRINS / SUMMARY

MEDII PSIHO-SOCIALE CU POTENȚIAL DE RISC PENTRU COPII / PSYCHOSOCIAL ENVIRONMENTS WITH POTENTIAL RISK FOR CHILDREN

Călin DRĂGOI

Un demers analitic de evaluare a factorilor de risc în implementarea măsurilor de protecție socială / An analytical approach for assessing risk factors in the implementation of childcare measures 3

Kathleen VAN ANTWERP

The role of law enforcement in the ecology of socialization / Rolul aplicării legislației în ecologia socializării 11

Cristinel BUZATU, Claudia CÂMPEANU

Copiii încredințați - un studiu asupra cerințelor legale și a procedurilor privind ieșirea și reintrarea minorilor români în contextul traficului de persoane: rolul notariatelor publice / A study on the legal requirements and procedures concerning the exit and re-entry of romanian minors in the context of human trafficking: the role of public notaries 16

Ovidiu BUNEA

Risc, factori de risc, adversitate pentru copilul din familie și din sistemul de protecție / Risk, risk factors and adversity for the children in family and in foster care 30

Daniela TĂNASE

Conservarea imaginii materne prin crimă-efect al cronicizării abuzului emoțional / Preservation of maternal image through crime - effect of chronic emotional abuse 38

Monica Angela BARA

Cauzele abandonului școlar și prevenirea acestuia / The causes dropout school and prevention its 46

Silvia Gabriela COMĂNESCU

Copiii ai căror părinți execută o pedeapsă privativă de libertate – aspecte psihosociale / Children of incarcerated parents – psychosocial issues 51

Teodora PANȚIRU

Copiii străzii - pericole și abuzuri / Street children - threats and abuse 56

Niculina KARACSONY, Alina FRUNZĂ, Elena Dana FILICHE

Forme de intervenție pentru diminuarea impactului sărăciei asupra familiei și minorilor în comunități rurale din județul Iași / Forms of intervention for decreasing the impact of poverty on the families and children living in rural communities 58

Elena ULMEANU

Împuternicirea – o șansă pentru copiii și tinerii aflați în situații de risc/ Empowerment - a chance for children and youth at risk 66

Marioara LUDUȘAN

Factorii favorizanți ai abandonului școlar / Factors facilitating abandonment of school 72

Melania PLEȘA

Studiu privind absenteismul în mediul școlar / Study on absenteeism in schools 78

Mihaela CIORSAC

Consilierea elevilor cu părinții plecați la muncă în străinătate / Counseling children whose parents work abroad 84

Maria AILINCĂI

Curriculumul la decizia școlii - factor de prevenire a absenteismului în rândul elevilor / Curriculum at the school's decision - a preventing school absenteeism among students 87

Mădălina PARASCHIV

Copiii cu risc de abandon școlar / Children at risk of school drop 91

DIN ACTIVITATEA FICE ROMÂNIA / FICE ROMÂNIA ACTIVITIES

Cleopatra-Mercedes RAVARU, Elena-Alexandra OȚEL

Raport de activitate cu privire la deplasarea în Elveția, în perioada 27 mai-12 iunie 2015. Programul CIF Elveția, „No fences” 95

Florin ANTONESCU

FICE România, partener în proiectul POSDRU „Eu învăț – Școala este șansa ta!” / FICE Romania, partner in the POSDRU project “I learn - School is your chance!” 98

Eugen Simion

Campania 19 zile de activism în domeniul prevenirii abuzului și violenței asupra copiilor și tinerilor/ 19 Days campaign of activism in prevention of abuse and violence against children and youth .. 100

UN DEMERS ANALITIC DE EVALUARE A FACTORILOR DE RISC ÎN IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE PROTECȚIE SOCIALĂ

AN ANALYTICAL APPROACH FOR ASSESSING RISK FACTORS IN THE IMPLEMENTATION OF CHILDCARE MEASURES

Călin Drăgoi

Pedagog, FICE România

Abstract. *The paper presents a comparatively new approach to the evaluation of the care measures, which are designed and implemented for vulnerable populations and for children at risk. The proposed procedures take into consideration the number of identified (known) specific risk factors acting in a social space (area) and their impact and significance.*

The approach is based on known software and methodology, currently applied in industry and economics as an optimising instrument for the decision making processes, such as the multi-criteria analysis techniques (e.g. analytic hierarchy process) and expert judgement.

This approach is able to overcome some of the difficulties of traditional tools used for assessed social structures, the dynamic of some social groups and its specificity (migration of the labour force, ghetto-grouping, etc..) and environments (social urban and rural “burning areas” for instance) and to assure more objectivity and transparency as the well-known “descriptive analysis”. The analytic hierarchy process was selected in order to minimize the inconsistencies in expert judgement and to support approaches that use mixed quantitative as well as qualitative assessment data¹.

Keywords: *child protection; risk assessment; risk factors; assessment tools*

Analiza factorilor de risc revine tot mai mult în atenția cercetătorilor și practicienilor din domeniul protecției sociale a copilului din România.

Demersurile preponderent calitative și analizele de caz sunt tot mai frecvent înlocuite de analize mai complexe și (mai ales) mai obiective, respectiv cu managementul de caz și de risc, cu evaluări cantitative și calitative mai detaliate.

O dinamică aparte a fenomenelor sociale din România, marcate de o anumită „specificitate” (populații de risc grupate pe anumite areale, dinamica etnică, ghetto-izarea², etc.) și modificarea modului de percepție a fenomenelor sociale (mai multă acceptanță și dorința de

obiectivare și nuanțare a unora dintre prejudecățile existente) a condus la acceptarea tot mai deschisă a ideii că metodele clasice de intervenție în protecția socială a copilului (instituționalizarea sau plasamentul familial) nu pot să acopere singure necesarul existent și că protecția socială este pusă în situația de a găsi și de a implementa noi căi și metodologii de acțiune, în principal mai puternic orientate către problematica specifică anumitor „spații sociale” (areale sociale, medii sociale).

Pentru a realiza însă acest deziderat este nevoie de metode de diagnoză socială mai complexe, mai obiective, mai puțin influențate de factori nerelevanți sau de circumstanțe temporare, fortuite.

¹ Chao, R. M., Lo, S. W., Chang, V. T. – *A study of using AHP OLAP service and blog to construct a quantitative and qualitative assessment environment* in Proceeding of international Conference on Machine Learning and Cybernetics, 2005, IEEE 419, pp. 1965 - 1970

² Drăgoi, C., - *Social Inclusion of Children from vulnerable groups in the context of modern migration – a challenge for the child care system* in Education Plus, Journal of Education, „Aurel Vlaicu” University of Arad, ISSN: 1842-077X, E-ISSN (online) 2068 - 1151 Vol. X (2013), No. 1 pp. 53-62

Managementul de risc devine în acest context o necesitate, care presupune o înțelegere detaliată a circumstanțelor care afectează riscul și presupune elaborarea a diverse strategii de minimalizare a riscurilor.

Metodele moderne de evaluare a riscului, cum ar fi spre exemplu „*Concise Risk Assessment Format*”³, se bazează pe stocarea dinamică (interactivă) a cât mai multor informații cheie despre circumstanțele și riscurile din desfășurarea măsurilor de protecție, despre istoricul măsurilor și managementul simultan al mai multor tipuri de risc, chiar aparent disparate. Se are în vedere, de asemenea, și încorporarea datelor rezultate prin măsurători standardizate ale factorilor de risc.

Informațiile astfel obținute sunt „shared” și „update” între părinți, copii și tineri și multiplele organizații.

Echipele de management utilizează învățarea strategică pentru a investiga diferite grupe și categorii sociale în spații sociale predefinite și pentru a structura strategii noi, pentru a simula consecințele unor intervenții sau activității unor organizații, unor asociații sau altor instanțe formale și informale implicate în protecția socială⁴.

În acest context analiza factorilor de risc se constituie ca o componentă indispensabilă a evaluării impactului social. Evaluarea de impact s-a extins între timp, fiind în cadrul proiectelor la scară mare completată cu pre- și postevaluarea impactului de mediu, impactului tehnologic, impactului financiar – economic și s-a dezvoltat preponderent ca o investigație a socialului pentru dezvoltarea de politici sociale, devenind în multe țări europene o componentă indispensabilă în designul acțiunilor guvernamentale. Numărul de specialiști care se ocupă de analiza impactului social a crescut în ultimele decenii, multe universități oferind seminare și programe de training pentru acest domeniu.⁵

Premise, metodologie

Articolul propune un model conceptual de integrare a „sănătății sociale” și „securității sociale” într-un proiect de evaluare a „riscurilor” bazat pe compararea multicriterială (multi-criteria comparation – AHD). Am considerat un model de risc compus din trei elemente și etapele convenționale din managementul riscului.

Un prim pas la constituit identificarea și evaluarea riscurilor (factorilor de risc, elementelor de risc)⁶.

Analiza relațiilor cauzale și a impactului acțiunii factorilor de risc a fost în continuare analizat pe baza unui model de risc compus din trei elemente principale (Diagrama 1): (1) factorii de risc propriu-ziși, (2) elementele de distorsiune, (3) impactul posibil al elementelor de distorsiune.

Controlul factorilor de risc a presupus în primul rând identificarea cu acuratețe a factorilor de risc (chiar dacă aceștia pot apărea ca inhibitor de mulți și neunitari) a intercorelaționării acționale a acestora (interrelaționarea în context), a modului în care acțiunea acestora se distribuie în arealul (spațiul social) care face obiectul analizei și a elementelor care potențează (dinamizează sau inhibă) acțiunea acestora.

Ideea este că o serie de elemente „interne” sistemului, care țin de natura, durata și intensitatea măsurilor de protecție socială, ca și de tipul de intervenții preconizate (instituționalizare de tip rezidențial, plasament familial, locuințe de independentizare, etc..) sunt constituite din variabile controlabile (măsuri de sănătate și se „securitate socială” spre exemplu), în timp ce alte variabile „din afara” sistemului de protecție socială, care țin de mediul social sunt infinit mai greu de controlat, de influențat și (sau) de modificat. Poate și din acest motiv tendința tot mai accentuată a factorilor de decizie din sistem de a apela la măsuri de „scoatere” a copiilor din

³ Firth., H., Spanskwick, M., Rutheford, L., - *Managing Multiple Risks: Use of a Concise Risk Assessment Format* in Child and Adolescent Mental health, Volume 14, nr. 1, 2009, p. 48

⁴ Schwarz, B., - *An education simulation model*. in: Becker, H.A., Goudappel, H.M. (Eds.), *Developments in Simulation and Gaming*. Boom, Meppel, 1972. p. 47-73.

⁵ Becker, A. B., - *Social impact assessment* in European Journal of Operational Research 128, p. 2001, p 311-321

⁶ Drăgoi, C., - *Risk assessment in Child Protection. The Risk Assessment Scale (RAS) in Education Plus*, Journal of Education, „Aurel Vlaicu” University of Arad, vol. X 2014, nr. 1, p.61 - 68

spațiul lor social imediat (familie, grupurile de egali, cartier, etc...) în cadrul unor măsuri de protecție de tip „plasament”... Plasamentul nu reprezintă în fond altceva decât (indiferent de forma concretă sub care se realizează acesta) o încercare de „eludare” a acțiunii directe a unor factori de risc exteriori sistemului de protecție socială (sau chiar în antagonism cu acesta).

Pentru a putea stabili probabilitatea de apariție și impactul factorilor de risc identificați a fost introdusă compararea multicriterială a factorilor de risc (comparare matricială de perechi de factori), ceea ce a permis o estimare mai obiectivă a ponderii fiecărei categorii (grupe) de factori. În majoritatea cazurilor evenimente „nedorite” apar din cauza unor anumite comportamente umane și de sistem, care nu pot fi însă considerate ca acționând doar linear, ci sunt dependente de

componente latente sau statistic nerelevante (accidentale, fortuite), ceea ce face analiza și monitorizarea dificilă.

„Concentrarea factorilor de risc”. Conceptul la care am apelat este mai puțin utilizat în evaluarea factorilor de risc, deoarece se bazează pe considerarea unui parametru oarecum „nespecific”, respectiv pe prezența sau pe probabilitatea de apariție a unor factori de risc care pot declanșa apariția unui eveniment (unei serii de evenimente) indesezirabil („perturbator”), sau mai exact, care se bazează pe influența unui număr „n” de factori de risc și pe probabilitatea lor de apariție.

Spre deosebire de alți autori care utilizează un demers analog⁷, s-a avut în vedere faptul că impactul unui eveniment indesezirabil poate cauza mai multe tipuri de pierdere (mai multe tipuri de „dezechilibre”) (Diagrama 1).

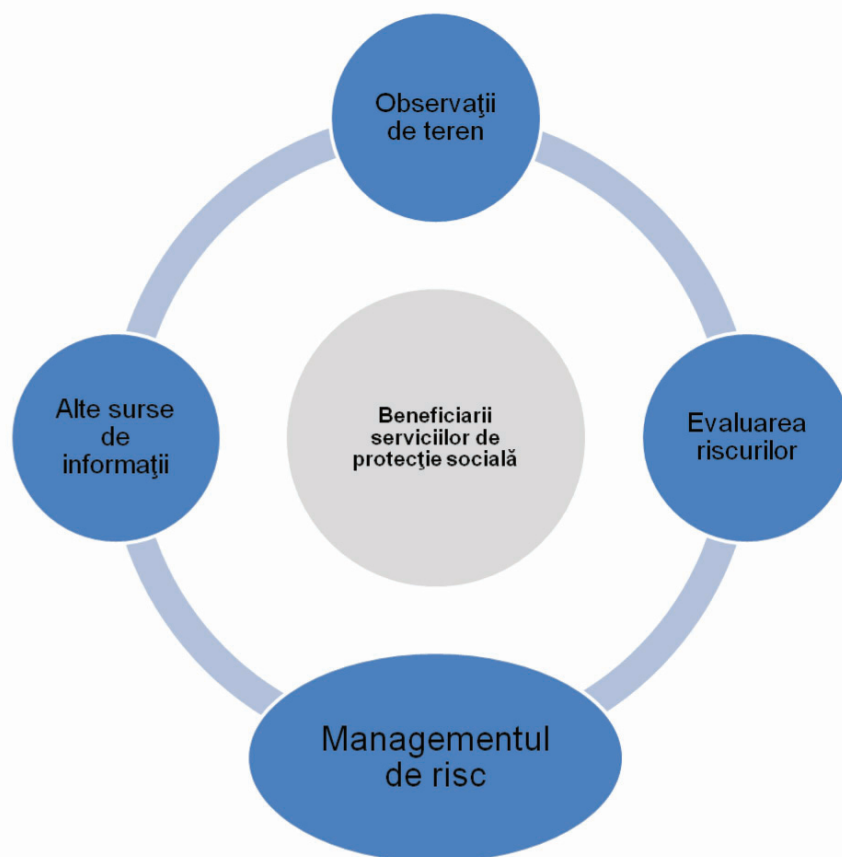

Diagrama 1 - Managementul de risc - Fluxul informațional și evaluarea factorilor de risc

⁷ Aubert, B, Bernard, J. C., - Mesure intégrée du risque dans les organisations – Les Presses de L'Université de Montreal, Montreal, 2004, p. 520

Legăturile cauzale sunt identificate de evaluatorii situației (expertiză) și sunt determinante în evaluarea impactului potențial al unui factor de risc.

Concentrația odată calculată a fost convertită pe baza unei scale de conversie în probabilitate. Se poate folosi atât o conversie de tip calitativ cât și o conversie de tip cantitativ.

AHP este o metodă care a fost frecvent utilizată în domeniul economiei și a managementului întreprinderilor încă din⁸ anii '70 ai secolului trecut. Pentru analiza factorilor de risc identificați în cadrul populației școlare investigate (două sate din județul Arad, caracterizate prin izolare geografică și distorsiuni sociale) a fost folosit Expert Choise⁹.

Analiza rezultatelor

Analiza a fost efectuată în trei faze: (1) identificarea factorilor de risc, (2) evaluarea

riscurilor și (3) elaborarea unui plan coerent de acțiuni concrete.

Ca metode au fost folosite observația sistematică, interviul, analiza multi-criterială. Munca în echipă și cooptarea specialiștilor și practicienilor care lucrează direct în spațiile sociale vizate au constituit, de asemenea, componente metodologice importante.

Un aspect prioritar l-a constituit identificarea componentelor „de risc” (factorilor de risc, evenimentelor indesezirabile și a impactului acestora). În această fază s-a utilizat analiza multifactorială, analiza experților și analiza concentrației factorilor de risc. Stabilirea priorităților la nivelul factorilor de risc, având ca punct de plecare conexiunile cauzale dintre elementele, a reprezentat următorul pas (Diagrama 2).

Diagrama 2 – Operaționalizarea factorilor de risc în implementarea unor măsuri de intervenție (protecție socială) pentru copiii provenind din familii în situații de risc

Domenii	Aspecte	Indicatori
Locuința	1. Locație	Poziție (izolare) geografică, acces la locuri de joacă curate și sigure
	2. Infrastructură	Acces la mijloace de transport, acces la bibliotecă, la alte facilități culturale și alte servicii.
	3. Mod de locuit	Copii în situație de domiciliu temporar, în plasament familial, cu domiciliu instabil. Raportul venituri / chirie.
Factori economici	4. Venitul	Sărăcie și durata acesteia, distribuția intra-familială a veniturilor familiei
	5. Piața forței de muncă	Locul de muncă al părinților și calitatea acestuia, șomajul și lipsa de perspectivă în rândul tinerilor, pensiile reduce
Factori umani	6. Sănătatea	Rata natalității scăzută, mortalitatea infantilă, dizabilități, accesul la serviciile medicale, nivelul de educație
	7. Școala (educația)	Calitatea prestațiilor didactice și a mediului școlar – incluzând resursele de personal de instruire (profesori) și resursele (activitățile) extracurriculare. Nivelul de instruire.
Factori sociali	8. Background-ul social	Gen, etnie
	9. Angajament civic	Oportunități de a participa la activități sportive sau la alte activități organizate
	10. Psihologia persoanei	Stima de sine, stabilitatea / labilitatea emoțională
Factori politici	11. Structuri de putere	Drepturi legale formale / Acces procedural
	12. Participare	Consultare / participare vs. Putere / autoritate
	13. Delegare	Participare politică efectivă
	14. Cetățenie	Identitate „neclară” / Emigranți sociali / Muncitori în străinătate

⁸ Simei, L., (si colab.) – Security Risk Assessment Model Based on AHP Evidence Theory în International Forum on Information Technology and Applications, 2009, p. 530 - 534

⁹ Al-Harbi, K.M.A.-S., 2001. *Application of the AHP in project management* in International Journal of Project Management nr.19, 2001, p:19–27.

Analiza datelor de teren a relevat o serie aspecte specifice grupurilor investigate (arealului social respectiv):

- Factorii de risc au fost în general mai puternic (decât se consideră) influențați de componente conjuncturale, cu acțiuni sporadică (temporară), respectiv de factori calitativi, care sunt mai dificil de cuantificat. Strategiile de acțiune în plan social au trebuit să fie adaptate acestei dinamici accentuate. Renunțarea la rutine și la căile “tradiționale” de structurare a proiectelor sociale a impus un feed-back permanent între specialiști și practicieni, o cooperare inter-instituțională permanentă.
- Disonanța culturală. Distorsiunile culturale joacă un rol semnificativ. Incompatibilitatea culturală constituie unul dintre factorii de risc cei mai semnificativi (cel mai semnificativ, cel puțin la nivelul eșantionului studiat) și pot fi considerate ca un element de bază al respingerii sociale, respectiv al tensiunilor interne din cadrul unui anumit spațiu social, ale unei anumite comunități.
- Apartenența la un anumit grup informal (peer-group) este un impediment numai în situația în care impactul dimensiunilor axiologice este puternic și permanent, pe de o parte, și încurajat (sau cel puțin tolerat) de alte instanțe de protecție (familie, școală) sau de comunitate, pe de altă parte. Excluziunea socială s-a dovedit diferită de la caz la caz, dar de regulă doar “parțială”, respectiv clar definibilă prin raportare la instanțe de socializare diferite.
- Impactul elementelor de distorsiune (indezirabile) variază faptic de la caz la caz și nu este influențat decât parțial de constantele de risc ale grupului (sau arealului). Structurile de feed-back (flux informațional, acuratețea și relevanța informației, evaluarea periodică) sunt importante pentru a identifica la timp și cu acuratețe elementele de distorsiune.

Din considerente de economie a lucrării nu vom

detalia acțiunile (intervenții directe) care au fost concepute. Câteva dintre caracteristicile acestora:

- Implementarea de acțiuni „low-costs”, direct orientate către reducerea acțiunii unor factori „perturbatori” concret identificați.
- Implementarea de acțiuni în spații (areale) sociale bine definite, dar de dimensiuni relativ restrânse.
- Cooptarea de parteneri de proiecte, respectivi acțiuni finanțate prin cooperare interinstituțională dar gândite ca elemente ale unui plan comun de acțiune

Concluzii

Modalitatea de analiză propusă prezintă o serie de limite, dintre care amintim:

- Este puternic dependentă de calitatea datelor de intrare. Erorile de “intrare” apar mai ales atunci când se completează matricile de evaluare.
- Insuficiența informațiilor (caracterul lor lacunar), ceea ce face ca datele de intrare să fie numai parțial relevante, potențial inconsistente.
- Insuficienți operatori de teren sau operatori insuficient de instruiți sau insuficient motivați.
- Designul potențialelor modele – tendință de a le calchia pe realitățile politice sau ținând cont de anumite structuri ierarhice formale.

Posibilele acțiuni de intervenție în spațiile sociale rezultate din analiza datelor de teren pot fi grupate la nivelul a patru strategii principale:

1. Atenuare – măsurile implementate sunt destinate să reducă probabilitatea de apariție a unui eveniment indezirabil.
2. Deviere – schimbarea “trajectoriei de impact” a unui eveniment indezirabil.
3. Structurare – structurarea unor planuri coerente de intervenție.
4. Asumare și acceptare de riscuri.

Demersul analitic de evaluare a factorilor de risc și al impactului acestora asupra unor evoluții individuale ale unor copii și tineri care beneficiază de protecție socială, dar și al

efectelor de durată medie și scurtă asupra unor componente ale unor areale sociale se bazează pe utilizarea de software specializat (Expert Choise – AHD) din domeniul optimizării proceselor decizionale.

Încercarea de aplicare în și pentru spectrul larg al fenomenelor din social este însă destul de dificilă, mai ales datorită diversității inerente a componentelor care trebuie avute în vedere. Analiza obiectivă a unor fenomene sociale, prin excelență complexe, dinamice, parțial imprevizibile trebuie privită cu prudență, uneori chiar cu reticență.

Crearea unei baze de date este însă necesară în principal pentru a facilita rapidă identificare a elementelor de risc și rapidă evaluare (estimare) a impactului pe care acestea l-ar putea provoca. Utilizarea procedeeilor descrise permite grupurilor de experți și managerilor de proiect să identifice cauzalitățile de o manieră mai sigură și mai realistă.

Simplitatea metodologiei permite utilizarea acesteia cu costuri modice chiar și pentru beneficiarii de dimensiuni mici și mijlocii și adaptarea acesteia la necesitățile concrete de teren.

Diagrama 3 - Analiza factorilor de risc (diagramă de flux)

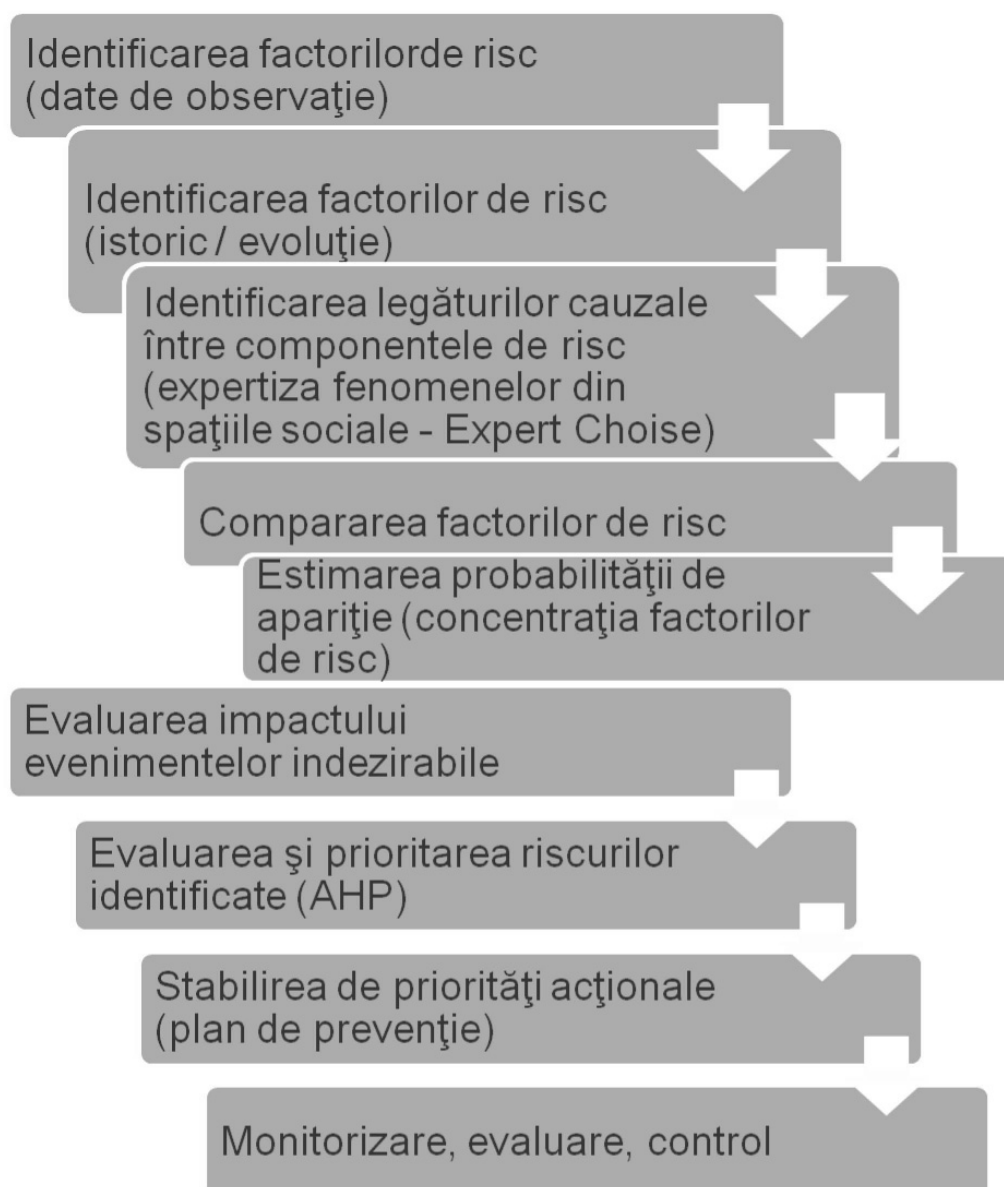
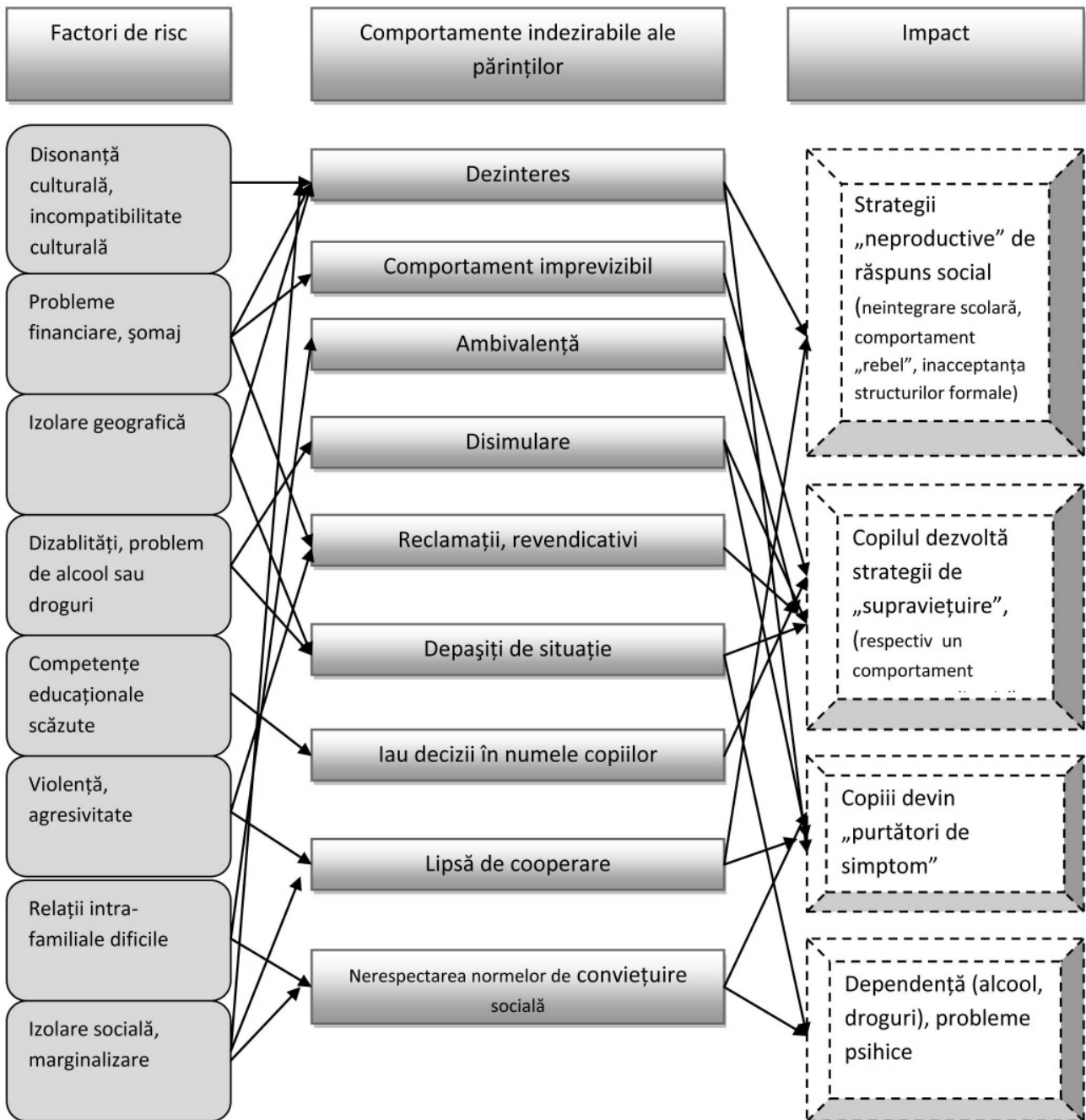

Diagrama 4 - Exemplu de analiză de flux – Intercondiționarea între comportamente indezirabile ale părinților, factori de risc specifici și impactul acestora

BIBLIOGRAFIE

1. Al-Harbi, K.M.A.-S. (2001) *Application of the AHP in project management* in International Journal of Project Management nr.19
2. Aubert, B, Bernard, J. C. (2004) *Mesure intégrée du risque dans les organisations*. Les Presses de L'Université de Montreal: Montreal
3. Becker, A. B. (2001) *Social impact assessment* in European Journal of Operational Research 128
4. Chao, R. M., Lo, S. W., Chang, V. T. (2005) *A study of using AHP OLAP service and blog to construct a quantitative and qualitative assessment environment* in Proceeding of international Conference on Machine Learning and Cybernetics, 2005, IEEE 419
5. Dragoi, C. (2013) *Social Inclusion of Children from vulnerable groups in the context of modern migration – a challenge for the child care system* in Education Plus, Journal of Education, „Aurel Vlaicu” University of Arad, ISSN: 1842-077X, E-ISSN (online) 2068 - 1151 Vol. X(2013),No. 1
6. Dragoi, C. (2014) *Risk assessment in Child Protection. The Risk Assessment Scale (RAS)* in Education Plus, Journal of Education, „Aurel Vlaicu” University of Arad, vol. X 2014, nr. 1
7. Firth., H., Spanskwick, M., Rutheford, L. (2009) *Managing Multiple Risks: Use of a Concise Risk Assessment Format* in Child and Adolescent Mental health, Volume 14, nr. 1
8. Schwarz, B. (1972) *An education simulation model* in Becker, H.A., Goudappel, H.M. (Eds.), *Developments in Simulation and Gaming. Boom, Meppel*
9. Simei, L. and colabs (2009) *Security Risk Assessment Model Based on AHP Evidence Theory* in *International Forum on Information Technology and Applications*

THE ROLE OF LAW ENFORCEMENT IN THE ECOLOGY OF SOCIALIZATION

ROLUL APLICĂRII LEGISLAȚIEI ÎN ECOLOGIA SOCIALIZĂRII

Dr. Kathleen VAN ANTWERP

Los Angeles County Sheriff's Youth Foundation. USA

Abstract. *It is historically documented and universally recognized that community policing is vital to the mission of law enforcement. Sir Robert Peele (1788-1850), the Father of Modern Policing, established nine principles to guide the practice of community policing in 1829. Over one hundred years later, Peelian Principles are still relevant, so relevant in fact, that Peelian Principle number seven is recognized by law enforcement officers and civilians both, as the primary objective of community policing in the 21st century:*

"Police, at all times, should maintain a relationship with the public that gives reality to the historic tradition that the police are the public and the public are the police; the police being only members of the public who are paid to give full-time attention to duties which are incumbent on every citizen in the interests of community welfare and existence."

Sir Robert Peele

Key-terms: *Community Policing, Law Enforcement, Developmental Psychology, Child Development, Human Development, Out of School Time, Community Police Training, Youth Enrichment Programs, Police Activity Leagues*

Community policing is focused on police officers building the trust of the members of the community and striving to work respectfully together to identify and solve community problems.

In essence, community members must be considered active participants in the process of problem-solving because there are serious social issues that must be addressed collectively.

To gain the trust of community members, officers need to interact on a daily basis within the community to establish credibility and develop ongoing personal and professional relationships. Daily interaction requires embedding officers into communities and embedding officers into the community is most effectively accomplished through connecting with youth and providing constructive youth outreach programs.

To create useful youth outreach programs, we need to start with the basics, officer education,

and training. The number one indicator of high-quality youth outreach programs is well trained, educated staff. To date, there is no universal community policing training curriculum that unifies best practices in community policing, juvenile crime prevention and the science of child and adolescent development.

Due to this fact, as collaborators, law enforcement, and human developmental theorists are uniquely positioned to examine the state of training for community police officers nationwide.

The goal is to identify the history of training provided to law enforcement personnel assigned to work in youth outreach centers and to focus on implementing specific training for law enforcement in the science of child and adolescent development.

This is an important undertaking. Poverty, low educational attainment, little to non-existent

positive role models, and the proliferation of gangs provide a daily platform for delinquent behavior in our inner cities. Many youth who lack supportive role models, feel unsafe and seek a sense of belonging by falling into the pressures of gang life. Many other children fall victim to gang violence and violence erodes communities.

Efforts to decrease or eliminate juvenile delinquency and promote healthy comprehensive youth outreach programs relies upon the implementation of best practices in three key areas; The Science of Child & Adolescent Development, Juvenile Crime Prevention and Community Policing. Historically, these three core elements of youth outreach have not been combined into one comprehensive program; causing a severe lack of and a cycle of ineffective community policing with youth.

The Los Angeles County Sheriff's Youth Foundation does not only practice community policing; we are redefining and improving community policing by implementing a structured training curriculum based on best practices in child and adolescent development.

Our programs are unique in our delivery of services to youth due to our awareness of the role of law enforcement in the ecology of socialization & the child.

The ecology of socialization, defined by Urie Bronfenbrenner (1974) recognizes that the child is strongly influenced by the different types of environmental systems in their life.

For a child to develop a healthy sense of self and a respectful sense of others, they must be surrounded by individuals in their environments who aware of their role and responsibilities in teaching social skills. The number one cause of behavioral problems in both school and life is a lack of social skills guidance. If lack of social skills is the number one cause of behavioral problems, the number one solution must be social skills guidance.

The officers in our youth centers recognize that they are mentors who influence the socialization of the child either directly or indirectly on a daily basis. The officers are trained to teach social skills.

The training curriculum we use with our team of officers is called Knowledge-Based Practices; this is training developed specifically for officers assigned to work in our youth centers.

The training is multidisciplinary, multicultural and comprehensive of the human lifespan.

The sworn personnel who run our youth centers are selected because they are qualified to work with children and open to being trained in the science of child and adolescent development.

These officers recognize that they need this particular training to work effectively with the youth of all ages. Our agents become competent in identifying the core factors that place children at risk and they learn a variety of strategies to serve as a critical protective factor in each child's life.

It is clear that community policing must be logistically located in areas determined to have a high priority of need. So our youth outreach centers are placed in the most at-risk, underserved, and crime-plagued communities throughout our inner cities, and our officers are dedicated to becoming embedded in these identified neighborhoods.

Another important element of Knowledge-Based Practices is that officers and civilian staff must exist as a unified team. Community policing has historically taken years to get institutionalized throughout an entire law enforcement department.

It is incumbent upon the unified team to strive to educate every chain of command throughout law enforcement on the critical work being done in youth programs. Measurable data to support the continued funding and improvement of community youth policing is also imperative.

Longitudinal research has highlighted five historical challenges of the implementation of community policing. Mission ambiguity, lack of strategic planning, a limited scope of actual implementation, issues with authentic program evaluation and untrained, unqualified personnel assigned to youth outreach positions.

To combat those challenges and truly redefine community policing; we ensure that all of our

youth centers are managed by sworn personnel identified, trained and selected for the position.

We make sure our officers are dedicated to the assignment and recognize that their presence in a youth center each day creates positive relations between police and the children/families in high-risk neighborhoods.

Our centers deliver strategically designed programs that focus on the whole child. All aspects of the environment are designed to address all three domains of development: Psychosocial (social/emotional) Cognitive (Brain Maturation/Language)& Biosocial (Physical Growth & Development.)

Child development experts analyze the safety and well-being of each child and our programs on a regular basis.

Programmatic assessments involve a comprehensive analysis of the following key elements of quality programs: relationships, environment, engagement, social skills, skill-building opportunities, routine/structure, participation, management, staffing and linkages to community.

Our monthly training workshops also help personnel develop techniques to deal effectively with at-risk children and challenging behaviors.

Mentors learn how to set both long and short term goals in the area of discipline.

They discover the importance of setting goals in disciplinary action, rather than punitive action.

Our community youth officers learn that discipline properly involves a multifactorial approach that builds reciprocal, respectful relationships.

The best form of “discipline” is to prevent the unwanted behavior from happening in the first place, and the first step toward accomplishing prevention is education.

We educate our personnel on the differences between punishment & discipline.

We provide them with a vast number of alternative approaches available for dealing with

challenging behavior. They are educated annually in their roles & responsibilities as mandated reporters to understand and support at-risk children.

Children who regularly attend comprehensive outreach programs perform better cognitively and behaviorally in school. They also demonstrate lower incidences of drug use and less violence.

The rates of teenage pregnancy go down, and they are less likely to be either the perpetrators or victims of crime.

Children who participate in our constructive youth outreach programs will become valuable and contributing members of society when they reach adulthood.

The foundation of family values, teamwork, honesty, fair play, and personal accountability for one’s actions is part of what is taught by our deputy sheriffs.

Knowledge-Based Practices has empowered our deputy sheriffs and re-defined community policing in Los Angeles.

*The following citations refer to research cited in the journal article: The Role of Law Enforcement in the Ecology of Socialization and the Child.

1. Berger, K. (2005). *The Developing Person*. New York: Worth Publishers.
2. Brendtro, L., Brokenleg, M., Van Bockern, S. (2002). *Reclaiming youth at risk: Our hope for the future*. (Rev. ed.). Bloomington, IN: National Educational Service. (originally published 1990).
3. Boba, R. (2003). *Problem Analysis in Policing*. Washington, D.C.: Police Foundation and Office of Community Oriented Policing Services.
4. Emsley, C. “Peel’s Principles, Police Principles”, in J. Brown (ed.) *The Future of Policing* (London: Routledge, 2013).
5. Fields, M., Perry, J., Fields, D. (2010). *Constructive Guidance and Discipline* (Preschool and Primary Education. Pearson
6. Grinder, D. (2000). “Implementing Problem-Oriented Policing: A View From the Front

Lines.” In C. Solé Brito and E. Gratto (eds.), *Problem-Oriented Policing: Crime-Specific Problems, Critical Issues, and Making POP Work*, Vol. 3. Washington, D.C.: Police Executive Research Forum.

7. National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals, *Report on Police* (Washington, DC: U.S. Department of Justice, 1973), 154.
8. *Problem-Oriented Policing: Reflections on the First 20 Years*. (2000). Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.

Professional Biography for Dr. Kathleen Van Antwerp

Dr. Kathleen Van Antwerp is an expert in Human Development as a Child Mental Health Specialist with a Masters Degree in Special Education and a Doctorate in Educational Leadership and Change. Her research focuses on positive interventions for at-risk children in public and private school systems. With over twenty years of classroom teaching experience, primarily with at-risk students, she has taught Child and Adolescent Development at California State University, Northridge, California State University, Channel Islands, and is currently a Core Adjunct Faculty member at National University teaching a wide variety of courses. Dr. Van Antwerp was selected to present at Oxford University's March 2006 Round Table on Early Childhood Education, selected for her expertise on the topic of *The Role of the Educator in the Ecology of Socialization*. Her work has been published in books and journals nationally

and internationally. (www.everydaywithdrk.com / www.knowledgebasedparenting.com)

Dr. Van Antwerp authored a book titled, *I Can't Come To School Today My Mom's In Prison And I Don't Have A Ride*, which provides poignant insight into the lives of children with whom she worked that were victims of abuse. Dr. Van Antwerp is the educational writer for **Quiet Thunder Productions**, an educational media company focusing on the psychosocial development of children. (quietthunder-productions.com)

Her latest children's book, *Let Me Walk By Your Side*, it is about the social/emotional development of a young child brought to life by exploring nature and building strong relationships with family. www.letmewalkbyyourside.com

Dr. Van Antwerp is the Director of Programs for the Los Angeles County Sheriff's Youth Foundation directly responsible for the operation of 17 Youth Activity League centers throughout Los Angeles. These centers provide afterschool and year round enrichment programs for the most at-risk and underserved children in LA.

As a Behavioral Specialist, Dr. Van Antwerp designs behavioral intervention plans for children and families in crisis. These plans are created for a variety of situations including, education, juvenile justice, family preservation, and mental health issues.

Dr. Van Antwerp is the educational consultant to the Hero Appreciation Network. Working with local politicians and law enforcement leaders to provide educational scholarships for at-risk youth in the name of fallen law enforcement heroes.

As a child advocate, Dr. Van Antwerp is the co-founder of **ONE CIRCLE** Inc., a non-profit organization dedicated to leading communities in a pro-active human rights movement for abused and neglected children. (one-circle.org)

Dr. Van Antwerp has written and presented trainings on recognizing and reporting child abuse to childcare organizations, educators and

child care professionals throughout California. She is a consultant to local school districts and childcare programs. Dr. Van Antwerp presents an annual symposium on Child Abuse Awareness and Prevention at college campuses

each spring. The event brings together the college community, practitioners, and surrounding community agencies to raise awareness and call the people to action to protect children from abuse and neglect.

COPIII ÎNCREDINȚAȚI UN STUDIU ASUPRA CERINȚELOR LEGALE ȘI A PROCEDURILOR PRIVIND IEȘIREA ȘI REINTRAREA MINORILOR ROMÂNI ÎN CONTEXTUL TRAFICULUI DE PERSOANE: ROLUL NOTARIATELOR PUBLICE.

A STUDY ON THE LEGAL REQUIREMENTS AND PROCEDURES CONCERNING THE EXIT AND RE-ENTRY OF ROMANIAN MINORS IN THE CONTEXT OF HUMAN TRAFFICKING: THE ROLE OF PUBLIC NOTARIES.

Cristinel Buzatu, Claudia Câmpeanu
Cercetători, Fundația Terre des Hommes, Elveția

Abstract. *A significant percentage of trafficking victims are children, who are mostly trafficked into Western Europe for various purposes including: sexual exploitation, forced begging, petty crime and benefit fraud.*

In order to fight and prevent trafficking in children, Romania introduced in 2005 a series of obligations with effect on the free movement of Romanian children. One of these obligations is the affidavit – which acts as proof of parental consent for the child to leave the country. The only such evaluation was carried out by Terre des hommes in a previous research report released in 2013, which highlights a series of limitations to the current system. The present research seeks to explore those findings further and provide additional evidence to highlight shortcomings of the affidavit system and provide concrete recommendations.

A better system needs to be put in place if we are to significantly reduce the number of minors who are trafficked each year

First of all, the role of the public notaries needs to be reconsidered or expended – currently they have no clear child protection mandate or training and their willingness and capacity to prevent human trafficking is limited.

The affidavit is currently used only when exiting the country and the information from the affidavit is not easily accessible because: (a) it is only in Romanian, (b) it is not stored electronically- the paper is just stored in border police archives and if it is not on the child in countries of transit of destination it is hard to retrieve it (c) it has no picture of the child which would help identify him/her. It would be better if the parents registered their names and the child's name on a central website and brought a paper copy with them when they travelled.

Terre des hommes urges the Government to establish a digital system in which the personal data of the “accompanying adults” to be stored for future reference; Children who have not returned as per the set date are flagged to the National Authority for the Protection of Child Rights and Adoption; The cases a child is denied exit are centralized (transmitted electronically from border crossings to ANITP).

Keywords: *affidavit, child trafficking, exit procedures of minors, child exploitation, child abuse*

Rezumat

Traficul de persoane rămâne o problemă serioasă în România. Un procent semnificativ al victimelor traficului de persoane sunt copii, care sunt cel mai adesea traficați către Europa de Vest pentru diferite scopuri, incluzând:

exploatarea sexuală, cerșitul forțat, infracțiuni minore și fraudarea alocațiilor sociale.

Pentru a combate și pentru a preveni traficul de copii, România a introdus în 2005 o serie de obligații cu efect în ceea ce privește libera circulație a copiilor români. Una dintre aceste

obligații este declarația pe propria răspundere – care reprezintă dovada consimțământului părinților pentru părăsirea țării de către copil. Deși acest lucru este unul dintre factorii cheie de protejare pus în practică pentru a preveni traficul extern de copii, până la data curentă nu există multe cercetări făcute pentru a evalua impactul eficienței acestei măsuri de protecție. O singură asemenea evaluare a fost realizată de către Terre des hommes într-un raport de cercetare anterior difuzat în 2013, care evidențiază o serie de limitări ale sistemului curent. Actuala cercetare dorește să exploreze acele rezultate mai detaliat și să ofere dovezi suplimentare pentru a evidenția deficiențele sistemului de declarație pe propria răspundere și să ofere recomandări concrete.

Au trecut 10 ani de la introducerea sistemului de declarație pe propria răspundere, și trebuie să privim retrospectiv pentru a vedea ce anume a mers și ce trebuie să se facă pentru a îmbunătăți actualul sistem, sau să îl înlocuim cu altul. Acest lucru este important îndeosebi în contextul posibilei accederi a României la zona Schengen.

Această cercetare arată că încă există multe deficiențe în sistemul curent, în toate etapele sale, de la momentul în care este emisă declarația pe propria răspundere și până la momentul în care este folosită la controlul de frontieră. Cercetarea arată de asemenea că nu există o monitorizare ulterioară a sistemului de declarație pe propria răspundere și că nu există o monitorizare centralizată privind modul în care acest sistem funcționează în mod practic, că abordarea curentă bazată pe documente limitează modul în care declarația pe propria răspundere poate fi folosită. Toate acestea limitează eficiența sistemului curent. Sistemul este limitat în plus de o serie de probleme mai generale incluzând corupția.

Pentru a îmbunătăți eforturile în combaterea și prevenirea traficului de copii, toate aceste limitări trebuie să fie abordate iar sistemul curent trebuie să fie îmbunătățit, să fie înlocuit cu

mecanisme crite mai bine în funcție de realitățile și necesitățile actuale.

Studiul este realizat de Fundația Terre des hommes și este parte a proiectului ICARUS (Îmbunătățirea Coordonării și Responsabilității privind siguranța minorilor români neînsoțiți), având numărul de referință HOME/2012/ISEC/AG/THB/4000003898, co-finanțat de către Comisia Europeană prin Programul Prevenire și Combatere a Infracționalității al Direcției Generale de Afaceri Interne.

Disclaimer: Studiul reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia Europeană nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare care poate fi făcută în ceea ce privește informațiile conținute în acesta.

Contextul Traficului de Persoane în România

Datele compilate de către agenția anti-trafic (ANITP) arată că¹⁰ din **896** victime identificate în 2013:

- **77%** erau femei;
- **48%** erau copii;
- **66%** erau exploatare sexual, **24%** exploatare prin muncă și **6%** erau supuse altor forme de exploatare incluzând cerșetoria și activitatea infracțională;
- **54%** au fost recrutate de o rudă sau de un prieten;
- **94%** au fost recrutate direct, fără intermediari;
- **62%** au fost traficate internațional;
- Unele dintre cele mai obișnuite destinații ale victimelor traficului identificate în 2013 au fost: Grecia (120 victime), Germania (95), Italia (78), Spania (77), Turcia (39), Regatul Unit (36), Austria (24), Portugalia (22), Franța (17) și Olanda (17).

Aceste cifre arată că majoritatea victimelor traficului de persoane sunt femei care sunt exploatare sexual. Aceste date arată de asemenea că aproape jumătate din victimele traficului de persoane au fost copii atunci când au fost traficate inițial. Cei mai vulnerabili minori sunt fetele, mai vulnerabile chiar decât populația adultă: 96% din copiii traficați în 2013 au fost fete.¹¹

¹⁰ ANITP, Situația statistică a victimelor traficului de persoane în 2013, publicată la 10 martie 2014, disponibilă în română la: <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/GRAFICE%202013.pdf> (ultima accesare la 4 mai 2014)

¹¹ ANITP, Situația statistică a victimelor traficului de persoane în 2013, publicată la 10 martie 2014, disponibil în română la: <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/GRAFICE%202013.pdf> (ultima accesare la 4 mai 2014)

Aceste date arată de asemenea că majoritatea traficanților cunosc victima, sunt fie rude sau prieteni de familie, fapt ce le face misiunea mai ușoară de a căpăta încrederea victimei și a familiei sale și de a îi convinge să îi ofere o *declarație notarială*.

De asemenea, dacă analizăm raportul anual al ANITP din 2007 până în 2012, apare un trend îngrijorător în ceea ce privește traficul de copii, așa cum este ilustrat în graficele de mai jos:

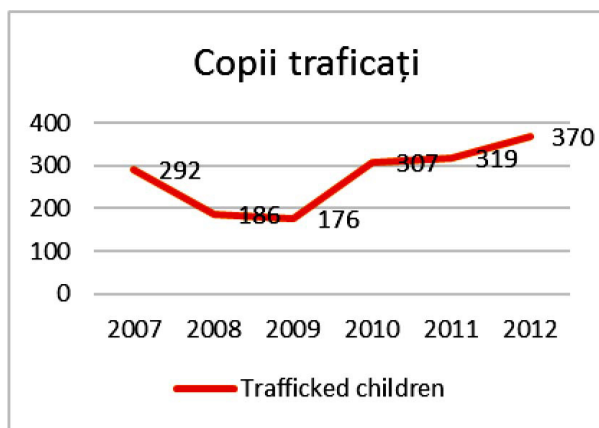

Figura 1. Copii traficați între 2007- 2012

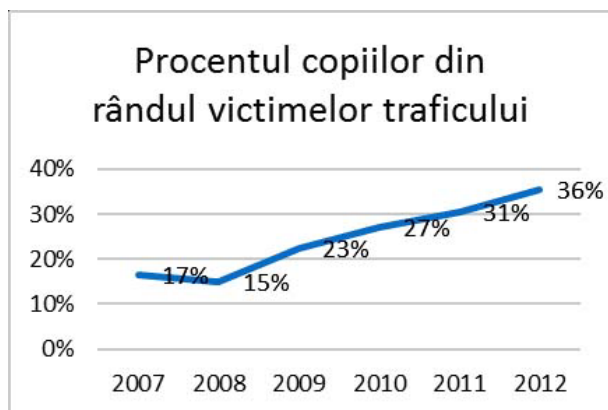

Figura 2. Procentul de copii din rândul victimelor traficului între 2007- 2012

Aceste două grafice de mai sus indică faptul că s-a înregistrat o creștere a cazurilor de trafic de copii din 2007 până în 2012, atât în ceea ce privește numărul copiilor identificați care sunt victime ale traficului de persoane de asemenea în ceea ce privește procentul de victime copii ale traficului din numărul total al victimelor

traficului de persoane.

Datele publicate de ANITP nu sunt mereu comparabile de la un an la următorul din cauza formatelor diferite de raportare, astfel că este dificil de a evidenția tendințe clare, deși mai multe rapoarte indică faptul că un procent mai mare de minori sunt traficați pe plan intern mai degrabă decât extern.

Sistemul declarațiilor notariale

Considerente generale

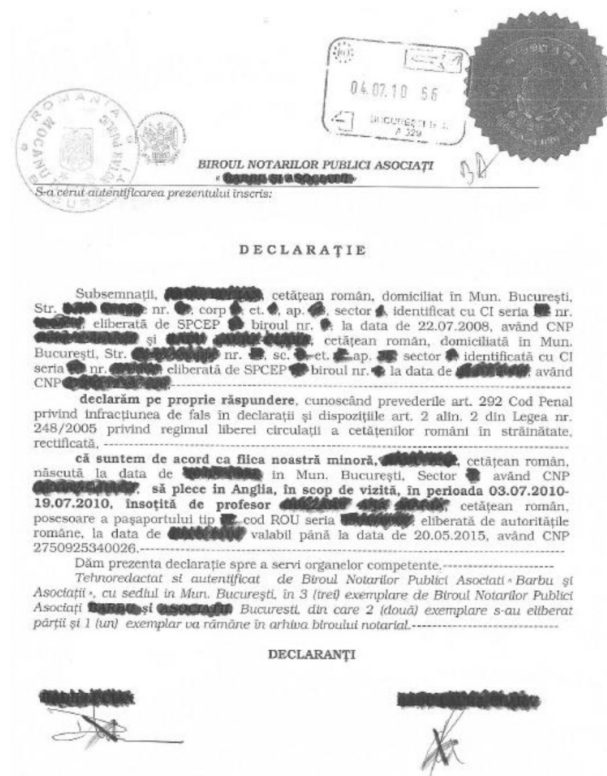

Figura 3. O copie a unei declarații pe propria răspundere

Legislația românească impune o serie de restricții privind ieșirea copiilor români din țară¹². Normele care explică aceste restricții se regăsesc în *Legea nr. 248/2005 privind libera circulație a cetățenilor români în străinătate*.

Regula generală este că toți copiii trebuie să fie însoțiți de către un adult (cu vârsta de 18 ani sau mai mare), la ieșirea din țară (art. 2.2) și că necesită documente de identificare oficiale, mai exact pentru copiii mai mici de 14 ani un pașaport

¹² Legea nr. 248/2005 privind statutul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, art. 2.2

și pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 un pașaport sau o carte de identitate.

Cu toate acestea, atunci când copiii nu sunt însoțiți de ambii părinți la ieșirea din țară, există un număr de *cerințe suplimentare*, în funcție de adultul care îi însoțește.

A. Copilul este însoțit de unul dintre părinți

Un prim scenariu este atunci când copilul este însoțit de unul dintre părinți. Într-o astfel de situație copilul poate ieși din țară numai dacă părintele însoțitor întocmește o *declarație pe propria răspundere* semnată de celălalt părinte care arată că el / ea este de acord cu deplasarea copilului, *cu țara (țările) de destinație*, precum și cu *durata călătoriei copilului* (art. 30 (1) b).

Există o serie de excepții de la această cerință, care se referă la situații în care celălalt părinte este decedat (art. 30 (1 b)), sau părintele însoțitor poate dovedi printr-o hotărâre judecătorească definitivă că el / ea are custodia exclusivă a copilului (art. 30 (1) c).

B. Copilul este însoțit de o terță parte

Legea impune restricții suplimentare în cazul în care copilul este însoțit de o terță parte, altcineva decât părinții. Pe lângă declarația pe propria răspundere partea terță trebuie să aibă la el la punctul de trecere a frontierei o copie a **cazierului judiciar**¹³.

Pe scurt, așa cum este ilustrat în tabelul de mai jos, cerințele pentru ieșire depind de persoana care însoțește copilul:

Tabelul 1. Documentele necesare pentru copiii însoțiți

	Copiii însoțiți de ambii părinți	Copiii însoțiți de un părinte	Copiii însoțiți de o terță parte
Documente necesare	Pașaport (dacă este mai mic de 14 ani) sau Carte de identitate	Pașaport (dacă este mai mic de 14 ani) sau Carte de identitate	Pașaport (dacă este mai mic de 14 ani) sau Carte de identitate
	-	<i>Declarație pe propria răspundere</i>	<i>Declarație pe propria răspundere</i> cu informații suplimentare
	-	-	Cazier judiciar

Bulgaria și România au instituit sisteme foarte asemănătoare în ceea ce privește declarația pe propria răspundere. Acest lucru ar putea fi explicat prin faptul că ambele sunt țări în afara spațiului Schengen și au standarde socio-economice similare. Cu toate acestea, cele două abordări prezintă unele diferențe, în special în ceea ce privește minorii care trăiesc în străinătate și / sau au cetățenie dublă. Din interviurile cu poliția de frontieră română a rezultat că, în practică, există un număr tot mai mare de copii români care trăiesc în străinătate, cu unul sau ambii părinți și care uneori chiar au cetățenie dublă, iar aceste situații necesită dispoziții speciale. Legislația actuală este menită să se asigure că părinții știu când copiii lor

părăsesc țara, dar acest tip de protecție pare inutil pentru copiii care locuiesc în mod obișnuit în afara țării și au doar calitatea de vizitatori în România. În acest sens, legislația românească ar putea lua exemplul bulgar și ar putea prevedea derogări de la regula generală în aceste cazuri.

În cele din urmă, de vreme ce România ar putea intra în spațiul Schengen ar putea fi nevoie să elimine obligația declarației pe propria răspundere pentru migrație intra-Schengen și să impună declarația pe propria răspundere pentru călătoriile în afara zonei Schengen, în conformitate cu modelul spaniol, deoarece nu mai există practic niciun control la frontieră în spațiul Schengen.

¹³ Implementarea reglementării din 26 ianuarie 2006 în ceea ce privește Legea nr. 248/2005 privind statutul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, la art. 24 (1) e)

Ce conține declarația pe propria răspundere

Declarația pe propria răspundere trebuie să conțină (art. 30 (1) c.):

- acordul părintelui / părinților pentru copilul care efectuează călătoria,
- țara (țările) de destinație
- durata călătoriei
- datele de identificare ale adultului însoțitor

Această *declarație pe propria răspundere*, trebuie, de asemenea, să conțină informații cu privire la (art. 30 (4)):

- scopul călătoriei;
- itinerariul către țara de destinație;
- o indicație asupra faptului dacă copilul va rămâne în țara de destinație, caz în care se menționează persoana căreia copilul îi va fi încredințat, sau dacă el / ea va reveni cu un însoțitor. În acest caz, se vor indica datele de identificare ale însoțitorului, în cazul în care el / ea este o persoană diferită de cea cu care copilul părăsește România.

Legea indică faptul că atunci când copilul se deplasează cu unul dintre părinții săi declarația pe propria răspundere trebuie doar să conțină acordul scris al celuilalt părinte cu privire la călătoria copilului în *țara (țările) de destinație și durata călătoriei copilului* (art. 30 (1) b). Cu toate acestea, în practică, se pare că doar un singur tip de declarație pe propria răspundere este folosit, atât atunci când copilul călătorește cu un părinte cât și cu o parte terță.

Declarația pe propria răspundere nu conține o serie de elemente care ar putea face ca aceasta să devină un instrument mai util, cum ar fi:

- Data de întoarcere - declarația pe propria răspundere nu oferă nicio informație cu privire la data la care copilul ar trebui să se întoarcă. Este nevoie de durata călătoriei, dar fără a înregistra data la care copilul iese din țară nimeni nu poate verifica durata călătoriei. Data de întoarcere poate fi utilă pentru a semnaliza situații potențial periculoase.

- Fotografia – atașarea unei fotografii pe declarația pe propria răspundere poate fi, de asemenea, un lucru util. Acest lucru ar putea ajuta la identificarea copilului pentru care a fost eliberată. Cu toate acestea, acest lucru ar avea o valoare adăugată limitată, deoarece declarația pe propria răspundere ar trebui să însoțească acte de identitate oficiale care conțin fotografia copilului.

- Limba – declarația pe propria răspundere se face numai în limba română. Pentru utilizarea pe scară largă realizarea formularelor în variantă bilingvă ar putea fi un lucru util.

La biroul notarial

Declarația pe propria răspundere se face în fața notarului public care certifică faptul că este autentică. Numărul de **declarații pe propria răspundere** emise anual este de aproximativ un sfert de milion. Între 01.01.2010- 30.06.2011, un număr total de **346951** de *declarații pe propria răspundere*, în temeiul Legii nr. 248/2005, au fost legalizate de notarii publici din România, așa cum se arată în tabelul de mai jos¹⁴:

¹⁴ Iris Alexe, *Entrusted Children*, Terre des Hommes, 2013 - Statistică centralizată la nivelul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România pe baza statisticilor comunicate de către Camerele Notarilor Publici. Datele statistice au fost prezentate la Ministerul Român al Justiției.

Tabelul 2. Numărul de declarații pe propria răspundere emise în perioada 01/01/2010-30/06/2011 în România

Camera Notarilor Publici	Numărul de birouri notariale	Numărul total de declarații pe propria răspundere	Defalcarea numărul total de declarații pe propria răspundere, pe grupe de vârstă		
			16-18 ani	14-16 ani	sub 14 ani
Alba Iulia	109	21238	6521	3891	10826
Bacău	83	20161	6033	3609	10519
Brașov	75	17174	4614	3477	9083
București	370	53805	11975	9557	32273
Constanța	99	13861	3642	2724	7495
Cluj	115	37932	10592	7303	20037
Craiova	104	22654	7256	4656	10742
Iași	64	13060	3893	2194	6973
Galați	81	20259	5855	3776	10628
Oradea	48	12899	3182	2466	7251
Pitești	78	14341	4092	2914	7335
Ploiești	93	20451	5790	3703	10958
Suceava	56	18447	5781	3679	8987
Târgu Mureș	76	23305	6878	5448	10979
Timișoara	137	37364	10241	7212	19911
Total	1588	346951	96345	66609	183997

Evident cele mai multe declarații sunt emise în București, care este de departe cel mai mare oraș din România. De asemenea, al doilea cel mai mare număr de declarații emise aparține Timișoarei, care este unul dintre cele mai mari orașe din România și, în același timp, unul dintre cele mai bogate, și care este situat în apropiere de o frontieră internațională.

De asemenea, se pare că numărul de *declarații* pe propria răspundere emise pentru copiii sub 14 ani este similar cu numărul de declarații emise pentru copiii mai mari de 14. Singura diferență pare a fi în cazul copiilor care au între 14 și 16, și cei care au între 16 și 18, aproape de două ori mai multe *declarații* fiind emise pentru cei din urmă.

În ceea ce privește **procedura** referitoare la modul în care se emite prezentul document, părinții sunt cei care solicita emiterea de declarații pe propria răspundere. Ei sunt cei care

merg la biroul notarului public. Partea terță sau chiar copilul nu trebuie să meargă la biroul notarului public și în practică, conform notarilor publici, rareori se întâmplă ca ei să fie prezenți. Din acest motiv notarul public nu vede partea terță și de cele mai multe ori nu are nici un contact direct cu el / ea¹⁵. Prin urmare notarul public nu poate face prea multe în sensul furnizării de informații sau identificării posibilelor victime ale traficului de persoane atunci când eliberează *declarația pe propria răspundere*.

De asemenea, notarul public are puține ocazii de a informa adultul care însoțește copilul cu privire la obligațiile sale față de copil. De exemplu, adultul terț care însoțește copilul este responsabil (art. 32 (1)) în timpul călătoriei: a) să supravegheze pe minor; b) să nu abandoneze minorul; c) să nu predea minorul unei alte persoane, cu excepția părinților sau unei persoane desemnată de către părinți, sau unei autorități de stat competentă; d) să respecte

¹⁵ După cum a declarat un notar public într-un interviu care a avut loc la data de 07 mai 2014

traseul și destinația precizate în *declarația pe propria răspundere*, cu excepția cazului în care părinții își dau acordul pentru modificarea rutei sau destinației; e) să alerteze autoritățile competente în cazul în care minorii sunt dați dispăruți în timpul călătoriei; f) să alerteze cel mai apropiat birou consular al ambasadei române în ceea ce privește orice împrejurare obiectivă care poate duce la schimbarea destinației traseului călătoriei, după cum este precizat în *declarația pe propria răspundere*; g) în cazul în care el / ea trebuia să predea minorul altcuiva în țara de destinație și acest lucru nu mai este posibil, să alerteze autoritățile componente sau să revină cu minorul în România.

Un alt aspect important al procesului de emiteră este **costul** acestuia. Pentru a obține o declarație pe propria răspundere trebuie să plătești cel puțin 20 lei - pentru două exemplare¹⁶. Cu toate acestea, un sondaj on-line al prețurilor pentru obținerea unei declarații pe propria răspundere la diferiți notarii publici arată că majoritatea notarilor publici ar încasa undeva între 30-50 de lei pentru acest serviciu. În cazul în care având în vedere că într-un anumit an ar fi aproximativ 231 300¹⁷ de declarații emise, s-ar putea estima că în fiecare an, între 4,6 și 11,5 milioane de lei sunt cheltuiți pe declarații - aproximativ undeva între 1 – 2,5 milioane de Euro.

Pe lângă taxele notariale, pentru obținerea declarației pe propria răspundere, părinții trebuie, de asemenea, să acopere cheltuielile de transport până la cel mai apropiat notar public, care ar putea fi semnificative mai ales pentru părinții care locuiesc în zone îndepărtate și / sau zone rurale, care nu au un notar public în apropiere.

Prin urmare, procesul de emiteră a declarațiilor ar putea fi costisitor și oferă mici garanții de protecție a copilului. În același timp, nu se prevede nicio excepție. Dintr-un interviu cu poliția de frontieră a rezultat că ei nu pot accepta ieșirea copilului, chiar dacă ambii părinți vin la frontieră

și se oferă să dea o declarație pe propria răspundere care atestă că sunt de acord ca al lor copil să călătorească doar cu unul dintre ei sau cu un terț. Chiar și în acest caz, părinții trebuie să meargă la un notar public și să obțină o declarație.

Declarația pe propria răspundere la frontieră

Poliția de frontieră va verifica în primul rând dacă copilul și adultul care îl însoțește au toate documentele necesare.

În cazul în care copilului îi este refuzată ieșirea

Polițiștii de frontieră vor refuza ieșirea în cazul în care copilul și adultul însoțitor nu au toate documentele necesare. De asemenea, polițiștii de frontieră pot refuza ieșirea în cazul în care adultul însoțitor sau copilul au restricții pentru ieșirea din țară sau pentru re-intrarea în țară (art 31 (1)), sau în cazul în care adultul însoțitor a comis una dintre următoarele infracțiuni, pentru care a fost nu a fost încă absolvit din punct de vedere legal: omor, infracțiuni sexuale, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, privarea ilegală de libertate, infracțiuni de trafic de droguri, traficul de țesuturi sau organe umane, acte de terorism.

De asemenea, polițiștii de frontieră nu vor permite copilului să treacă dacă acesta/aceasta are 14 ani sau mai mult și refuză să iasă din țară (art. 31 (2) f). Aceasta este o cerință ciudată și ar sugera că, dacă un copil este mai mic de 14 ani și spune că nu vrea să părăsească țara polițiștii de frontieră îi vor permite totuși să plece. În practică, se pare totuși că în cazul în care copilul spune că nu vrea să părăsească țara poliția de frontieră va opri copilul și adultul / adulții care îl însoțește/însoțesc și vor investiga dacă există ilegalități în această situație (posibile situații de trafic).

În cazul în care polițiștii de frontieră vor refuza ieșirea copilului și dacă el nu este însoțit de cel puțin unul dintre părinți, polițiștii de frontieră trebuie să îi anunțe de îndată, cerându-le să vină

¹⁶ Conform regulilor privind prețurile pentru activitatea notarilor publici, din 2011, la punctul 19 Anexa 1

¹⁷ Această cifră a fost obținută prin adunarea numărului total de declarații pe propria răspundere emise între 01/01 / 2010-30 / 06/2011 (într-un an și jumătate) 346951 împărțindu-l la 3 și apoi înmulțindu-l cu 2.

să preia minorul, cât mai curând posibil. În cazul în care informarea părinților nu este posibilă, poliția de frontieră informează de îndată Autoritatea pentru Protecția Drepturilor Copilului, care va începe procedura aplicabilă minorilor neînsoțiți, în condițiile legii (art. 31 (1)).

Pentru a da un exemplu de cât de multe ori se aplică această procedură, între 2011-2013, autoritatea Protecției Copilului Arad a fost solicitată de către polițiștii de frontieră să intervină la frontieră pentru a ridica un copil în 372 de cazuri (236 -2011, 73 - 2012 , 63-2013). În cele mai multe dintre aceste cazuri, copilul nu avea niciun document de identitate sau avea unul fals, sau nu avea o declarație pe propria răspundere¹⁸.

În ceea ce privește motivele pentru care unui copil îi este refuzată ieșirea, nu există date centralizate cu privire la acest lucru, dar potrivit unui răspuns oficial al poliției de frontieră, se pare că cele mai frecvente motive sunt fie că nu avea o declarație pe propria răspundere sau adultul însoțitor nu avea o copie a cazierului său judiciar¹⁹.

De asemenea, o serie de declarații publice emise de Poliția de Frontieră furnizează informații utile pentru a avea o idee generală cu privire la modul în care mulți copii români călătoresc în străinătate și asupra numărului copiilor cărora le este refuzată ieșirea. De exemplu, în 2012, peste **137.500** de copii români au călătorit în străinătate și, în același timp, 4.884 (aproximativ 4%) au fost întorși la frontieră, în același an, în mare parte din cauza lipsei unei declarații pe propria răspundere sau din cauza faptului că adultul care îi însoțea nu avea o copie a cazierului judiciar. Această cifră pare să fi fost consecventă în anul următor, având în vedere că în primele 5 luni ale anului 2013, aproximativ 40 000 de copii români au călătorit în străinătate și din nou, aproximativ la 4% (1.578) dintre

aceștia nu li s-a permis ieșirea din țară, din aceleași motive²⁰.

Comunicatele de presă ale IGPR din 2007²¹ și 2008²² oferă o perspectivă a modelelor de deplasare a copiilor români. De exemplu, în 2007, din **13.000** de copii cărora le-a fost refuzată ieșirea în primele 9 luni, aproape 60% nu aveau o *declarație pe propria răspundere*, iar în aproape 20% din cazuri adultul care îi însoțea nu avea o copie a cazierului său judiciar. În 2008, cifrele s-au schimbat puțin: din **2571** de copii români care au fost întorși la frontieră, în primele 4 luni, puțini peste 50% nu au avut o *declarație pe propria răspundere* și, din nou, aproape 20% dintre adulți nu au avut o copie a cazierului lor judiciar.

În ambii ani, dintre copiii cărora le-a fost refuzată ieșirea, aproape jumătate din aceste cazuri s-au întâmplat la punctele de trecere a graniței cu Ungaria și aproximativ 12% s-au întâmplat la punctele de control din aeroport.

Aceste cifre indică în mod clar faptul că unele dintre cele mai des întâlnite motive pentru care copiii nu au voie să părăsească țara este lipsa unei declarații pe propria răspundere. Următorul motiv cel mai comun este faptul că adultul însoțitor nu are o copie a cazierului său judiciar. De asemenea, se indică faptul că această situație poate fi rezultatul unei lipse generale de conștientizare în ceea ce privește cerințele legale pentru ieșirea din țară cu un copil român.

Din interviurile cu poliția de frontieră, se pare că, în practică, se refuză de multe ori ieșirea copiilor români care de fapt locuiesc în străinătate și au venit în România doar pentru a-și vizita bunicii și nu cunosc cerința declarației pe propria răspundere, deoarece aceasta nu li s-a cerut la intrarea în țară. De asemenea, poliția de frontieră a indicat că de multe ori a trebuit să refuze ieșirea copiilor însoțiți de bunicile lor,

¹⁸ Potrivit unui răspuns oficial al Autorității de protecție a copilului Arad, din data de 1 aprilie 2014

¹⁹ Potrivit unui răspuns oficial al biroului central al Poliției de Frontieră, al Autorității de protecție a copilului Arad, din data de 15 aprilie 2014

²⁰ *Ibid*

²¹ Comunicat de presă oficial emis de IGPR la data de 09.10.2007, disponibil pe: http://www.politiadefrontiera.ro/comunicat.php?id_com=184 (ultima vizită 8 mai 2014)

²² Comunicat de presă oficial emis de IGPR la data de 04.06.2008 disponibil pe : http://www.politiadefrontiera.ro/comunicat.php?id_com=219 (ultima vizită 8 mai 2014)

deoarece bunica nu avea o copie a cazierului judiciar la ea, și au trebuit să refuze ieșirea, chiar dacă în mod tehnic poliția de frontieră are capacitatea de a verifica cazierul judiciar al persoanelor care călătoresc în străinătate, dar nu au un mandat legal de a face acest lucru pentru astfel de scopuri. O altă situație practică ciudată este atunci când ambii părinți vin la frontieră, dar doar unul dintre ei iese din țară, iar celălalt este acolo doar pentru a informa poliția de frontieră că își dă consimțământul pentru ca acel copil să călătorească în străinătate. Chiar și în această situație poliția de frontieră trebuie să refuze ieșirea și să solicite o declarație pe propria răspundere emisă de un notar public.

Toate aceste anomalii practice reflectă o serie de probleme create de actualul sistem și de o aplicare mult prea strictă a acestui sistem. În practică se pare că există o mulțime de situații absurde cu care poliția de frontieră se confruntă din cauza lipsei unei legislații coerente.

Atunci când copilul trece de control

În cazul în care copilul și adultul însoțitor au toate documentele necesare, poliția de frontieră le va permite ieșirea. De asemenea, acestora li se va permite ieșirea în cazuri excepționale, atunci când:

- Copilul trebuie să iasă din țară cu scopul de a primi tratament medical care nu este disponibil în România. Lui i se permite ieșirea din țară chiar și fără o *declarație pe propria răspundere*, dar adultul însoțitor trebuie să facă dovada că acel copil este dus în străinătate pentru un astfel de tratament (art. 30 (3) a)
- Copilul participă la cursuri sau competiții oficiale
- în acest caz, consimțământul unui singur părinte este suficient, dar trebuie prezentată o dovadă în ceea ce privește participarea copilului la cursurile în cauză sau la concurs (art 30 (3) b.)

Gestionarea datelor

Atunci când se permite ieșirea, polițiștii de frontieră **vor face și vor păstra o copie** a tuturor documentelor justificative, inclusiv *declarația pe propria răspundere* și cazierul judiciar²³. Aceste documente sunt arhivate timp de 5 ani.

Ei păstrează copii ale *declarației pe propria răspundere* și ale documentelor relevante, dar nu le interpretează, ei le păstrează doar ca o dovadă potențială în caz de orice dispute asupra modului în care cineva a trecut granița²⁴. De asemenea, poliția de frontieră nu ține evidența copiilor care părăsesc țara. Când România a intrat în Uniunea Europeană, a aplicat Regulamentul (CE) nr 562/2006 al Parlamentului European și al Consiliului, și a oprit păstrarea datelor privind libera circulație a cetățenilor UE, inclusiv a cetățenilor români. Potrivit oficialilor de frontieră, din cauza acestui regulament, în prezent nu există un sistem centralizat de date privind circulația copiilor români în străinătate, iar în momentul în care copilul părăsește țara nu există nici instituții de stat capabile să spună unde se află. Cu toate acestea, acest regulament nu împiedică alte autorități, de exemplu ANITP, să păstreze datele copiilor a căror ieșire a fost refuzată, ca parte a luptei împotriva traficului de persoane.

După ce copilul părăsește țara nimeni nu urmărește locul în care se află și nu verifică *declarația pe propria răspundere*, nici măcar atunci când re-intră în țară. De asemenea, odată aflat în străinătate *declarația pe propria răspundere* are o relevanță mică pentru copil. El nu are nevoie de aceasta, deoarece este destinată doar poliției de frontieră din România. Cu excepția cazului în care copilul se înregistrează în țara de destinație, la ambasada română sau la autoritățile publice locale, nu există nicio instituție care să supravegheze șederea sa și să verifice că el se află sub supravegherea adultului indicat în *declarația pe propria răspundere*. În Regatul Unit, un copil victimă a traficului uman va fi, de obicei

²³ Implementarea reglementării din 26 ianuarie 2006, în ceea ce privește Legea nr. 248/2005 privind statutul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, la art. 25

²⁴ Potrivit unui răspuns oficial al biroului central al Poliției de Frontieră, al Autorității de protecție a copilului Arad, din data de 15 aprilie 2014

înregistrat numai dacă acesta este traficat pentru așa-numita fraudă pentru alocația socială - în cazul în care traficanții doresc să obțină beneficii sociale în numele copilului.

Nimeni nu verifică dacă copilul s-a întors în țară la data menționată în declarația pe propria răspundere. La controlul de frontieră copilul nu are nevoie de o declarație. El poate să se prezinte efectiv chiar și fără un document de identitate și poliția de frontieră va trebui să-l lase să intre în țară, dar va trebui să stabilească prin alte mijloace dacă persoana este sau nu cetățean român²⁵.

Acestea sunt limitările importante ale sistemului declarației pe propria răspundere. Nu există niciun mijloc practic pentru a urmări dacă copilul ajunge la țara de destinație, cu adultul care îl însoțește sau dacă se întoarce în România așa cum se precizează în declarația pe propria răspundere.

Analiza cantitativă a declarațiilor pe propria răspundere

Ca parte a acestui studiu, echipa de cercetare a analizat câteva sute de declarații pe propria răspundere. Eșantioanele au fost din anii 2010, 2011 și 2012 și au fost toate colectate de la Aeroportul Internațional Otopeni.

Deși legea pare foarte clară referitor la modul în care o declarație pe propria răspundere ar trebui să arate în practică, se pare că formatul și conținutul unei declarații pe propria răspundere variază foarte mult.

Analiza cantitativă arată că majoritatea declarațiilor pe propria răspundere nu conțin toate informațiile necesare din punct de vedere legal dar acestea au fost acceptate ca fiind valabile la trecerea frontierei de stat. Acest fapt a fost, de asemenea, confirmat în interviuri cu poliția de frontieră care a spus că, chiar dacă unele din elementele dintr-o declarație pe propria răspundere lipsesc vor accepta trecerea frontierei dacă declarația pe propria răspundere indică în mod clar consimțământul parental pentru călătoriile internaționale ale copilului, element care este esențial pentru acest

document. Cu toate acestea, această practică diferă de la agent la agent și unii agenți mai insistă ca toate elementele să fie prezente în declarația pe propria răspundere.

Această practică ridică întrebarea de ce mai sunt toate elementele înscrise în lege, dacă în practică se pare că unele dintre acestea ar putea lipsi din declarația pe propria răspundere și cu toate acestea documentul ar putea fi acceptat la trecerea frontierei. Aceasta necesită o analiză critică a tuturor elementelor de formă din cadrul unei declarații pe propria răspundere și care dintre ele sunt importante în combaterea și prevenirea traficului de persoane, care le sunt de folos, și care ar putea fi efectiv utilizate, de către cine și cum. În acest sens există o mai mare nevoie pentru o mai bună comunicare între legiuitorii și cei care efectiv folosesc declarațiile pe propria răspundere în practică (ex: poliția de frontieră).

De asemenea, nu există o formă unificată pentru o declarație pe propria răspundere. Fiecare notar redactează declarația pe propria răspundere așa cum consideră acesta adecvat în conformitate cu cerințele legale și directivele pe care le primește, dar, pe lângă conținut, formatul diferă destul de mult. Acest lucru ar putea lăsa loc de manevră pentru fals.

Un alt aspect este acela că nu există dată de expirare pe declarația pe propria răspundere și aceeași declarație ar putea fi folosită de mai multe ori la frontieră, fapt care privează caracterul coercitiv al declarației pe propria răspundere (cu atât mai mult atunci când pot fi folosite mai multe ori și în mai multe puncte de trecere a frontierei).

Aceste aspecte relevă o serie de slăbiciuni ale declarațiilor pe propria răspundere în sine și arată cum nu există o înțelegere uniformă despre modul în care acest document ar trebui să arate, precum și despre ceea ce ar trebui să conțină, în ciuda faptului că legea pare clară referitor la acest aspect. Aceste neconcordanțe sugerează că acest instrument nu este cu adevărat perceput ca fiind un instrument esențial în prevenirea traficului de persoane, ci este de

²⁵Legea nr. 248/2005 privind statutul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, la art. 29

obicei văzut ca o formalitate și ca un instrument pentru a preveni răpirea internațională de copii de copii de către unul dintre părinți.

Cerințele pentru declarațiile pe propria răspundere referitoare la formulări și conținut generează incertitudine, iar practica în care acestea sunt emise și utilizate la trecerea frontierei este incoerentă. Acest lucru ar putea fi un indicator al necesității de realizare a unei evaluări a conținutului și formulării declarațiilor pe propria răspundere precum și un indicator al necesității formării profesionale și realizării de activități de conștientizare pentru persoanele care le folosesc.

Concluzii și recomandări

Limitările declarațiilor pe propria răspundere

Există un număr de limitări ale declarațiilor pe propria răspundere, care au rezultat din acest studiu. Aceste limitări afectează capacitatea de a ajunge la potențialul său maxim ca instrument în combaterea și prevenirea traficului de persoane.

O limitare este aceea care privește **conținutul** său. Declarația pe propria răspundere nu conține informații despre data la care copilul va reveni în țară. De asemenea, declarațiile pe propria răspundere nu au o poză a copilului, care ar putea ajuta la identificarea acestuia. În plus, declarația pe propria răspundere este numai în limba română ceea ce face din ea un instrument inutil în țările de destinație. Aceasta ar putea fi mai utilă dacă ar avea o formă bilingvă, în care întrebările să fie scrise în română și engleză.

O altă limitare se referă la felul în care este **emisă**. Momentul în care este emisă declarația pe propria răspundere ar putea fi unul critic care pune un accent important în prevenirea traficului de copii și a cazurilor în care s-ar putea produce. Cu toate acestea, notarii publici care emit declarațiile pe propria răspundere nu au pregătirea necesară și nici mandatul să intervină în acest stadiu. Ei doar discută cu părinții copilului și caută consimțământul lor pentru ca respectivul copil să plece din țară. Din punct de vedere legal aceștia nu trebuie să vadă copilul și nici părintele însoțitor.

De asemenea, una din principalele limitări ale declarației pe propria răspundere este în modul în care aceasta este **folosită**. În principiu aceasta este doar verificată la frontieră la părăsirea țării, dar apoi nu este utilizată atunci când sosește într-o țară străină sau chiar la întoarcerea în România. Informațiile din declarațiile pe propria răspundere, în special informațiile despre locul în care copilul merge și cu cine, ar putea fi utile de exemplu atunci când se realizează identificarea copiilor neînsoțiți în străinătate sau când încearcă să găsească un copil.

Cu toate acestea, după cum a reieșit din corespondența cu actorii implicați, aceste informații nu sunt colectate, nu sunt interpretate și nu este nici o persoană care să verifice dacă în mod efectiv copilul a ajuns la locul de destinație declarat sau dacă el/ea se întoarce la timp.

De asemenea aceste informații nu sunt centralizate, acestea nu sunt înregistrate în baze de date electronice care ar putea să facă ușor identificabile persoanele, ci sunt păstrate doar în arhivele poliției de frontieră și cele ale notarilor publici.

Se pare că întregul sistem de declarații pe propria răspundere se bazează prea mult pe notarii publici, ca fiind unul din principalele elemente de verificare care ar putea detecta cazurile traficului. Cealaltă verificare pusă în aplicare este cea de la trecerea frontierei și este efectuată de poliția de frontieră, dar poliției de frontieră i s-a atribuit în principal un rol formal, să verifice dacă toate formalitățile sunt îndeplinite, aceștia trebuind să refuze ieșirea pentru copii chiar și atunci când călătoria este indicată prin toate mijloacele și se consideră a fi cu un scop legitim. De asemenea, oficialii de la protecția copilului nu sunt incluși în acest sistem.

Mai mult, din discuțiile cu poliția de frontieră a reieșit faptul că declarațiile pe propria răspundere ar putea fi curând **învechite**, pentru că, atunci când vom intra în spațiul Schengen, nu va mai exista control la frontieră și în consecință nu vor mai fi persoane care să le verifice.

Posibile consecințe adverse

Un aspect care a rezultat este acela că *declarația pe propria răspundere* impune anumite **limitări privind libera circulație**. Acest studiu a arătat că, de exemplu, în anul 2012 din 137500 de copii români care călătoresc în străinătate, aproximativ 4% au fost întorși de la frontieră. Pentru acești 4% declarația pe propria răspundere a acționat ca o limitare a libertății de circulație, și după cum a reieșit din interviurile cu poliția de frontieră, de multe ori a trebuit să oprească o călătorie care părea una legitimă datorită lipsei unei cerințe administrative. De asemenea, din interviul cu poliția de frontieră a reieșit faptul că este deosebit de problematică situația copiilor din România care trăiesc în străinătate, deoarece aceștia pot intra în țară pentru a vizita membrii familiei, fără a fi nevoie o declarație pe propria răspundere dar atunci când încearcă să se întoarcă sunt opriți la graniță, pentru că la ieșirea din România trebuie să prezinte un astfel de document.

Cu toate acestea, din interviurile cu practicieni se pare ca acest inconvenient este justificat de necesitatea de a preveni traficul de persoane. Dacă ne uităm la cifre, în 2012 aproximativ 48 copii²⁶ au fost identificați ca fiind victime ale traficului extern. Ceea ce înseamnă că în 2012 din cadrul copiilor români care călătoresc în străinătate 0,3% au fost identificați ca victime ale traficului de persoane. Este imposibil de estimat cât de multe dintre aceste victime au fost printre 4% care au fost întoarse de la graniță, cât de multe dintre ele au toate actele în ordine dar tot au fost traficate sau cât de multe persoane dispuneau de toate documentele dar au continuat să fie traficate sau cât de multe alte persoane ar fi putut fi traficate dacă nu ar fi existat cerințele declarației pe propria răspundere.

Alt mod în care declarația pe propria răspundere poate fi considerată o povară pentru libera

circulație este prin **costurile sale**. Pentru a obține o declarație pe propria răspundere costurile sunt de cel puțin 20 RON - pentru două exemplare.²⁷ Cu toate acestea, un studiu online de prețuri pentru obținerea unei declarații pe propria răspundere la diverși notari publici arată că majoritatea notarilor publici încasează undeva între 30-50 RON pentru acest serviciu. Dacă, considerând că într-un an ar fi aproximativ 231 300²⁸ declarații pe propria răspundere emise, se estimează că în fiecare an între 4,6 și 11,5 milioane RON sunt cheltuiți pe declarațiile pe propria răspundere, ceea ce înseamnă aproximativ 1- 2,5 milioane de Euro. Aceste costuri ar putea impune o barieră semnificativă asupra dreptului la libertatea de circulație al copiilor români și al familiilor lor.

Un alt aspect care trebuie luat în considerare, este că declarația pe propria răspundere poate crea unele false șanse de legitimitate. Acest studiu a colectat cazuri în care traficanții au aranjat emiterea declarațiilor pe propria răspundere autentice pentru a fi emise de notari publici autentici care nu solicită să vadă adultul însoțitor și nici copilul. Tot ce era necesar era ca părinții să fie convinși că reprezenta cel mai bun interes al lor să se prezinte să dea o declarație pe propria răspundere în fața Notarului Public și să achite 50 de RON, echivalentul a 11 Euro. Procesul în acest caz este similar fraudei de spălare a banilor, procedeu aplicat copiilor în sensul în care duce la trafizarea copilului folosind proceduri formale oficiale. Aspectul de formalitate este în beneficiul traficantului și al altor actori din lanțul traficului care beneficiază de aceste proceduri.

De asemenea, consolidează asigurarea pentru oficialii statului că traversarea este legală, și îi privează de un indiciu pe care l-ar fi putut observa dacă nu era o trecere legală. De asemenea, declarația pe propria răspundere

²⁶ În conformitate cu datele de la ANITP în 2012, un total de 370 de copii au fost identificați ca victime ale traficului de ființa umană și procentajul traficului internațional a fost de 13% ceea ce duce la un total de 48 de victime copii ale traficului de persoane - statistici disponibile la <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/Rap%20anual%202012%20final.pdf> (ultima vizită efectuată la data de 11 mai 2014)

²⁷ În conformitate cu regulile referitoare la prețuri pentru activitatea notarilor publici, în 2011, la punctul 19 din Anexa 1.

²⁸ Această cifră a fost obținută prin preluarea unui număr total de cereri emise între 01/01/2010-30/06/2011 (într-un an și jumătate) **346951** și împărțirea acestui număr la 2.

poate fi interpretată greșit, furnizând probe de aranjamente de custodie în țările de destinație. Aceste aspecte au fost observate în grupurile focus care au fost organizate în Marea Britanie și în care oficialii Britanici au ridicat problema și au specificat că acest document ar putea fi înșelător.

Sistemul actual creează **incertitudine**. Analiza cantitativă a arătat că în practică există o foarte mare incertitudine privind modul în care ar trebui să arate ca și ceea ce ar trebui să conțină o declarație pe propria răspundere, așa cum se vede în lipsa de uniformitate dintre declarațiile pe propria răspundere analizate. Aceasta creează posibilitatea unei fraude, precum și a unui abuz. În practică se pare că majoritatea declarațiilor pe propria răspundere nu conțin toate datele juridice necesare dar acestea sunt în continuare considerate valabile, iar această discrepanță între lege și practică ar putea afecta credibilitatea și relevanța legilor pentru situații reale.

Recomandări

Acest studiu arată că unul din obiectivele acestei proceduri (contra-traficului) nu a fost îndeplinită în timpul perioadei examinate. Trebuie implementat un sistem mai bun, dacă suntem dornici să reducem în mod semnificativ numărul de minori care sunt traficați în fiecare an.

În primul rând rolul notarilor publici trebuie să fie reconsiderat sau extins - în prezent aceștia nu au mandat clar pentru protecția copilului iar dorința și capacitatea lor de a preveni traficul de persoane sunt limitate. De asemenea, la emiterea declarației pe propria răspundere nu au contact cu copilul sau cu adultul însoțitor, fapt care limitează capacitatea acestora de a detecta posibilele cazuri de trafic, chiar dacă ar dori să facă asta. Ca alternativă la rolul pe care notariatele publice îl joacă în momentul actual, ar putea fi mai bine să se pună accentul pe obligația prevenirii prin profesioniști în domeniul protecției copilului, la nivel național.

O opțiune ar putea fi ca restricțiile de călătorie cu o declarație pe propria răspundere să fie

înlocuite pentru toate persoanele care călătoresc, cu înregistrarea online înainte de deplasare (tip de procedură „check-in on-line”). Un exemplu în acest sens ar putea fi sistemul ESTA implementat de Statele Unite pentru a intra pe teritoriul său pentru cei care nu au nevoie de o viză.²⁹ Noul sistem ar trebui să garanteze posibilitatea de a se înregistra la DGASPC sau la servicii sociale locale (SPAS) pentru călătorii care nu au acces la internet.

În al doilea rând, abordarea pe bază de document pe suport de hârtie a declarației pe propria răspundere prevede limitări suplimentare care trebuie să fie abordate cu grijă. Declarația pe propria răspundere este utilizată în prezent numai la ieșirea din țară și informațiile din declarația pe propria răspundere nu sunt ușor accesibile pentru că: (a) sunt doar în limba română, (b) nu sunt stocate electronic-hârtia este doar stocată în arhivele poliției de frontieră și dacă aceasta nu este în posesia copilului în țările de tranzit sau de destinație este greu pentru ca aceasta să fie recuperată (c) nu are o poză a copilului care ar ajuta la identificarea lui/ei. Ar fi mai bine dacă părinții ar înregistra numele lor și numele copilului pe site-ul web central și dacă ar aduce o copie pe hârtie cu ei atunci când călătoresc.

În plus, orice fel de măsură antitrafic trebuie să ia în considerare îmbunătățirea liberei circulații în cadrul UE și are nevoie de o componentă UE, deoarece posibilitatea oficialilor români de a lupta împotriva traficului de copii în alte țări ale UE este limitată. În acest sens este important ca agenții anti trafic din România și oficialii de la protecția copilului să lucreze împreună și să aibă un cadru instituțional funcțional pentru a face acest lucru.

Fundația Terre des hommes Elveția solicită Guvernului să stabilească un sistem digital în care:

(i) Datele personale ale „adulților însoțitori” (o terță persoană, nici tatăl și nici mama) sunt digitalizate, stocate în siguranță pentru referințe ulterioare și comparate cu fișierele poliției din țările predispușe traficului de persoane.

²⁹ Mai multe informații despre acest sistem sunt disponibile la: <https://esta.cbp.dhs.gov/esta/> (ultima vizită efectuată la data de 24 noiembrie 2014)

(ii) Copiii care nu s-au întors la data stabilită sunt anunțați la Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție)

(iii) Cazurile în care unui copil i se refuză ieșirea din țară sunt centralizate (transmise electronic de la punctul de trecere a frontierei către ANITP).

BIBLIOGRAFIE

1. Ordin nr. 46/2011 pentru aprobarea Normelor privind tarifele de onorarii pentru serviciile prestate de notarii publici, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 133 din 22 februarie 2011
2. Expunere de motive a legii 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, descărcat de la adresa <http://www.cdep.ro/proiecte/2010/400/90/3/em493.pdf>
3. Alexe, I. (2013) *Entrusted Children*, studiu realizat în cadrul Fundației Terre des Hommes Elveția
4. Study on exportation through begging in relation to human trafficking (*Studiu Privind Exploatarea prin Cerșetorie în Relație cu Traficul de Persoane*), ANITP, 2013, descărcat de la adresa <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/PIP%20studiu%20cersetorie%20ro%202013.pdf>
5. Circulara nr. INTD1237286C, din 11 mai 1990 privind libera circulație a copiilor francezi (*Circulaire du 11 mai 1990 relative au franchissement des frontieres nationales par les mineurs de nationalité française, Circulaire n° INTD1237286C*)
6. Norme de aplicare a Legii 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, aprobate prin Hotărârea de Guvern nr. 94 din 26 ianuarie 2006
7. Strategia Națională Română împotriva Traficului de Persoane, pentru anii 2012-2016, aprobată prin HG 1142 din 27 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 820 din 6 decembrie 2012
8. Website-ul Ministerului de Justiție din România: portal.just.ro
9. Website-ul Poliției de Frontieră din România: <http://www.politiadefrontiera.ro>
10. Website-ul Administrației Închisorilor din România: <http://www.anp.gov.ro>
11. Website-ul Ministerului de Afaceri Externe bulgar: <http://www.mfa.bg>
12. Societatea Națională pentru Prevenirea Cruzimii împotriva Copiilor: <http://www.nspcc.org.uk/>
13. The Guardian: <http://www.theguardian.com>
14. Website Curtea Supremă de Justiție <http://www.scj.ro/>
15. Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane: <http://www.anitp.mai.gov.ro/>

RISC, FACTORI DE RISC, ADVERSITATE PENTRU COPILUL DIN FAMILIE ȘI DIN SISTEMUL DE PROTECȚIE

RISK, RISK FACTORS AND ADVERSITY FOR THE CHILDREN IN FAMILY AND IN FOSTER CARE

Ovidiu Bunea

DGASPC Iași

Doctorand sociologie, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași,

E-mail: ovidiubunea@yahoo.com,

Tel. 0742 566784.

Abstract. *In this article we aim reviewing the main theoretical approaches of risk on the child. The risk does not act on all the individuals in the same way and, as a result, the risk can be considered in terms of probability. On the other hand, a different perception of risk adversity introduce a interpretative component, the significance conferred upon it by the individual, which largely explains the different management of the same situation by different individuals.*

Risk factors that tend to change the course of events in a negative direction, unwanted, oppose protective factors acting in the opposite direction towards achieving positive results. Consider protective factors in terms of variables can provide clues for intervention on the child at risk, but the relationship between adversity and outcomes is not mechanical, and can be addressed more effective in terms of dynamics protective mechanisms.

Keywords: *risk, adversity, risk factors, protective factors, protective mechanisms*

Abstract

În acest articol urmărim trecerea în revistă a principalele abordări teoretice ale riscului asupra copilului. Acesta nu acționează asupra tuturor indivizilor în aceeași măsură și, ca urmare, riscul poate fi considerat în termeni de probabilitate. Pe de altă parte, receptarea diferită a adversității introduce componenta interpretativă a riscului, a semnificației conferite acestuia de către individ, ceea ce explică în bună măsură gestionarea diferită a unei aceleiași situații de către indivizi diferiți.

Factorilor de risc, care tind să schimbe cursul evenimentelor într-o direcție negativă, nedorită, li se opun factorii de protecție, care acționează în sens opus, în direcția obținerii unor rezultate pozitive. Considerarea factorilor de protecție în termeni de variabile poate oferi indicii pentru intervenție asupra copilului aflat în risc, dar relația dintre adversitate și rezultate nu este una

mecanică, ci trebuie abordată în termeni dinamici și contextuali de mecanisme protective.

Risc – definiții și abordări

„Când expunerea la risc este îndelungată, puțini copii rămân neafecțați” (Fraser, Richman, & Galinsky, 1999). Influența situației de risc asupra copiilor este variată în funcție de context și de indivizi. Există situații în care unii copii rezistă aproape miraculos situațiilor adverse prin care trec (Masten, 2001), iar alții își revin la fel de inexplicabil după ce au trecut prin experiențe cumplite, așa cum au demonstrat, printre altele, studiile asupra copiilor din România adoptați de familii din străinătate în anii ’90 (Ungar, 2012). Dată fiind această varietate de influențe asupra copiilor merită studiată această problemă fie și numai pentru a stabili care sunt caracteristicile – individuale și/sau de mediu – care-i fac pe unii indivizi să reziste mai bine decât alții cu atât mai mult cu cât lista adversităților poate părea, din păcate, nesfârșită.

În general, riscul este definit ca fiind orice situație, eveniment condiție sau experiență care crește probabilitatea de a fi afectat de o problemă sau care face ca o anumită problemă să se mențină sau să se accentueze (Fraser & Terzian, 2005).

În termeni de probabilitate, cuvântul „risc” descrie faptul că un grup de persoane cu caracteristici similare are o probabilitate mai mare decât altele din întregul populației să dezvolte o problemă (Fraser et al., 1999). Faptul că un copil este lipsit de ocrotirea părinților, că familia sa este foarte săracă sau că cel puțin unul dintre părinți este bolnav psihic, crește probabilitatea ca acel copil să fie afectat negativ și să dezvolte sau să mențină numeroase probleme în ceea ce privește dezvoltarea sa.

A gândi riscul în termeni de probabilitate, introduce problema diferențelor individuale: unii indivizi din același grup pot fi considerați „mai puternici”, „mai vulnerabili”, „mai rezilienți” etc. decât alții.

Aproape sinonim cu situația de risc este folosit termenul de „adversitate” care ar fi „tulburarea funcționării sau viabilității unui sistem; experiențe care amenință adaptarea sau dezvoltarea” (Wright, Masten, & Narayan, 2013). Nuanța între adversitate și risc este extrem de fină, cel din urmă fiind o situație concretă a situației descrise de primul termen.

În exemplele oferite de autorii citați, adversitate poate fi sărăcia, lipsa locuinței, maltratarea, starea de conflict sau dezastrelor naturale, cât timp riscul, ca „probabilitate crescută a unui rezultat negativ” ar putea fi posibilitatea dezvoltării schizofreniei pentru un copil ai cărui părinți suferă de această boală.

La rândul lor, factorii de risc ar fi caracteristici identificabile și măsurabile care aparțin grupului,

individului ori situației în care acesta se află, care se constituie în predictorii ai unor efecte negative (Wright et al., 2013) cum ar fi nașterea prematură, divorțul sau boala părinților, sărăcia, maltratarea.

Riscurile pot fi clasificate în trei mari categorii (Fraser et al., 1999; Fraser & Terzian, 2005):

- a) *individuali* (trăsături sau dispoziții),
- b) *experiențe stresante de viață* (cum ar fi de exemplu moartea unui părinte);
- c) *factori contextuali* (tipul de vecinătate, factori care țin de școală, grupul de prieteni, structură socială).

La rândul lor, experiențele stresante de viață pot fi:

evenimente de viață (divorțul sau pierderea unei persoane dragi);

experiențe traumatice (abuzul, neglijarea, violul și dezastrelor naturale),

problemele interpersonale (victimizarea din partea egalilor),

factori familiali (conflictul între părinți)

evenimente în vecinătate (martor la violențe stradale).

Evenimentele stresante pot să includă, pe de o parte, majore puncte de cotitură care produc însemnate rupturi în dezvoltarea copilului sau, pe de altă parte, experiențe cotidiene tracasante, agasante și denigrante (Fraser & Terzian, 2005).

În funcție de nivelul la care acționează, factorii de risc pot fi clasificați în trei categorii, conform tabelului de mai jos.

Tabel 1. Niveluri ale factorilor de risc

Nivel	Factori
Individual	Alcoolism în istoricul familiei O orientare spre căutarea emoțiilor Control redus al impulsurilor Deficit de atenție Hiperactivitate
Interpersonal și social	Conflict familial Legături slabe între părinți și copil Consum de alcool și de droguri în familie Eșec școlar Angajament scăzut în școală Respingerea de către cei de aceeași vârstă Asocierea cu persoane antisociale de aceeași vârstă
Mediu	Legi și norme favorabile comportamentului antisocial Sărăcie și deprivare economică Oportunități economice scăzute Comuniune scăzută în vecinătate

Sursa: (Jenson & Fraser, 2006)

Riscurile mai pot fi clasificate (Wright et al., 2013) în riscuri *proximale* – riscuri care afectează direct copilul (abuzul, neglijarea) și *distale* care acționează indirect, asupra mediului în care se dezvoltă individul (rată ridicată a criminalității în cartier, comunitate săracă etc.).

Oarecum asemănătoare cu această distincție este cea dintre *riscurile specifice* care cresc probabilitatea unui anume rezultat negativ (cum ar fi lipsa educației sexuale asupra sarcinii la adolescente) și cele *nespecifice* care pot genera o varietate de efecte negative (Fraser & Terzian, 2005).

O caracteristică confirmată de cercetări a factorilor de risc este aceea că ei sunt simultani și cumulativi (Rutter, 1999), tinzând să acționeze în cascadă. Faptul că sunt cumulativi înseamnă că efectul lor crește atunci când a) acționează simultan mai mulți factori; b) același factor are mai multe apariții sau c) un același factor are o acțiune permanentă (Wright et al., 2013).

Faptul că efectul factorilor de risc este cumulativ ridică o serie de probleme de ordin metodologic ce țin de măsurarea acestora. Astfel, prin moartea sau divorțul unui părinte, copilul din familia respectivă rămâne în grija celui

supraviețuitor, ceea ce poate genera în cascadă multiple alte probleme: sărăcie, mutarea într-un cartier sărac caracterizat de violență, intrarea într-o bandă de cartier, consum de substanțe interzise, abandonarea școlii, violență. Tot acest lanț cauzal se autoîntreține, și fiecare efect devine cauză la rândul său astfel încât este dificil de discernut contribuția fiecăruia. Pe de altă parte, din punct de vedere sociologic, dacă un grup este supus aceluiași risc (copii victime ale unui dezastru natural sau cei dintr-un cartier caracterizat de sărăcie cronică), este dificil de discernut în ce măsură acesta afectează egal, sau, dimpotrivă, diferit membrii grupului, sau așa cum afirmă Luthar (1993) „dată fiind rețeaua complexă de factori care influențează dezvoltarea psihosocială, nu poate fi asumat că orice factor de risc (...) implică niveluri echivalente ale riscului pentru toți copiii expuși la el” (pp. 3-4).

Tocmai descrierea riscurilor din perspectiva variabilelor este o modalitate comună de înțelegere a adversității care-i poate afecta pe copii și ea are la bază convingerea, pusă sub semnul îndoielii de Luthar că același eveniment are un același efect asupra celor care l-au trăit. Astfel s-au dezvoltat instrumente de măsurare a riscului (sau stresului) (cum ar fi Life Change

Index Scale, Social Readjustment Rating Scale – SRRS etc.) care privesc riscul, evenimentele stresante, din exterior, fără a ține seama de modul cum ele sunt percepute și interpretate de cei afectați. Astfel, la limită, ceea ce pentru un individ este o adversitate, pentru un altul poate constitui o provocare.

De exemplu, statusul socio-economic (SES) al individului este un element des utilizat în stabilirea nivelului de stres în care acesta trăiește. SES este compus din statusul ocupațional al părinților, un nivel scăzut al educației a mamei, o familie numeroasă, apartenență la un grup minoritar, absența unui părinte și se presupune că un nivel redus al acestuia reprezintă aproape automat un indicator al nivelului ridicat al stresului și se constituie într-un ridicat factor de risc. Cu toate acestea, afirmă Luthar & Zigler (1991), nivelul SES poate să nu spună nimic prin el însuși. Se afirmă că pentru copil este mai important ce face părinții în interacțiune cu el și mai puțin statusul acestora definit în funcție de ocupație, venit ori alte variabile.

Faptul că riscul nu acționează în aceeași măsură asupra indivizilor și că el nu are întotdeauna un efect negativ rezultă și din ceea ce Rutter (2012) numește *efect de călire* care constă în creșterea rezistenței individului supus unei adversități: dacă riscul nu este copleșitor pentru individ, situația poate avea efecte pozitive, de întărire. Totodată, în procesul de coping, de rezistență în condiții adverse Thoits (1995) afirmă că individul poate lua în mod conștient hotărârea de a da evenimentelor o altă interpretare și, prin aceasta, un alt curs.

„Traumele din copilărie și experiențele stresante care le-au urmat în adolescență și în începutul vieții adulte pot rezulta de fapt în creșterea bunăstării fizice și emoționale în etapele ulterioare nu pentru că oamenilor li s-a inoculat sau s-au obișnuit sau au devenit adepți ai manageriei stresorilor, ci pentru că pur și simplu au decis și apoi au acționat în sensul schimbării lucrurilor în mai bine.” (Thoits, 1995, p.58)

Aceasta este o poziție radicală și considerăm că are puțină susținere practică. Atâta timp cât un copil trăiește într-un mediu caracterizat de

factori de risc extremi (boli cronice ale părinților, sărăcie, lipsă de educație) care, așa cum am văzut acționează cumulativ, universul său, realitatea în care trăiește este distorsionată iar ieșirea din aceasta este greu de crezut că se face prin simplă hotărâre și trecere la acțiune „în sensul schimbării lucrurilor în bine”. Totuși, din aceste definiții și enumerări ar putea fi reținută ideea că analiza adversității considerate doar în termeni de variabile, este insuficientă atâta timp cât nu se ia în considerare interpretarea pe care i-o dă individul. Un copil al cărui părinte este bolnav cronic, poate să găsească în situația de a fi obligat să-l îngrijească un motiv de întărire sau de înălțare morală și astfel să nu fie copleșit de sarcinile care le are de îndeplinit

Într-o abordare mai dinamică, procesuală, riscurile ar avea patru tipuri de efecte (Fraser et al., 1999):

- *pasive* asupra căruia individul nu are niciun control (greutate redusă la naștere, cartierul în care locuiește, faptul de a fi fost victima unui accident grav);
- *reactive*, ale altora, cum ar fi respingerea grupului de egali;
- *reflexive*, care ar consta într-un răspuns dat în urma unui eveniment;
- și, ca și cumul al celor de mai sus, *efectul de oportunitate*, care determină alegerile complexe ale individului.

Astfel, în ciuda considerării în termeni de variabile a factorilor de risc care pot fi inventariați, măsurați pentru că se presupune că acționează pentru toată lumea identic, este utilă în practică determinarea modului particular în care adversitatea acționează asupra fiecărui individ.

Factori și/sau mecanisme de protecție protective

Dacă riscul tinde să crească probabilitatea unor efecte negative, factorii de protecție sunt cei care cresc probabilitatea producerii unor efecte pozitive. Relația dintre cele două este complexă din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte factorii de risc și cei de protecție sunt văzuți uneori ca extreme ale unui aceluiași continuum (Rutter, 1987): lipsa afectivității pentru un copil din centrul de plasament este un factor de risc,

prezența afectivității este un factor de protecție etc. Pe de altă parte, factorii de protecție pot să fie cu totul alții decât cei de risc, luați „cu semn schimbat” (un adult bun mentor poate ajuta un copil în probleme generate de sărăcie, ajutându-l să-și valorifice calitățile intelectuale astfel încât să iasă din mediul advers). Interacțiunea dintre risc și protecție poate fi compensatoare sau poate să aibă un efect de amortizor³⁰ (Fraser et al., 1999). Cel dintâi se referă la faptul că efectul de protecție reduce problema sau afecțiunea,

fără să acționeze direct asupra riscului. Anumite calități ale individului – inteligență, inițiativă etc. – îl pot ajuta pe acesta să iasă dintr-un mediu de mare risc însă respectivele caracteristici nu acționează asupra condițiilor de mediu însele. La rândul său, efectul de amortizare are un caracter interacțional cu riscul, tinzând să-i diminueze efectele. Schematic, legătura dintre adversitate, copil aflat în situație de risc, factori de protecție și rezultate este cea din Figura 1.

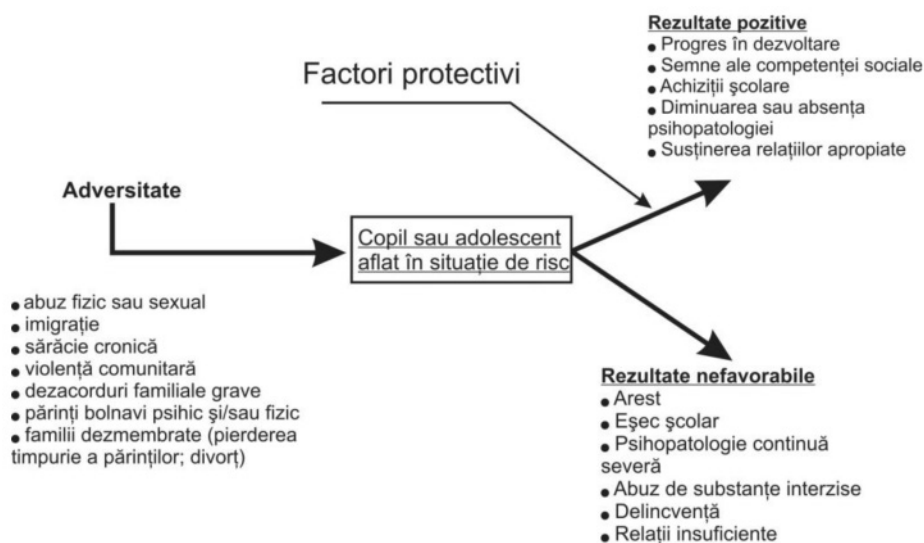

Figura 1: Adversitate, risc, protecție

Sursa: (Hauser & Allen, 2006)

La fel ca și factorii de risc, și cei de protecție sunt văzuți adesea și sub forma unor variabile identificate la nivel individual, familial și social (Garmezy, 1985). Una din multele liste ale acestor variabile care să descrie factorii de protecție apare în Tabelul 2.

Considerarea factorilor de protecție din punct de vedere al variabilelor, așa cum sunt ilustrați în Tabelul 2, este una preferată de către cercetători pentru că ei se constituie în indicii pentru intervenții mai eficace în direcția diminuării factorilor de risc (Fraser et al., 1999).

Constatarea faptului că răspunsul la stresori nu este liniar, același pentru toți indivizii și nici similar în orice moment, a condus la elaborarea unor modele teoretice (Garmezy et al., 1984)

care să exprime legăturile dintre risc, vulnerabilitate, rezultate și factori protectivi.

- Modelul *compensator* este unul doar unul cumulativ în care creșterea acțiunii stresorilor scade nivelul de competență (rezultatele pozitive).
- Modelul *protectiv* implică o interacțiune între risc și calitățile individului în obținerea rezultatelor pozitive. În acest model, un nivel mereu în creștere al adversității îl lasă neafectat pe cel care dispune de anumite calități individuale care funcționează ca factori protectivi.
- Modelul *provocator (challenge)* presupune o relație între stres și competență în care, între anumite limite, creșterea adversității implică o îmbunătățire a rezultatelor.

³⁰ buffering protective effects

Tabelul 2. Factori protectivi

Nivel	Factori de protecție	
Caracteristici ale copilului	Temperament sociabil și adaptabil în copilăria mică	
	Bune abilități cognitive, abilități de rezolvare a problemelor, funcții executive	
	Abilitatea de a forma și menține relații pozitive cu egalii	
	Strategii emoționale eficiente și de control al comportamentului	
	O viziune pozitivă a sinelui (încredere în sine, înaltă stimă de sine, auto-eficiență)	
	O perspectivă pozitivă a vieții (speranță)	
	Încredere și un sens al scopului în viață	
	Caracteristici valorizate de societate și de sine (talente, simț al umorului, atractivitate pentru alții)	
Caracteristici ale familiei	Mediu stabil și suportiv	
	Relații armonioase între părinți	
	Relații apropiate cu îngrijitori sensibili și responsivi	
	Stil parental autoritar (nivel înalt al căldurii, monitorizării și al așteptărilor)	
	Relații pozitive cu frații	
	Conexiuni suportive cu membrii familiei extinse	
	Părinți implicați în educația copiilor	
	Părinți care au calități individuale prezentate mai sus ca fiind protective pentru copil	
	Avantaje socioeconomice	
	Nivel înalt de educație al părinților	
	Credință și afiliere religioasă	
Caracteristici ale comunității	Calitate înaltă a vecinătății	
	Vecinătate sigură	
	Un nivel redus al violenței în comunitate	
	Locuințe accesibile	
	Acces la centrele de recreere	
	Aer și apă curate	
	Școală eficace	
	Profesori bine pregătiți și bine plătiți	
	Programe after-school	
	Resurse recreaționale ale școlii (de exemplu, sport, muzică, artă)	
	Oportunități de angajare pentru părinți și tineri	
	Un bun serviciu de sănătate	
	Acces la servicii de urgență (poliție, pompieri, medicale)	
	Conexiuni cu mentori adulți grijulii și grup prosocial de egali	
	Caracteristici culturale sau societale	Politici protectoare față de copil (în domeniul muncii, sănătății și al bunăstării)
		Valori și resurse direcționate în educație
Prevenirea și protecția de opresiune și violență politică		
Acceptare scăzută a violenței fizice		

Sursa: (Wright et al., 2013)

Relația dintre riscuri și rezultate poate fi și mai mult rafinată, în acest sens Rutter (1985) ajungând la următoarele concluzii care urmăresc să stabilească mai curând mecanisme protective și mai puțin factori de protecție:

Anii copilăriei nu sunt determinanți în dezvoltarea ulterioară; procesele cognitive joacă un rol determinant în stabilirea răspunsurilor emoționale și comportamentale; caracteristicile temperamentale sunt importante, dar operează prin intermediul interacțiunilor la fel de mult ca reactivitate individuală; multe comportamente sunt legate de contexte; multe din legăturile comportamentului sunt mai degrabă sociale decât individuale; continuitatea de-a lungul timpului este mai curând indirectă decât directă.

Pentru cercetătorul englez, analiza factorilor de protecție și a modului în care ei acționează trebuie să țină seama de sincronizare (timing)

(nu este indiferent când un factor de protecție acționează), înțelesul pe care individul îl dă riscului și protecției, cunoașterea (un anumit mod de a vedea sinele și realitatea care permite elaborarea unor strategii de reușită), interacțiunea cu alții care să anclanșeze sau să susțină procese pozitive de adaptare.

Concluzii

Analiza factorilor de risc și a celor de protecție poate conduce la determinarea unor variabile care pot fi integrate în programe de intervenție care să aibă drept scop diminuarea efectelor adversității. Totuși, relația dintre risc și protecție este mai complexă decât o alăturare de factori iar o intervenție eficientă trebuie să-și propună să determine și să întrețină mecanisme protective subtile, contextuale, în vederea depășirii situației de risc în care se pot afla copiii.

BIBLIOGRAFIE

1. Fraser, M. W., Richman, J. M., & Galinsky, M. J. (1999). Risk, protection, and resilience: Toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research, 23*(3), 131–143.
2. Fraser, M. W., & Terzian, M. A. (2005). Risk and Resilience in Child Development. Principles and Strategies of Practice. In G. P. Mallon & P. M. Hess (Eds.), *Child Welfare for the Twenty-First Century: A Handbook of Practices, Policies and Programs* (pp. 55–71). Columbia University Press.
3. Garmezy, N. (1985). Stress-resistant children: the search for protective factors. In *Recent Research in Developmental Psychopathology, Book Supplement No. 4 to Journal of Child Psychology & Psychiatry*. Oxford: Pergamon Press.
4. Garmezy, N., Masten, A. S., & Tellegen, A. (1984). The study of stress and competence in children: A building block for developmental psychopathology. *Child Development, 55*, 97–111.
5. Hauser, S. T., & Allen, J. P. (2006). Overcoming Adversity in Adolescence: Narratives of Resilience. *Psychoanalytic Inquiry, 26*, 549–576.
6. Jenson, J. M., & Fraser, M. W. (2006). A Risk and Resilience Framework for Child, Youth, and Family Policy. In *Social Policy for Children and Families* (pp. 5–24).
7. Luthar, S. S. (1993). Annotation: Methodological and Conceptual Issues in Research on Childhood Resilience. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 34*(4), 441–453.
8. Luthar, S. S., & Zigler, E. (1991). Vulnerability and Competence. A Review of Research on Resilience in Childhood. *American Journal of Orthopsychiatry, 61*(1), 6–22.
9. Masten, A. S. (2001). Ordinary magic. Resilience processes in development. *American Psychologist, 56*(3), 227–238.
10. Rutter, M. (1985). Resilience in the Face of Adversity. Protective Factors and Resistance to Psychiatric Disorder. *British Journal of Psychiatry, 147*, 598–611.

11. Rutter, M. (1987). Psychosocial Resilience and Protective Mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316–331.
12. Rutter, M. (1999). Resilience concepts and findings: implications for family therapy. *Journal of Family Therapy*, (21), 119–144.
13. Rutter, M. (2012). Resilience as a dynamic concept. *Development and Psychopathology*, 24(2), 335–44.
14. Thoits, P. A. (1995). Stress, Coping and Social Support Processes: Where are We? What Next? *Journal of Health and Social Behavior*, ((Extra Issue)), 53–79.
15. Ungar, M. (2012). Social Ecologies and Their Contribution to Resilience. In M. Ungar (Ed.), *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice* (pp. 13–32). New York, NY: Springer New York.
16. Wright, M. O. D., Masten, A. S., & Narayan, A. J. (2013). Resilience Processes in Development: Four Waves of Research on Positive Adaptation in the Context of Adversity. In S. Goldstein & R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of Resilience in Children* (pp. 15–38). Boston, MA: Springer US.

CONSERVAREA IMAGINII MATERNE PRIN CRIMĂ-EFECT AL CRONICIZĂRII ABUZULUI EMOȚIONAL

PRESERVATION OF MATERNAL IMAGE THROUGH CRIME - EFFECT OF CHRONIC EMOTIONAL ABUSE

Daniela Tănase,
Psiholog criminalist, IPJ Bacău

Adresă autor:
E-mail: lupascudnl@yahoo.com
Tel.:+ 40 0740 559806

„Copiii încep prin a-și iubi părinții;
pe măsură ce cresc încep să îi judece; uneori, îi iartă.”
Oscar Wilde

Abstract. Most times people tend to associate emotional abuse with content of institutionalization syndrome, and this perception is due to many variables, some of them extrinsic (organizational culture, collective memory), and other intrinsic.

Unfortunately, the primary forms of emotional abuse on children are all around us in any living space. Hostility, conflictual relationships models, mental patenting of a nonfunctional environment as normal, where the attachment needs and recognition of their identity are violated, all of them can become forms of emotional abuse at different intensities, with disharmonic effect in psycho emotional and social dynamics.

Extreme forms of manifestation of abuse, such as murder attempt and murder, from all kind of crimes, have the most etiology in chronic emotional abuse suffered by the offender. This way, mental traumatized contents find an unfair path for outpouring dynamics, element met in the criminal matrix structure from specialized literature.

Nevertheless, in the background of the offender there is a mythological treasure of the unconscious, intrapsychic symbolism of the act being often different from the connotation received through the Code of Criminal Procedure. Therefore, in the present work, we meet the case of a teenage girl, who by the suppression of her mother's life, did not want to do anything else but to preserve the maternal image for eternity.

Key-words: emotional abuse, attempt murder, murder, offender, unconscious, intrapsychic symbolism, maternal image.

În urma abuzurilor emoționale, oamenii se pierd pe ei înșiși, lăsând locul conținuturilor emoționale specifice umbrei. Fenomenele sociale regresive, cum ar fi sărăcia, lipsa instrucției și educației, perpetuarea modelelor nonvalorice, atacă precum o maladie ireversibilă piramida nevoilor lui Maslow, determinând conduite maladaptative, de la comportamente de tip nevrotic până la cele antisociale. Concomitent cu acest proces, verigi importante de tip normativ sau legislativ, rămân

descoperite, parcă neputând de cele mai multe ori să respecte ritmul evoluției fenomenelor antisociale prezente, rezolvarea unor astfel de cazuri având, de cele mai multe ori, conotații punitive și mai puțin circumstanțiale.

În studiul de caz următor nu voi prezenta oameni sau cazuri judiciare, ci voi dori să vorbesc, ajutându-mă de acestea, despre capacitatea inconștientă a psihicului unei tinere de 16 ani, de a conserva imaginea maternă prin crimă.

Prezentarea cazului și datele anamnezei

S-a născut într-un sat, părinții ei s-au despărțit când ea avea 3 ani și a locuit acolo în continuare doar cu mama sa, aceasta fiind infirmieră la un spital de psihiatrie. Întregul context de viață s-a grefat pe specificul locului, copilul fiind obișnuit de mic să participe la treburile gospodărești, inclusiv la tăiatul lemnului. Treptat relația conflictuală dintre mamă și fiică a devenit un stil de viață, violențele verbale des întâlnite înlocuiau vorbele calde părintești cât și respectul filial. Adolescența a trezit dorința de emancipare, de afiliere la alte grupuri, așa că în ultimul timp certurile mamă - fiică erau din ce în ce mai dese, pe motivul dorinței celei din urmă de a merge la discotecă, de a se distra cu prietenii.

Temerea mamei era, din declarațiile vecinilor, oarecum justificată: fiica nu avea un comportament moral adecvat în relațiile cu ceilalți, în special cu persoanele de sex masculin, unii afirmând că obișnuia să întrețină relații sexuale pasagere.

Într-o dimineață de iarnă, mama i-a cerut să aducă mâncarea din altă „odaie”, iar fata a zăbovit puțin în căutarea papucilor de casă. Iritată, mama aruncă cu ceva după ea, iar forțele răului se răzvrătesc în interiorul fetei, determinând-o să înceapă să își acopere mama cu o ploaie de lovituri, ajutându-se de un ceaun și o secure ce se afla la îndemână. Când și-a dat seama că este moartă, a târât-o în beciul casei și a acoperit-o cu frunze și pleduri (important este faptul că în următoarele două luni până când a fost descoperit, cadavrul nu a mai fost mutat de acolo, fiica încercând inițial să-l acopere și cu beton).

Timp de două luni și-a continuat viața, în aparență, la fel ca și înainte, spunând vecinilor și rudelor că mama sa a plecat în Italia. Aici apar ca elemente importante pentru dinamica psihicului postfaptă, petrecerile date de subiect în casa sa, destul de zgomotoase pentru cei din jur. În construirea acestei teorii a fost ajutată și de planurile pe care și le făcuse mama sa înainte de a muri, astfel încât toți cunoscuții știau de dorința acesteia de a pleca în Italia pentru a munci.

Chiar și la serviciu mama sa își depusese o cerere pentru concediu fără plată, justificând acest fapt prin dorința de a pleca. Cadavrul a fost descoperit de un vecin, la aproximativ două luni după ce fusese comisă crima, fiind astfel anunțată și poliția. În prima fază a anchetei, subiectul a avut tendințe de disimulare, afirmând cu tărie că mama sa este în Italia, explicând prezența unei urme de sânge printr-o întâmplare ce a avut loc la scurt timp în urmă: un prieten a venit la ea și făcând amândoi mâncare, el s-a tăiat la mână (fapt confirmat prin anchetă). Dar dovezile au fost de netăgăduit, ea fiind nevoită să recunoască.

Psihodiagnoza analitică a subiectului

O privesc intrând în cabinet, zâmbește, ochii verzi mai poartă lumini ale copilăriei, își aranjează conștiințioasă părul șaten, cu onduleuri naturale, tuns pe fir drept până la baza urechii, își împreunează mâinile și se uită zâmbind la mine, în așteptare. Este de statură medie, robustă, lipsind cu desăvârșire fragilitatea tipic feminină de la această vârstă. Are doar 16 ani și cu 2 luni înainte și-a omorât mama. Mâinile, împreunate pe genunchi, poartă semnele unei vieți muncite și

ale unui caracter practic, răsărind sfios și semne ale unei dorințe de feminitate (unghiile neîngrijite, tăiate destul de scurt și nesimetric, au fost lăcuite cu oje roz).

Mă prezint și o întreb dacă dorește să discutăm și să parcurgem împreună o serie de teste psihologice. Răspunde afirmativ, poate mai repede decât m-aș fi așteptat, păstrând același zâmbet, pe care de multe ori îl asociază cu gestul de a-și aranja părul sau cu o scuturare ușoară a capului, foindu-se ușor pe scaun. O întreb de ce se află aici și îmi răspunde privind lateral și clătînându-și capul: „Pentru o greșeală”. Replică destul de generală, care nu îmi dă posibilitatea deocamdată să înțeleg la ce se referă această greșeală: este o culpă morală și afectivă pe care ea o trăiește acum din plin, realizând gravitatea faptei sau se referă la tot ceea ce a fost înainte în viața ei, răspunsul fiind astfel o sintetizare reflexivă a copilăriei sale, exprimată mai mult incoștient?

Parcurge testul Szondi, păstrând o atitudine participativă, are același zâmbet de parcă figurile testului ar distra-o.

Observație: alegerea testului Szondi a avut ca motivație introducerea subiectului în atmosfera de testare, nefiind un test analitic, voi prezenta în continuare interpretarea primului și singurului profil, de altfel, prin raportare la starea din acel moment a subiectului:

Factorul h prin energia libidinală descărcată, alături de k și p sunt reacții simptomatice, devenind supape pentru descărcarea tensiunilor acumulate în factorul vectorului paroxismal, e, care indică la rândul său o preocupare anxioasă în a-și controla agresivitatea. Astfel, vectorul paroxismal relevă un conflict între furie și culpabilitate, subiectul simțindu-se tensionat în interior.

Combinăția factorilor din vectorul sexual (h0s-), implică o descărcare a nevoii de tandrețe asociată cu o tensiune în sfera agresivității, dar neacceptată de persoană. Comportamental, în asociere cu e+/-hy-, reprezintă dorința de a plăcea celor din jur (drăgălășenia și naivitatea aparentă manifestată pe parcursul interviului, tendința de afiliere la grupuri de aceeași vârstă pentru a se simți iubită). Factorul ho, poate semnifica un atașament crescut față de mamă, sau față de orice figură maternă, în scopul de a fi beneficiarul pasiv al iubirii, ceea ce analitic ridică problema inflaționării eului de către complexul matern. Vectorul Eului prezintă un Eu complet destructurat, un colaps la nivelul acestuia, astfel încât dorințele sau trebuințele se descarcă în exterior fără a mai fi mediate de Eu. Prin corelație cu rezultatele obținute la testul Rorschach, putem afirma că energia libidinală specifică complexului matern negativ a inflaționat Eul pacientei, astfel, Eul slăbit de energie lasă să se manifeste cele mai nesocializate conținuturi ale Umbrei. În sprijinul acestei corelații vine constelația vectorului de contact d-m+!, deci fie mama, fie un substitut al acesteia este investit libidinal cu aceeași intensitate cu care a fost investit primul obiect al libidoului, tensiunea constelației relevând practic dependența maternă, de care subiectul a decis să scape prin a-și ucide mama.

Așa se poate justifica și conflictul între furie și culpabilitate specific constelației vectorului paroxismal.

Testul Rorschach pune mult mai bine în lumină activarea conținuturilor psihice nesocializate ale Umbrei, cât natura destructurării Eului prin inflaționarea sa de către complexul matern negativ.

Planșa 1.

Identificarea deficitară cu puterea feminină matriarhală determină și dificultăți în trăirea psihică a propriei structuri corporale (elemente remarcate și în atitudinea sa din timpul interviului). Apare o problemă de tip Umbră deoarece calitățile asociate feminității au devenit dizarmonice.

Planșa 2.

Conținutul perceptiv este de factură animală (urși, gândac ce se târăște, elefant care stă în picioare), din simbolistică lipsind elementele cromatice. Este prezent un fenomen de inducție generat de prima planșă: dacă în prima apare o activare negativă a Arhetipului Marii Mame, generator de complex matern negativ, în a doua planșă este evidentă dificultatea de identificare cu masculinitatea / feminitatea, subliniind astfel probleme legate de Umbră.

Planșa 3.

Lipsa kinesteziei poate evidenția o orientare extravertă a libidoului cu grad mare de sugestibilitate și impresionabilitate, punând în mișcare trebuințe sau dorințe care nu au fost satisfăcute și asupra cărora pacienta revine.

Planșa 4

Planșa 4 reprezentativă pentru arhetipul psihicului masculin și energiile sale, determină o proiecție specifică splitării axei Sine – Eu, pe fondul simbolului iepurelui (animal Lunar în mitologie) despăcat, blana animalului semnificând în acest context simbolul privării afective de modelul parental patern. Imaginea masculinității este depotențată, ducând psihanalitic la ideea unui complex oedipian nerezolvat.

Planșa 5

Planșa 5 pune la încercare autonomia eului, care, în cazul subiectului, este inflaționat de

energiile arhetipale. Eul, neputând gestiona forțele inconștientului, adoptă ca și mecanism de apărare agresivitatea.

Planșa 6

În conținutul proiectiv este evidentă o ambivalență în trăirea propriei feminități în relația cu masculinitatea. În proiecția Animus-ului subiectul pendulează între agresivitate, ca energie libidinală specific masculină și încărcătura emoțională specifică Erosului.

Planșa 7

Ca interpretare, putem lansa ipoteza (care a fost verificată prin anamneză) că relaționarea tensionată intrafamilială, permanentizată sub forma unui stil de viață, a determinat o slăbire a identității feminine, activând energia libidinală agresivă.

Planșa 8

Este prima planșă în care conținuturile perceptive sunt legate între ele prin înlănțuirea acțiunii și în același timp ele nu sunt clar identificate, reprezentând simbolic forme primitive, nesocializate ale impulsurilor.

Planșa 9

Pe lângă conținutul perceptiv, este importantă dinamica afectivă a subiectului exprimată manifest prin ritm alert al discursului ideoverbal, agitație nervoasă, hiperestezii auditive. Conținutul verbal nu este la fel de coerent ca până acum, fiind din ce în ce mai grăbită să exprime conținutul perceptiv.

Planșa 10

Planșa 10 sintetizează proiectiv elementele perceptive regăsite în planșele anterioare, conținutul fiind dezordonat ca și manieră de organizare. Este o manifestare a opoziției sale față de anumite surse inconștiente, care conțin teoretic un potențial vital în evoluție.

La finalul testului, se instalează brusc un blocaj, subiectul refuză să mai vorbească, păstrând pe față urma unui zâmbet împietrit, repetând stereotip „acum, gata, vreau să plec”.

Stimulii din gestalt au reactivat energiile arhetipale, subiectul nu mai poate păstra aparența calmă și copilăroasă afișată până

atunci, apele inconștientului bulversate au zdruncinat structura psihismului personal, conștiința fiind brusc supusă unui efort de a face față conținuturilor arhetipale.

„Am visat-o pe mama...zâmbea și ne jucam”

Ne-am întâlnit din nou, în același cabinet. O privesc și mi se pare mai obosită ca la întâlnirea trecută. O întreb cum s-a întâmplat și începe să-mi povestească despre scurta ceartă avută în acea dimineață. ”În ultimul timp mama era tot mai nervoasă, se supăra pe mine din orice. Am lovit-o cu ceaunul și apoi i-am dat cu toporișca în cap de mai multe ori. Când am văzut sânge m-a apucat și mai tare (face o grimasă asemănătoare unui spasm). Mi-am dat seama că este moartă pentru că nu mai sufla. Apoi am dus-o în beci.”

O ascult privind-o și încerc să înțeleg ce se ascunde în spatele aceluia zâmbet, aproape permanent desenat pe chipul său. Ochii ușor obosiți reflectă semnul unei poveri sufletești, pe care o va purta mereu de acum încolo. Ce ape adânci ale psihicului ei s-au involburat și au determinat-o să ucidă? Dar dacă în mintea ei nu a ucis, ci a dorit să păstreze obiectul în care a investit libidinal pentru prima dată și poate pentru totdeauna? Imaginați-vă o fetiță de trei anișori, rămasă doar cu mama ei, un copil care, împotriva și/sau datorită tipului de relaționare cu modelul matern, a dezvoltat în timp o dependență aproape nefirească de mamă. Să nu uităm că modalitatea de relaționare maternă era agresivă (și în limbaj și în comportament, iar din punct de vedere psihologic, victima agresiunilor psihice sau fizice dezvoltă, paradoxal, o dependență de agresor). Mama, analitic, era pentru fiică sursa agresivității dar în aceeași timp și sursa de la care ea aștepta tandrețea. Prin structura pulsională evidențiată în testul Szondi, subiectul prezintă un atașament crescut față de mamă, sau față de orice figură maternă, în scopul de a fi beneficiarul pasiv al iubirii. Lipsa modelului parental patern a determinat o evoluție deficitară a Eului, sub aspectul de a integra pozitiv experiențele negative ale vieții.

Vestea că mama sa dorește să plece în Italia, a făcut-o să simtă teama de a pierde obiectul drag

(crima a avut loc înainte cu 3 sau 4 zile de plecarea mamei în străinătate). În condițiile în care plecarea mamei ar fi fost percepută ca o eliberare, este de presupus ca subiectul să fi dezvoltat o toleranță ridicată la frustrare. Dar povestea din ziua crimei infirmă acest lucru. Inconștient, ea a simțit pericolul pierderii obiectului dependenței și, la gestul agresiv al mamei (mult mai mic în intensitate și ca factură comparativ cu multe altele anterioare), a reacționat prin punerea în joc a energiei agresive stocată în inconștient: a lovit cu sete, prin lovituri a vrut să conserve pentru eternitate obiectul investit de ea libidinal. Nu a transportat cadavrul în altă parte, deși ar fi avut timpul necesar, l-a ținut în beciul casei, aproape de ea: de aici, fantasmatic, el nu mai putea pleca, astfel obiectul iubirii, față de care devenise dependentă, rămăsese doar al ei, depotențat, fără dorința de a o mai părăsi sau brusca vreodată.

Poziția victimei, zăcând neputincioasă pe podea, cât și sângele care țâșnea, au activat în ea instinctele primitive, determinând-o să lovească din ce în ce mai tare.

Petrecerile date după comiterea crimei duc la aceeași nevoie de atașament dar în același timp pot avea ca explicație dorința de a ascunde cât mai adânc, în inconștient, modalitatea pe care a ales-o pentru a conserva obiectul dependenței sale.

Am întrebat-o dacă și-a visat mama vreodată după acea întâmplare (modul în care se dezvoltă psihicul subiectului mă determină să folosesc în discuțiile cu ea cuvântul „întâmplare” în locul celui de „omor”).

A răspuns zâmbind, cu o lumină în ochi care s-a aprins instantaneu, redând în câteva cuvinte nevoile ei de o viață: „ Am visat-o o singură dată. Zâmbea și ne jucam amândouă.” În arest, după aplicarea Rorschach-ului, am mai vizitat-o de două ori: prima dată am rugat-o să deseneze ceva ce își dorește ea. A fost foarte încurcată și mi-a răspuns că nu știe ce să deseneze și că nu are nici talent la desen. Nu am insistat, dar la patru zile după această discuție am vizitat-o din nou și mi-a întins o hârtie

A4 cu un desen. Am întrebat-o ce reprezintă și mi-a spus că o insectă. Este lapidară în răspunsuri și încurcată atunci când trebuie să dea o explicație. Aduă „mi-a venit așa într-o seară când ascultam muzică la radio și am desenat”. Asta a fost tot ce am putut afla de la ea. I-am mulțumit, i-am spus „la revedere” și am plecat.

Nefiind diferențiată ca și conținut verbal pentru a-i delimita simbolismul, mi-am amintit că „muza” a apărut pe un fond muzical. Din încercarea unei combinații semantice am ajuns la a concluziona că o insectă care cântă nu poate fi decât un greier.

În dicționarul de simboluri³¹, „greierele copacilor” din ținuturile mediteraneene este denumit „Cicadă”. Potrivit legendei, fratele regelui troian Priam, Tithonos, era iubitul zeiței aurorii, Eos. Ea l-a rugat pe Zeus să-l facă pe Tithonos nemuritor dar a uitat să-i ceară și tinerețea veșnică.

Și, într-adevăr, și-a adorat veșnic iubitul, însă el devenea din ce în ce mai slab și bombănea în sine sa, până când s-a micșorat de tot și s-a preschimbat într-o cicadă ce țărâia veșnic.

Țărâitul veșnic este perceput în literatura antică uneori ca agreabil, alteori ca supărător. În China cicada (shan) simboliza nemurirea sau continuarea vieții și după moarte, iar celor morți li se puneau în gură o amuletă din jad în formă de cicadă. Ornamentul stilizat în formă de cicadă a fost înțeles ca o metaforă pentru „loialitatea față de principii”.

„Loialitatea” față de inconștientul matern proiectat asupra sa încă din primele clipe ale concepției sale, dar și față propriul inconștient sunt o dovadă a nemuririi, a continuării vieții după moarte deci a conservării imaginii materne prin crimă.

Aspecte mitice și simbolice în uciderea mamei Jung a arătat că existența „formării de mituri”, elemente profunde structurale din inconștient, de felul mitologemelor, reflectă dinamica psihicului. ”Când mitul în care trăim

³¹ Biederman, H. (2002) *Dicționar de simboluri*. București: Saeculum I.O.

este inconștient, suntem ca peștele în apă; mitul creează atmosfera în care trăim și este considerată ca de la sine înțeleasă. Atitudinile noastre fundamentale sunt derivate de aici.”³² În explicarea simbolisticii acestui studiu de caz, voi adopta o metodă interpretativă invers proporțională cu evoluția fenomenelor psihice, și anume plecând de la finalitatea acțională (crima) spre dinamica inconștientului, văzută ca etiologie a comportamentului manifest. După cum s-a observat, acum este prima dată când folosesc cuvântul „crimă”, văzută în sens juridic și penal, mai puțin însă ca o fenomenologie psihică. Din acest ultim punct de vedere, cuvântului „crimă” i se poate substitui sensul de conservare a imaginii materne.

Coborârea în adâncul pământului este una dintre cele mai vechi simbolistici legate de întoarcerea în pântecul mamei, amintindu-ne de mitologia creației.

Când și-a dat seama că este moartă, a târât-o în beciul casei și a acoperit-o cu frunze și pleduri (important este faptul că în următoarele două luni până când a fost descoperit, cadavrul nu a mai fost mutat de acolo, fiica încercând inițial să-l acopere și cu beton).

Beciul, o încăpere subterană, sugerează pântecul Marii Mame, tipic pentru multe mituri ale creației. În mitologia sumeriană, spre exemplu se vorbește de un spațiu aflat dedesubtul pământului, numit „marele dedesubt” unde își au domiciliul zeitățile chtonice. Viața pare să se ivească din această matrice, amintind de interpretarea mitică străveche a creației, în care nu intervine principiul masculinității. Multe povești ale creației încep cu Marea Mamă Originară, din care apare Pământul sau Lumina, imagini ale emergenței conștiinței din inconștient.

Încercarea nefinalizată de a-și acoperi mama cu beton, poate simboliza ideea de respingere a răcelii afective dintre cele două. O acoperă cu frunze și pleduri parcă ar dori să-i fie cald, fiind simbolic activate brusc trăsături ale instinctului matern: protecție, ocrotire, căldură.

Data fiind intensitatea lor afectivă, complexe influențează percepția, iar când sunt negative, produc sentimente inexplicabile și un comportament dureros. Întruparea arhetipului în acest mod este sinonimă cu sufletul; materialul care este prea dureros în plan afectiv nu se poate întrupa, astfel încât o bucată din sufletul copilului rămâne scindată sau refulată. Armonia internă a personalității este pierdută, din cauză că aspectele diferite ale unei ființe nu se pot armoniza. Atunci când predomină latura întunecată a arhetipului – echivalent al miticei mame îngrozitoare sau a tatălui groaznic mitic – stările afective care rezultă sunt prea dificile ca individul să le integreze. Este ca și cum persoana ar fi supusă mâniei lui Dumnezeu. Această explicație poate sta la baza comiterii crimei, mai ales că adolescenta știa că peste câteva zile mama sa va pleca în Italia.

Ca modalitate activare a arhetipului matern negativ, în evoluția psihică a subiectului, în analiza trecerii la act, cât și în comportamentul postfaptă putem întâlni diferite ipostaze ale acestuia, cum ar fi: de refuzul maternității (adolescenta rămâne însărcinată și recurge la abort), relații sexuale pasagere sau amplificarea erosului. Ultimul aspect manifest apare și pe fondul unei bune relaționări a adolescenței cu diriginta, sau cu mătușa ei.

Odată găsite obiectele de atașament matern în postura acestor două femei, relația cu mama naturală devine și mai conflictuală, ca și cum adolescenta ar încerca să scape de sub această dominație. Răul produs de mama naturală, proiecție a arhetipului matern negativ, se apropie de apogeu în special acum când poate exista și un atașament față de cele două persoane apărute ca substitute maternale.

Acest dualism prefaptă, ca și circumstanțe factuale ale gestului său, este regăsit în formă simbolică și în dinamica intrapsihică dezvoltată în timpul testului Rorschach, atât prin conținuturile perceptivă cât și prin limbajul nonverbal la planșele IX și X.

Ilustrativ pentru acest caz, privind spre mitologia greacă Electra, sfătuită de roabe, în loc să ceară

³² Jung, C.G. (2003) *Opere complete*, vol.1. București: Ed. Trei

îndurare umbrei lui Agamemnon, cheamă răzbunarea zeilor asupra capului Clitemnestrei.

Viața privată de modelul patern, replicile mamei pline de învinovățire la adresa nașterii și existenței adolescentei aseamănă într-un fel sau altul destinul acesteia cu destinul Electrei (aceasta din urmă rămasă fără tată, dezvoltă o ură față de Clitemnestra cu o etiologie dublă: o învinovățește pentru uciderea tatălui și apoi pentru faptul că o asuprea frecvent).

Clitemnestra îl ucide pe Agamemnon și își înstrăinează copiii, așa cum simbolic mama adolescentei i-a oferit o privare de modelul patern. Scheletul fracturat al Animusului adolescentei clădit pe modele cotidiene, perene, dezvoltând în același timp o energie psihică dornică de identificare, trece prin diferite ipostaze: ea se identifică în casă cu bărbatul prin muncile pe care le prestează (taie lemne, le cară, repară uneori, sub presiunile mamei, gardul care era foarte șubred, este învinovățită de neajunsurile vieții de zi cu zi), acest Animus contribuind și el la măiestria cu care mănuieste toporișca în momentul trecerii la act. Prin paralela mitologică, Electra îl sprijină spiritual pe Oreste în planul de a o ucide pe Clitemnestra, existând aici o forță spirituală și o energie psihică specifică Animusului.

Dar Oreste (poate fi oare Animus-ul adolescentei noastre?) îndeplinește de fapt porunca lui Apollon, fiul lui Zeus și al Latonei, zeu al Luminii și al Soarelui, la greci zeu al Binelui și al Frumuseții, cel care îi face pe oameni să respecte legea. După plecarea de la palatul mamei sale, el este urmărit în drumul său de Erinii, Zeițe ale Răzbunării, care îi făceau pe cei nelegiuți și pe ucigași să își piardă mințile. Inconștient, adolescenta adoptă postfaptă o viață zgomotoasă, plină de petreceri, un vârtej al sunetelor, zgomotului pentru a se proteja simbolic de conștiința sa, astfel evita să se mai gândească la ceea ce a făcut, dar în același timp mama era acolo lângă ea și acum o putea controla așa cum dorea.

Fără a încerca o forțare interpretativă a destinului adolescentei, dar în același timp fără puțința de a ignora „coincidențele” dintre mitologie și destinul subiectului, Oreste o roagă pe Atena, Zeița Înțelepciunii, să judece singură fapta lui, tot așa cum autoarea faptei din studiul nostru va fi supusă judecății unui tribunal, dar în acest caz destul de nemilos, care nu a dorit inițial să țină cont de circumstanțele vieții acesteia. Apare în acest moment o a doua avocată din oficiu care, aducând în discuție o eroare judiciară, reușește să îi obțină o pedeapsă mai mică. De menționat că această avocată a cerut tribunalului să accepte mărturia psihologului în instanță, tocmai pentru sublinierea „circumstanțelor atenuante” de tip educativ, sub forma relaționării deficitare dintre subiect și mamă și a unui comportament agresiv dobândit ca modalitate de rezolvare a conflictelor intrafamiliale.

Eriniile fură silite să își înceteze urmărirea, iar în cazul nostru crima fusese mărturisită, judecată și condamnată de un tribunal, iar conștiința fetei pare a fi mai liberă. Consideră că închisoarea este un loc liniștit pentru ea, care o ține departe de lume, lumea fiind un loc unde „nu are ce să facă”.

Poate este momentul în care pentru ea începe o altă etapă, un alt destin, o altă activare a altceva. Fuge, se ascunde, găsindu-și, aparent, rostul vieții în închisoare, dar totul pare a fi o fugă, o evitare, o încărcare pulsională, care nu știm încotro va mai duce.

Concluzii și implicații

Diversitatea comportamentelor manifeste în viața cotidiană care determină dificultăți de adaptare sau potențial de încălcare a regulilor morale din societatea civilă, a constituit una din motivațiile acestui studiu analitic.

În literatura de specialitate este prezentat cadrul teoretic al dinamicii intrapsihice, elementele structurale suferind modificări în relaționarea interpersonală din viața cotidiană. Astfel, cadrului explicativ teoretic oferit de C.G.Jung³³, F. Fordham³⁴, L.Corbett³⁵, i se alătură practic

³³ Jung, C.G. (1994) - *Puterea sufletului, partea a IVa*. București: Ed.Anima

³⁴ Fordham, F (1998).- *Introducere în psihologia lui C.G.Jung*.București:Ed.Iri

³⁵ Corbett, L. (2001) *Funcția religioasă a psihicului*. București: Ed. Iri

trăirile concrete ale tinerei, simbolismul vieții ei având rădăcini în inconștientul arhetipal și nu mai departe, în mitologie.

Acest caz comportă o discuție specială, raportată la normele ce guvernează societatea civilă. Judecarea crimei, pedepsită de legi prin privarea de libertate, constituie într-o analiză psihologică, doar o parte din demersurile ce s-ar putea contura, instanțele de judecată fiind receptive mai mult la codul de procedură penală decât la dinamica intrapsihică premegătoare trecerii la act, care pe parcursul unui proces s-ar putea concretiza în circumstanțe favorizante ale crimei. Predicția unei evoluții pozitive în aceste cazuri, (atunci când se constată că fapta a fost săvârșită cu discernământ), este problematică sub impactul privării de libertate, unde cultura carcerală poate determina o diminuare a energiei conștiente de a face față forțelor inconștiente, deci o perpetuare a comportamentelor manifeste „negative”. Este dificil, aproape imposibil de explicat unei instanțe de

judecată că această elevă a dorit de fapt să conserve imaginea propriei mame.

Așa cum spuneam, eleva de 16 ani consideră că închisoarea este un loc liniștit pentru ea, care o ține departe de lume, lumea fiind un loc unde „nu are ce să facă”.

Poate este momentul în care pentru ea începe o altă etapă, un alt destin, o altă activare a altceva. Fuge, se ascunde, găsindu-și, aparent, rostul vieții în închisoare, dar totul pare a fi o fugă, o evitare, o încărcare pulsională, care nu știm încotro va mai duce.

În acest context designul unei cercetări ulterioare s-ar putea centra pe analiza dinamicii intrapsihice a subiectului sub impactul vieții carcerale, atât pentru a verifica ipoteza lansată anterior ca și apariție a unei noi etape a destinului, dar și cu posibilitatea de finalizare a unui studiu mai amplu care să sprijine atât actul judiciar, cât și penal.

BIBLIOGRAFIE

1. Biederman, H. (2002) *Dicționar de simboluri*, vol.1 și 2. București: Saeculum I.O.
2. Corbett, L. (2001) *Funcția religioasă a psihicului*. București: Iri
3. Fordham, F. (1998) *Introducere în psihologia lui C.G.Jung*. București: Iri
4. Jung, C.G. (2003) *Opere complete*, vol. 1. București: Trei
5. Jung, C.G. (2003) *Opere complete*, vol.2. București: Trei
6. Jung, C.G. (2003) *Opere complete*, vol. 17, București: Trei
7. Jung, C.G. (1994) *Puterea sufletului, partea a II a*. București: Anima
8. Jung, C.G. (1994) *În lumea arhetipurilor*. București: Jurnalul Literar
9. Kernbach, V. (1978) *Miturile esențiale*. București: EȘE
10. Kun, N.A. (1964) *Legende și miturile Greciei Antice*. București: Ed. Științifică
11. Lăzărescu, G. (1979) *Dicționar de mitologie*. București: Ion Creangă
12. Minulescu, M. (2003) *Psihologie analitică* (note de curs și seminar)
13. Osborn, K. (2006) *Ghid esențial de mitologie clasică*. București: Paralela 45

CAUZELE ABANDONULUI ȘCOLAR ȘI PREVENIREA ACESTUIA

THE CAUSES DROPOUT SCHOOL AND PREVENTION ITS

Lect. univ. dr. **Monica Angela Bara**
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
FICE România, Filiala Alba

Abstract/Summary: Access to education, defined as the potential use of the right to education, is in the current Romanian society, along with access to health care and adequate food and housing conditions, a measure able to increase or reduce the chances of success in life the younger generation. The reasons for children from disadvantaged backgrounds they are denied access to education so dysfunctions are related to the educational system and the socio-economic problems.

Keywords: dropout, school performance, school maladjustment, school assistance

Introducere

Fenomenul de abandon școlar este definit în literatura de specialitate, ca *părăsirea școlii, la orice nivel, înaintea obținerii unei pregătiri sau calificări profesionale complete atestate prin diplomă*. În Dicționarul de psihologie, R. Doron și F. Parot îl definește ca fiind „*faptul de a ieși din sistemul educativ, oricare ar fi nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii ciclului de studiu început*” (R. Doron, F. Parot, 1999, p.7). Alături de aceste definiții, abandonul școlar are și o definiție legală, legată de obligația școlară.

Astfel, *abandonul școlar* poate fi exprimat prin note/calificative nepromovabile (sub 5/ insuficient) sau prin absențe repetate și în ultima instanță, prin părăsirea formei de învățământ respective., El poate fi întâlnit atât în învățământul preuniversitar cât și în cel superior și constituie un indicator de randament al sistemului școlar la toate nivelurile sale.

Când ne referim la accesul la educație al *copiilor provenind din familii sărace abandonul școlar* devine o problemă complexă, atât de natură educațională, cât și social-economică.

Caracteristici

Abandonul școlar se caracterizează prin absenteism *total sau parțial* sau prin *părăsirea*

prematură a școlii, devenind astfel *cauză a eșecului școlar*.

În plan social, de multe ori, abandonul se asociază cu delincvența juvenilă, cu recurgerea la droguri, cu viața de familie dezorganizată.

Abandonul școlar parțial are cauze diferite în funcție de zona în care se desfășoară procesul instructiv-educativ, respectiv rurală sau urbană. Astfel, abandonul școlar întâlnit în *zona urbană* poate fi cauzat de influența cercului de prieteni asupra copilului, de atracțiile pe care orașul le exercită asupra acestuia iar cel întâlnit în *zona rurală* poate fi determinat de condițiile oferite de sat, de ajutorul pe care copiii trebuie să-l dea părinților în muncile agricole.

La nivel mondial, pentru a explica fenomenul de abandon școlar. se ține cont de diferențele economice și culturale dintre diferite regiuni și țări.

De asemenea, s-a constatat că cele mai multe cercetări care au vizat abandonul școlar sunt descriptive, bazându-se fie pe analiza corelațiilor, care nu au un potențial explicativ consistent, fie pe observație, interviu și studiu de caz. Observațiile însă, trebuie interpretate cu prudență deoarece reprezentările profesorilor și ale celor care abandonează școala pot fi vagi sau chiar distorsionate intenționat,

profesorii având tendința de a identifica, ca principală cauză a abandonului, condiția socio-economică a elevilor, deoarece aceasta limitează oportunitățile de învățare ale acestora.

Clasificări

Pentru a putea demara unele acțiuni cu scopul *reducerii abandonului școlar*, este necesar să cunoaștem cauzele care frânează participarea școlară pentru ca apoi să putem intervenii eficient în soluționarea problemelor existente. Astfel, *principalele cauze* care conduc la abandonarea școlii pot fi considerate cele de natură economică, socio-culturală sau religioasă, pedagogică, psihologică și medicală.

A. Cauze de ordin economic

Situația economică este corelată cu abandonul școlar și este evaluată prin gradul de instruire și educație al părinților, profesia, veniturile familiei și nivelul de trai al acesteia. Astfel, s-a dovedit că există o relație între statutul socio-economic și randamentul școlar, copiii din clasele mai puțin avantajate economic au rezultate școlare inferioare, ei obțin calificative mai mici la aproape toate materiile. Statisticile arată că rata abandonului la nivelul școlarității primare este mai mică în țările cu un venit mai mare pe cap de locuitor. În țările cu un venit scăzut, aproximativ 40% dintre elevii înscriși în școala primară o abandonează înainte de terminarea ciclului primar.

Și la noi în țară, într-o analiză realizată în anul 1993 de C. Zamfir și colaboratorii săi, se arată că în perioada 1989 - 1993, „pe fondul unei bruște scăderi economice, a scăzut rata participării la învățământul primar de la 97,3% la 93,9%, iar la cel gimnazial de la 91,1% la 71,36% ” (C. Zamfir, 1993, p.178), procentul participării fiind în continuă scădere, iar reabilitarea era posibilă doar pe fondul unei îmbunătățiri vizibile a nivelului economic.

Astfel, copiii care provin din familii cu o situație materială precară au șanse mai mici de a primi o educație școlară completă. Multe familii de acest gen nu-și pot permite să achite taxele școlare, rechizitele, transportul, uniforma și alte lucruri necesare pentru o bună educație a

copilului sau, în cazul în care își permit acest lucru, scad drastic resursele familiei în special când elevul avea și el o responsabilitate productivă alături de părinți.

B. Cauze de ordin socio-cultural sau religios

Contextul socio-cultural își aduce și el aportul influențând abandonul școlar într-o măsură destul de mare. În această categorie se includ *indicatorii de putere și status social* care fac, în principal, referire la apartenența *etnică, la clasă socială, la comunitățile de tip rural/urban* etc.

Un loc aparte revine *familiei*, prin rolul major pe care-l joacă în viața fiecărui copil și prin influențele sale. Copilul nu reprezintă decât produsul propriei familii și a contextului socio-cultural în care el se formează și se manifestă. Când întâlnim disfuncții la aceste niveluri efectele devin vizibile mai ales în personalitatea și comportamentul copilului.

Studiile de specialitate efectuate au încercat să răspundă la întrebări precum: sunt într-adevăr *mediul de rezidență sau mărimea gospodăriei* factori de risc în ceea ce privește neparticiparea școlară?. „Astfel, s-a constatat că rata mai mare de neparticipare școlară care se observă în mediul rural comparativ cu cel urban se datorează mai degrabă gospodăriilor centrate pe agricultură dar și stocului de educație redus al gospodăriilor rurale”. (M. Ludușan, 2007, p. 58).

De asemenea, procentul ridicat de abandonuri întâlnit în mediul rural, se explică prin distanța mare de la domiciliu la școală și prin condițiile inadecvate de transport.

În societățile dezvoltate abandonul este corelat cu schimbările ce apar la pubertate, interesul pentru sexul opus, de multe ori finalizat cu o căsătorie sau o sarcină care aduce după sine abandonul școlar. Un număr mare de abandonuri se înregistrează în cazul copiilor care provin din *familii minoritare etnic* sau care sunt *asistate social sau dependente de instituțiile caritabile*.

Unele studii arată că fetele sunt cele care abandonează într-un număr mai mare școala, indiferent de situația materială sau de nivelul

de educație al părinților. În mediile sărace fetele renunță la frecventarea școlii pentru realizarea activităților casnice, pentru îngrijirea fraților sau pentru a efectua activități economice. Există, de asemenea, și studii care consideră că riscul mai mare de abandon îl au băieții, datorită trăsăturilor de personalitate specifice rezultate în urma socializării în funcție de stereotipul sex-rol.

C. Cauze de ordin pedagogic

Acestea vizează *calitatea vieții școlare și a educației școlare*, prin *conținuturile* transmise în raport cu trebuințele de învățare ale elevilor, prin relevanța metodelor și stilurilor didactice pentru stilurile cognitive ale elevilor, prin caracteristicile procedurilor de evaluare și ale orientării școlare și profesionale și deschiderea școlii față de problemele comunității etc. *Stilul educațional școlar* influențează rata abandonului: evidențele existente indică faptul că cele mai înalte rate de abandon școlar le furnizează școlile segregate, școlile publice și cele mari, cu clase numeroase și școlile în care se pune un mare accent pe supraveghere și testare.

Abandonul școlar este cauzat inițial de o *neadaptare școlară*, manifestată prin insatisfacție, ce produce în rândul elevilor temeri și descurajare. Repetarea lor în timp este de natură să cronicizeze anxietatea și frustrarea elevului. Această stare determină gesturi de revoltă (impertinență, ostilitate față de școală și față de profesori) și permanentizează situațiile conflictuale cu colegii. Ignorarea sau nerezolvarea la timp a acestor conflicte îl împing pe elev la *apatie, dezinteres și indiferență față de școală*, care se manifestă prin *absenteism* (ciclu vicios: insuccese - absențe - insuccese și mai mari), *vagabondaj* și în cele din urmă prin *exmatriculare sau abandon școlar*. Elevul dezadaptat recurge la abandonul școlar, la părăsirea precoce a școlii în favoarea unui mediu mai puțin coercitiv, de regulă cel al străzii sau a grupului de tineri necontrolați.

D. Cauze de ordin psihologic

Acestea "se referă la reacția fiecărui elev la apariția insuccesului școlar și a conflictelor cu autoritățile școlare. Etichetarea ca *elev slab* și

deprivarea de status reduc stima de sine a elevilor și subminează încercarea lor de a-și construi o identitate socială pozitivă. În aceste condiții, elevii care nu au resursele pentru a se mobiliza în vederea depășirii dificultăților vor căuta să-și satisfacă nevoia de valorizare personală în afara școlii, eventual prin abandon. În școlile în care există clase de nivel pentru menținerea în școală a elevilor nerealizați școlar, calitatea umilitoare de membru al unei asemenea clase poate conduce la abandonul școlar" (G. Neamțu, 2003, pp. 203-205).

Etichetarea elevilor produce o scădere a stimei de sine a acestora și subminează încercarea lor de a-și construi o identitate socială pozitivă, ei ne mai având resursele necesare pentru a depăși aceste dificultăți și vor încerca să-și satisfacă nevoia de valorizare personală în afara școlii. Apoi, și nu în ultimul rând, cauzele nefrecventării școlii țin și de **elevii înșiși**, acestea putând fi probleme individuale de *natură medicală* sau *afectivă* (teamă sau repulsie față de școală), sau determinări *psihoneurose* de natură congenitală.

Prevenirea abandonului școlar

Permanentă supraveghere a evoluției copilului pe toate planurile - fizic, psihic, social, școlar - grija și sprijinul acordate prin intervenția la timp a părinților, în cazul apariției unor impasuri de orice fel, apelând la implicarea factorilor de răspundere - educatori, pedagogi, medici - constituie tot atât măsuri de prevenire a dificultăților la învățătură, cât și mijloace de a-l pregăti corespunzător pentru viață.

Dintre principalele **mijloace de prevenire** a înlăturării dificultăților la învățătură, se poate afirma că următoarele *patru mijloace* sunt cele de bază, indiferent de vârsta celui care învață:

a) *viața și activitate rațională*, cu respectarea normelor de igienă și psihoigienă;

b) *evitarea angajării elevului* pe un drum de instruire și calificare profesională care îi depășește posibilitățile sau care nu concordă cu vocația și aptitudinile sale;

c) *supravegherea permanentă* a evoluției activității elevului pe plan școlar, ținând seama

de fondul pe care se desfășoară această muncă pentru a putea interveni la timp și cu tact atunci când apar perturbări;

d) *armonizarea eforturilor* celui care învață, în așa fel încât să-și poată satisface toate trebuințele, începând cu cele fiziologice și terminând cu cele spirituale. (D. Gal, 2003, p.38).

În cadrul desfășurării unei eficiente *asistențe sociale în școli*, prevenirea se poate realiza prin cunoașterea aprofundată a elevilor cu risc social și școlar, cunoașterea și controlarea factorului de risc în declanșarea problemelor. *Serviciile de asistență socială școlară* sunt complementare școlii și familiei și au ca scop socializarea elevilor, formarea capacităților de a lucra în grup, de a-și asuma și împlini sarcini și responsabilități, mai ales pentru cei care provin din medii defavorizate, din medii rurale și etnice, nelăsându-i astfel pradă străzii și anturajului nefast. În acest sens, există *organizații non-guvernamentale* care realizează *programe educative comune* cu instituțiile de învățământ și organizatorii activităților extrașcolare. Participarea la aceste servicii și oferte de activități de petrecere a timpului liber este facultativă și poate fi gratuită pentru cei cu venituri mici.

Foarte importantă este, atât în prevenirea cât și în rezolvarea problemelor sociale ale elevilor, participarea și *implicarea părinților*, cooperarea lor cu personalul specializat în acest domeniu și informarea lor cu privire la necesitățile, dorințele, interesele copiilor și asigurarea mijloacelor morale și materiale pentru rezolvarea lor.

În sprijinul serviciilor sociale, de prevenire a abandonului școlar, fie ele guvernamentale sau nonguvernamentale, legiuitorul a hotărât sprijinul unor categorii de elevi cu risc mare de abandon școlar prin *introducerea unor facilități* cum ar fi: *transport gratuit pentru elevii aflați la distanță mare față de școli, burse sociale pentru elevii proveniți din familii cu venituri materiale mici, rechizite gratuite pentru elevii cu situație materială precară și programul „Lapte și corn” pentru toți elevii din învățământul primar* (Ordonanța de Urgență nr.69/2002).

Având în vedere faptul că obiectivul major al școlii este de a oferi un context adecvat pentru

învățare și dezvoltare în care toți copiii să se pregătească să înțeleagă lumea în care trăiesc și în care vor deveni activi în viitor, *asistența socială școlară* urmărește să faciliteze realizarea acestui obiectiv (D. Gal, 2003, p.25). Ea trebuie să aibă loc în cadrul școlii deoarece numai așa este posibil un contact intensiv cu elevii precum și cooperarea strânsă cu școala (*exemplu* implicarea elevilor în procesele luării de decizii din cadrul școlii, includerea de noi forme de învățare). În acest context nu trebuie însă să se considere asistența socială școlară ca fiind o ofertă izolată, complementară oferită de școală.

Domeniile de acțiune

Intervenția asistenței sociale școlare pot fi concretizată prin:

- *consilierea elevilor precum și a părinților* în sensul sprijinirii și stimulării social pedagogice, respectiv luarea în considerare a sarcinii educaționale a școlii;
- forme intensive de *colaborare cu părinții*;
- *proiecte comune*, în sensul învățării extinse, *de exemplu*, în cazuri de probleme social structurale precum locuința și șomajul, trecerea de la școală la profesie;
- *structurarea activităților* extra - curriculare (oferte pentru timpul liber, asistența acordată elevilor în perioada când nu sunt cuprinși în programul curricular, deschiderea școlii spre comunitate);
- *proiecte comune* cu cadrele didactice în vederea prevenirii violenței și dependenței;
- *orientarea și pregătirea* elevilor pentru o viitoare profesie.

Una dintre sarcinile majore ale asistentului social școlar este de a identifica elevii care manifestă dificultăți de adaptare școlară și de a le oferi ajutor. Acești elevi atrag atenția asupra riscului de inadaptare școlară prin conduita lor. Astfel, pot fi observați în recreații sau în cadrul activităților extra - curriculare când sunt agresivi, ostili, excesiv de dominatori, fie izolați, retrași, fără a interacționa cu cei din jur.

Alături de *conduita socială* în colectivul de elevi și de *atitudinea lor față de necesitatea respectării regulamentului școlar*, indicii importante pentru identificarea elevilor cu risc de inadaptare școlară și apoi abandon școlar - care sunt cel mai repede sesizați de către cadrele didactice -

sunt și performanțele la deprinderile de bază: scris-citit și calculul. Ori de câte ori un anumit elev manifestă una dintre următoarele conduite pe o durată mai mare de timp sau mai multe astfel de simptome concomitent, este vorba despre o formă de inadaptare școlară, ce trebuie să declanșeze un demers de susținere a elevului: *elevul citește greu, descifrează, confundă literele, realizează omisiuni sau inversiuni, scrie ilizibil, cu greșeli de ortografie și gramaticale, cu defecțiuni în construirea frazei, are dificultăți în rezumarea ideilor, în sesizarea relațiilor logice dintre ele, are dificultăți mari în realizarea calculelor.*

O serie de indicii cu privire la riscul inadaptării școlare pot fi furnizate și de către părinți, în urma observării conduitei elevului acasă: elevul nu-și îndeplinește sistematic obligațiile școlare, își dezinformează părinții cu privire la rezultatele școlare, activitățile sau sarcinile de realizat, dificultățile sau conflictele pe care le trăiește la școală, toate aceste conduite servesc unei diagnoze precoce a inadaptării școlare.

Acești indicatori ai inadaptării școlare observați încă din primele săptămâni, semnalează asistentului social școlar să caute cauzele mai întâi în mediul familial. Copiii cu dificultăți de adaptare școlară chiar de la debutul școlarității pot proveni din familii care nu au stimulat dezvoltarea intelectuală a copilului, sau care au aplicat diferite forme de abuz (fizic, emoțional sau/și sexual); sau este cazul familiilor foarte sărace, cărora le lipsește accesul la resursele educaționale, sau există posibilitatea ca familiile respective să devalorizeze utilitatea educației școlare pentru copil. Asistentul social școlar va

explora particularitățile mediului social de proveniență al copilului ca bază pentru programul său de intervenție (G., Neamțu, 2003, p. 10).

Pe măsură ce simptomele inadaptării școlare se înregistrează la vârste școlare mai mari, cauzele trebuie căutate, în ordine, în: schimbările semnificative din mediul familial al elevului, relația elev - profesor, mediul social școlar, definit de interacțiunile elev - elev.

Orice cadru didactic cu experiență sesizează relația dintre scăderea bruscă a randamentului școlar al unui elev și evenimentele familiale. Astfel, divorțul părinților, violențele intrafamiliale, o boală cronică, un accident, alcoolismul parental sunt fenomene care afectează adaptarea elevilor și la vârste mai mari. Deși semnificativ mai puțin probabilă, nu trebuie exclusă nici posibilitatea ca inadaptarea școlară să fie generată de un cadru didactic excesiv de rigid, centrat pe autoritatea și prestigiul personal, care abuzează de posibilitățile intelectuale ale elevului sau care etichetează, umilește, pedepsește excesiv elevii.

Susținerea acestor elevi de către asistentul social este absolut necesară, deoarece probabilitatea unei reacții adecvate, în sensul remedierii inadaptării școlare, este mică, ea venind din partea celor care au o motivație puternică pentru realizările școlare. Dacă nu sunt identificați și asistați la timp, acești elevi se vor implica într-un proces activ de însușire a rolurilor specifice „inadaptatului”, prin imitație, învățare socială, identificare, experimentarea de modele etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Doron, R., Parot, F. (1999) *Dicționar de psihologie*. București: Humanitas
2. Gal, D. (2003) *Consiliere școlară* (note de curs). Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
3. Ludușan, M. (2007) *Asistența socială în școli*. Cluj-Napoca: Risoprint
4. Neamțu, G. (coord.) (2003) *Tratat de Asistență socială*. Iași: Polirom
5. Zamfir, E., Zamfir C. (1993) *Țigani în ignorare și îngrijorare*. București: Alternative
6. *** O.U.G. nr.69/2002 cu privire la programul „Lapte și corn” pentru toți elevii din învățământul primar

COPIII AI CĂROR PĂRINȚI EXECUTĂ O PEDEAPSĂ PRIVATIVĂ DE LIBERTATE – ASPECTE PSIHOSOCIALE

CHILDREN OF INCARCERATED PARENTS – PSYCHOSOCIAL ISSUES

Silvia Gabriela Comănescu

Inspector, DGASPC Sector 5, București

„Copiii deținuților sunt victimele invizibile ale încarcerării”.

David P. Farrington

Abstract. *The number of children experiencing parent imprisonment is increasing in Western countries. This is a highly risk factor for negative outcomes on the children, with consequences regarding the mental health, antisocial behavior or educational perspectives. This situation can aggravate under the incidence of financial issues or social stigma that the children may encounter as a result of an incarcerated parent.*

The incarceration of a parent has been recognized worldwide as an adverse childhood experience, due to the unique combination of trauma, shame and stigma (Dube, 2003).

Key words: *incarceration, childhood trauma, stigma, disorganized family*

Rezumat

Numărul copiilor care se confruntă cu încarcerarea unuia sau ambilor părinți este în creștere în țările vestice. Acest fenomen social pune minorul într-o situație de risc în ceea ce privește creșterea și dezvoltarea armonioasă, având consecințe directe asupra sănătății mentale a copilului, asupra comportamentului social sau perspectivelor educaționale. Aceste consecințe se pot agrava în contextul dificultăților financiare din familie, precum și prin stigmatizarea, etichetarea și marginalizarea socială pe care o poate întâmpina copilul în urma încarcerării părintelui.

Încarcerarea părintelui a fost încadrată în categoria experiențelor aversive ale copilăriei, din cauza combinației unice între traumă, rușine și stigmatizare (Dube, 2003).

I. Exercițarea drepturilor părintești pe durata încarcerării

Părintele este decăzut din drepturi doar în situația în care infracțiunea pentru care este

condamnat a pus în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului prin relele tratamente aplicate acestuia, prin consumul de alcool sau stupefiante, prin purtarea abuzivă. În cazul în care copilul nu este o victimă a infracțiunii comise de părinte, acesta își poate exercita în continuare drepturile asupra copilului.

II. Legătura părinte – copil în perioada încarcerării

Menținerea legăturii dintre copil și părinte pe perioada încarcerării se poate realiza prin trei modalități. Deși persoanele private de libertate au dreptul la corespondență, dreptul la convorbiri telefonice și dreptul de a primi vizite, un studiu desfășurat în Statele Unite arată că legăturile dintre copii și părinții lor încarcerați sunt precare sau inexistente, întrucât mai mult de jumătate dintre părinții cu copii minori, nu i-au mai văzut pe aceștia din ziua arestării (Hairston, 2007). Aceste date statistice sunt alarmante și solicită intervenție imediată în sensul restabilirii legăturilor părinte-copil, indiferent de situația de dinaintea arestării.

Menținerea legăturilor în acest caz aduce beneficii ambelor părți. În ceea ce îi privește pe deținuți, s-a demonstrat că păstrarea unei legături strânse cu membri ai familiei are următoarele beneficii: adaptare mai bună la mediul penitenciar, colaborare bună cu personalul, risc de suicid scăzut (Geller et al., 2009). Pe de altă parte, copiii care mențin legătura cu părinții încarcerați au comportamente sociale adecvate, comparativ cu cei care nu au contact cu părinții aflați în penitenciar, dar au și o sferă afectivă mai armonios dezvoltată (Snyder, 2009). Studii importante din acest domeniu au arătat că vizitele frecvente sunt foarte importante în păstrarea relațiilor bune dintre părinte și copil, dar și că sporesc șansele de reunire după eliberare (Hairston, 2007).

III. Principalele efecte în plan psihologic și social ale fenomenului

Persoanele private de libertate nu sunt indivizi izolați, fără o rețea socială sau o familie. Înainte de a fi arestați, ei îndeplineau diverse roluri sociale și familiale în cadrul comunităților din care fac parte. Așadar, detenția nu presupune doar separarea fizică a persoanei de societate, ci și separarea unor familii, respectiv a unor părinți de copii. Privind problematica privării de libertate din perspectiva impactului asupra copilului minor, s-a constatat existența unor implicații negative în ceea ce privește:

a) Situația financiară – când un părinte este condamnat la închisoare, majoritatea familiilor întâmpină pierderi financiare sau cheltuieli suplimentare. Atât mamele care cresc singure copilul după încarcerarea tatălui, cât și bunicii care se ocupa de îngrijirea minorului lipsit de ocrotire părintească afirmă că problemele financiare le creează dificultăți mari în a îi asigura educația și îngrijirea adecvată (Mackintosh et al., 2006).

b) Sănătatea mentală – Analize statistice relevante arată faptul că 30% dintre copiii deținuților dezvoltă probleme de sănătate mentală pe parcursul copilăriei sau adolescenței, comparativ cu 10% din populația globală. Dintre cele mai frecvente afecțiuni psihice de care suferă la un moment dat copiii ai căror părinți

sunt privați de libertate se pot menționa: tulburare depresivă majoră, anxietate de separare, probleme în formarea imaginii de sine (Farrington & Murray, 2008). De asemenea, este foarte posibil ca un copil lipsit de îngrijirea părintească să dezvolte tulburări și curențe în sfera afectivă.

c) Educația – Trice și Brewster (2004) au arătat că există o corelație semnificativă între încarcerarea unui părinte și rezultate academice slabe, în sensul că acei copii ai căror părinți sunt arestați au note mai mici, un număr mai ridicat de absențe și un număr mai ridicat de incidente disciplinare raportate decât copiii ai căror părinți se află în libertate, existând astfel un risc de abandon școlar mai mare în cazul primilor.

d) Stigmatizarea, marginalizarea socială

Stigmatizarea și sentimentul rușinii sunt aspecte iminente ce derivă din arestarea unei persoane apropiate din familie. Tocmai pentru a preveni răspândirea veștii în comunitate și a evita fenomenul de stigmatizare, de cele mai multe ori, membrii familiei hotărăsc să ascundă copilului preșcolar faptul că unul dintre părinții săi este în penitenciar, iar cea mai des întâlnită explicație pe care copilul o primește pentru faptului că părintele este absent din viața sa este că acesta lucrează în străinătate. Din păcate, în cea mai mare parte a situațiilor în care se hotărăște să se ascundă copilului acest aspect, el va afla de la colegii de joacă, sau de la alte persoane din comunitate, iar acest lucru este mai nociv și mai greu de interiorizat decât dacă ar afla de la propriul părinte.

Marginalizarea socială este un fenomen des întâlnit în cazul copiilor cu părinți arestați, din cauză că membrii comunității consideră că este mai probabil ca aceștia să dezvolte comportamente infracționale decât copiii ai căror părinți nu au probleme cu legea. Totuși, s-a constatat că nu există o bază științifică suficient de consistentă care să confirme această ipoteză (Farrington & Murray, 2008). Particularitatea stigmatizării constă în faptul că are rolul de a augmenta toate celelalte efecte negative pe care încarcerarea părintelui o are asupra copilului.

IV. Factori care moderează impactul negativ asupra copilului

Copiii reacționează diferit în situația încarcerării părinților, în funcție de particularitățile individuale, mediul familial și o serie de factori sociali (Murray, 2005). Identificarea acestor aspecte este esențială pentru a înțelege de ce unii copii sunt puternic afectați pe toate planurile, iar alții pot trăi o viață normală în urma arestării părinților.

a) Încarcerarea mamei vs. încarcerarea tatălui

Cercetările sugerează că deseori despărțirea de mamă este mai traumatică decât despărțirea de tată (Juby & Farrington, 2001). În primul rând, pentru că este mai probabil ca minorul să fi locuit cu mama înaintea încarcerării acesteia (Mumola, 2000 apud Murray & Farrington, 2008) iar în al doilea rând, din cauză că penitenciarele pentru femei sunt mai puțin numeroase decât cele pentru bărbați, existând riscul ca mama să execute pedeapsa la o distanță mare de localitatea de rezidență, ceea ce va face ca vizitele să fie mai puțin frecvente (Hagan / Coleman 2001).

b) Vârsta copilului

În ceea ce privește vârsta copilului, s-a demonstrat că arestul părinților, dacă are loc în copilărie, va cauza rupturi puternice și ireversibile ale legăturilor afective, regresii în dezvoltare, imagine de sine cu conotații negative (Myers et al. 1999). Johnston a emis o ipoteză conform căreia efectele delincvenței părintești, arestului sau încarcerării sunt cele mai dăunătoare pentru copiii cu vârste cuprinse între 2-6 ani, întrucât în acea perioadă nu sunt capabili să proceseze trauma fără sprijin (Johnston, 1995)

c) Relația părinte-copil înainte de încarcerare

Detenția părintelui va avea conotații disruptive pentru un copil care a avut o relație strânsă cu acesta, în timp ce un copil care a suferit abuzuri severe din partea părintelui, poate avea beneficii în urma încarcerării acestuia.

V. Trauma arestării

Se estimează ca aproximativ 70% dintre copiii care au participat la arestarea părinților au asistat

și la încătușarea aceasta, iar 10% dintre aceștia au asistat la uz de arme (Murray, 2005). Cel mai îngrijorător aspect sesizat de către acești copii este că unii dintre ei eu rămas singuri în casă după ce părinții au fost ridicați, fără a li se acorda o explicație pe înțelesul pentru ceea ce se întâmplă (Children of Incarcerated Parents – A Bill of Rights, 2005). Acest lucru are un impact puternic imediat asupra copilului și este prima dintr-un șir lung de traume pe toate planurile, care vor afecta în mod nemijlocit dezvoltarea armonioasă a personalității copilului.

Deși nu există un cadru legislativ prin care copiii să fie protejați și asistați de personal de specialitate în timpul perchezițiilor domiciliare sau arestărilor, de-a lungul timpului, autoritățile statului au solicitat prezența unui psiholog din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din raza sectorului/județului în care urma să aibă loc percheziția sau arestarea, dacă se cunoștea în prealabil faptul că la domiciliul respectiv locuiesc și copii minori ce vor rămâne fără supraveghere părintească în urma acțiunii.

În situația în care copilul rămâne lipsit de ocrotire părintească în urma arestării și nu se identifică rude de până la gradul IV care să poată să îi ofere îngrijire pe perioada încarcerării părintelui, copilul va fi admis într-o structură de protecție specială de tip rezidențial.

VI. Includerea copilului într-un centru de plasament

În cazul copiilor ce sunt instituționalizați ca urmare a arestării părinților, ruptura este mai intensă decât pentru copiii care rămân în grija unei rude, întrucât pentru ei nu se vor schimba doar persoanele care se ocupă cu creșterea și îngrijirea, ci și casa, mediul de viață, locurile de joacă, prietenii, rutina zilnică sau școala.

Există o tendință generală de a caracteriza acești copii ca fiind la fel de vulnerabili ca marea majoritate a copiilor din centrele de plasament (Seymour, 1998). Această atitudine nu este neapărat nocivă, însă ar trebui să se țină cont de cel puțin următoarele aspecte:

- spre deosebire de ceilalți copii din centre, durata instituționalizării copiilor cu părinți

încarcerare nu depinde de îndeplinirea de către părinte a unor condiții minime necesare pentru creșterea și îngrijirea copilului, ci de durata pedepsei executate.

- Este posibil ca acești copii să aibă nevoi terapeutice mai complexe, din cauza comportamentelor delictive la care au asistat în familie înaintea încarcerării părinților

VII. Rolul Direcțiilor pentru protecția copilului

La ora actuală, pe teritoriul României, menținerea legăturilor dintre copilul aflat în sistemul de protecție specială și părintele care execută o pedeapsă privativă de libertate este asigurată în baza Protocolului de Colaborare nr. 3989/30.04.2013 încheiat între Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, prin Direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și Administrația Națională a Penitenciarelor, prin unitățile subordonate.

În cadrul acestui protocol, Direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului au obligația

de a facilita menținerea legăturilor dintre părinții care execută o măsură privativă de libertate și copiii acestora, aflați în sistemul de protecție a copilului, iar structurile de detenție subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor au obligația de a permite accesul reprezentanților DGASPC împreună cu copiii.

Concluzii

Familiiile deținuților, în mod special copiii acestora, pot suferi daune profunde în plan social, psihologic și financiar, ca rezultat al încarcerării persoanei. Efectele negative asupra copilului sunt pe termen lung și de cele mai multe ori, ireversibile. Copiii ai căror părinți execută pedepse privative de libertate dezvoltă carențe afective, educaționale sau de relaționare interpersonală.

Se remarcă în acest sens o serie de intervenții guvernamentale menite să reducă efectele nocive ale încarcerării asupra copilului, în sensul diminuării traumei asistării la arestarea părintelui și încurajarea menținerii legăturilor cu părintele.

BIBLIOGRAFIE

1. Dube, S. R., Felitti, V. J., Dong, M., Giles, W. H., & Anda, R. F. (2003). The impact of adverse childhood experiences on health problems: evidence from four birth cohorts dating back to 1900. *Preventive medicine*, 37(3), 268-277.
2. Farrington, D. & Murray J. (2008). *The effects of parental imprisonment on children*. Chicago, Illinois: University of Chicago Press.
3. Geller, A., Garfinkel, I., Cooper, C. E., & Mincy, R. B. (2009). Parental Incarceration and Child Well-Being: Implications for Urban Families*. *Social science quarterly*, 90(5), 1186-1202.
4. Hagan, J. and Coleman, J. (2000). Returning Captives of the American War on Drugs: Issues of Community and Family Reentry. *Crime and Delinquency* 47:352-67.
5. Hairston, C. F. (2007). *Focus on Children with Incarcerated Parents: an Overview of the Research Literature*. Baltimore, Maryland: The Annie E. Casey Foundation.
6. Johnston, D. (1995). Effects of Parental Incarceration. In *Children of Incarcerated Parents*, edited by Katherine Gabel and Denise Johnston. New York: Lexington Books.
7. Juby, H. and Farrington, D. (2001). Disentangling the Link between Disrupted Families and Delinquency. *British Journal of Criminology* 41:22-40.
8. Mackintosh, V. H., Myers, B. J., & Kennon, S. S. (2006). Children of incarcerated mothers and their caregivers: Factors affecting the quality of their relationship. *Journal of Child and Family Studies*, 15(5), 581-596.
9. Mumola, C. (2000). *Incarcerated Parents and Their Children*. Special Report. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics.

10. Murray, J. (2005). *The Effects of Imprisonment on Families and Children of Prisoners*. England: Willan.
11. Myers, B., Smarsh, T., Hagen, K. and Kennon, S. (1999). Children of Incarcerated Mothers. *Journal of Child and Family Studies* 8:11–25.
12. San Francisco Children of Incarcerated Parents Partnership (2005). *Children of Incarcerated Parents – A Bill of Rights*. San Francisco, California: The Zellerbach Family Foundation.
13. Seymour, C. (1998). *Children with Parents in Prison: Child Welfare Policy, Program and Practice Issues*. *Child Welfare*, 77(5), 469-493.
14. Snyder, Z. (2009). Keeping Families Together: The Importance of Maintaining Mother–Child Contact for Incarcerated Women. *Women & Criminal Justice*, 19(1), 37-59.
15. Trice, A. & Brewster, J. 2004. The Effects of Maternal Incarceration on Adolescent Children.” *Journal of Police and Criminal Psychology* 19:27–35
16. Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, actualizată, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 159 din 5 martie 2014
17. MMFPSPV și ANP (2013). Protocol de colaborare între ANP și MMFPSPV, accesat la data de 7 iulie 2015 de pe http://anp.gov.ro/documents/10180/574321/Protocol+de+colaborare+ANP+-+Directia+Protectia+Copilului_2013.pdf/8fde6529-d6ee-44d1-9d93-82f3dd5ca409

COPIII STRĂZII - PERICOLE ȘI ABUZURI

STREET CHILDREN - THREATS AND ABUSE

Prof. Teodora Panțiru

Liceul Tehnologic Economic Administrativ Piatra Neamț

Abstract. *Street children, beggars are a reality in all countries. Sad stories of street children are considered because they are present violence, drugs, grim orphanages, or despair of days spent in the street. Every day, these unfortunate beings, is just a constant struggle for survival in a world of adults, indifferent, harsh and frightening.*

In Romania, there is a need for continuous and rapid development of programs to prevent school dropout and some oriented school reintegration of all children in need, which will help reduce the number of those who reach the street. These programs should be structured flexibly so as to allow the inclusion of all children in need, both in poor communities and in those with specific ethnic.

Keywords: *beggars, violence, drugs, unfortunate, survival, reintegration, help.*

Copiii străzii, cerșetorii, sunt o realitatea în toate țările lumii. Există peste 100 de milioane de astfel de copii în lume. Pentru aceste ființe nefericite, fiecare zi este la fel, o luptă pentru supraviețuire într-o lume a adulților, indiferentă, aspră și înfricoșătoare. Acești copii își duc zilele pe străzi, dormind pe scările de bloc, în gară sau sub cerul liber, mâncând doar ce reușesc să obțină de la oamenii miloși, pentru că fie sunt orfani, fie au fugit din casele lor datorită violenței părinților sau a lipsurilor materiale.

Poveștile lor sunt triste, din acestea nu lipsesc drogurile, violența, orfelinatele sumbre, disperarea zilelor petrecute în stradă. Copii care trăiesc pe străzi sunt lipsiți de majoritatea drepturilor. Numărul lor, de la zi la zi, s-a mărit. Mulți dintre acești copii se confruntă cu mari probleme de sănătate, astfel ei au afecțiuni dermatologice, scabie, răni și arsuri, chiar tuberculoză și hepatită, în timp ce majoritatea au și semne de subnutriție cronică.

Copii străzii sunt expuși abuzului sexual care începe, de regulă, în cadrul propriilor familii, iar ulterior continuă pe stradă. Mulți copii încep să folosească droguri sau inhalanți în încercarea de a face față asprimii vieții lor pe străzi,

Copiii și tinerii străzii sunt considerați actori în filmul vieții lor, deoarece viața le-a oferit un rol trist, fiind personaje lipsite de căldura unui cămin, de dragostea părinților, de protecția permanentă a acestora.

Petrică a fost unul dintre acești copii, acum este deja adult. A fugit de acasă, dintr-o familie care-l abuza și viața sa pe străzile din București nu s-a îmbunătățit deloc. În fiecare zi, căuta prin gunoaiele dintr-o piață pentru a găsi ceva de mâncare. Prioritatea sa fundamentală era să nu moară de foame și de abia după aceea să găsească un loc ferit unde să doarmă noaptea. În ciuda foamei aproape permanente, atunci când l-am întrebat pe Petrică ce vrea de la viață, a spus că-și dorește să meargă la școală. Și aceasta nu pentru că-și dădea seama de valoarea educației, ci pentru că toți copii care merg la școală sunt copii normali, cu familii, haine, jucării, fețe zâmbitoare și timp de joacă. Pe acest copil l-am cunoscut personal, în perioada studenției, m-a impresionat foarte mult dar, din păcate, nu l-am putut ajuta cu nimic.

Părinții sunt adesea atât de preocupați de nevoile lor materiale, de cele biologice ale lor și ale copilului, de procurarea hranei, în cel mai

concret sens al cuvântului, încât adesea uită, sau nici măcar nu-și pun problema, cât de importantă este pentru copilul lor cealaltă hrană, care nu se pune în farfurie: cea emoțională. Toți copiii au nevoie de această hrană, de multă căldură, de protecție, de afecțiune exprimată prin cuvinte și comportamente, nu doar în mângâieri în somn.

Familia este considerată centrul universului fiecărui copil. Toți copiii sunt dependenți de cei care-i cresc, iar dacă sunt părăsiți de părinți sau de tutorii legali, trec prin cele mai cumplite drame sufletești.

În România, se observă o necesitate a dezvoltării permanente și rapide a unor programe destinate prevenirii abandonului școlar și a unora orientate spre reintegrarea școlară a copiilor aflați în dificultate, acest lucru contribuind la diminuarea numărului celor care ajung în stradă.

Aceste programe trebuie structurate flexibil, astfel încât să permită includerea tuturor copiilor aflați în dificultate, atât din comunitățile sărace, cât și din cele cu un specific etnic.

În concluzie, este necesară pregătirea mai multor specialiști din domeniul asistenței sociale, al educației, al mass-mediei, dar și din structurile poliției. În sesiunile de formare, trebuie să se urmărească un model de intervenție, în care să se respecte anumite reguli sau principii.

Trebuie să se vizeze respectarea drepturilor persoanelor fără adăpost, fără să existe discriminări legate de vârstă, de sex, de apartenență etnică sau origine. Un alt aspect esențial este informarea corectă și fără aspecte stigmatizante a situației copiilor defavorizați, care ar trebui realizată de jurnaliști, prin mass-media, fără a urmări articole de senzație cu un puternic impact asupra publicului.

REPERE INFORMATIVE

1. Organizația "Salvați copiii" România (coord. Simona Zamfir) (2003) *Copiii străzii și drogurile*, București
2. http://ro.wikipedia.org/wiki/Abuz_asupra_copilului
3. <http://ffsspccopiiistrazii.blogspot.ro/2011/01/recomandari-privind-reducerea.html>
4. <http://transilvaniareporter.ro/satu-mare/copiii-si-tinerii-strazii-personaje-in-filmul-vietii-lor/>
5. <http://ozzy-brunne.blogspot.ro/http://ozzy-brunne.blogspot.ro/>
6. <http://www.doxologia.ro/familie/provita/parasiti-de-parinti-copiii-au-nevoie-de-doua-sansa>

FORME DE INTERVENȚIE PENTRU DIMINUAREA IMPACTULUI SĂRĂCIEI ASUPRA FAMILIEI ȘI MINORILOR ÎN COMUNITĂȚI RURALE DIN JUDEȚUL IAȘI

FORMS OF INTERVENTION FOR DECREASING THE IMPACT OF POVERTY ON THE FAMILIES AND CHILDREN LIVING IN RURAL COMMUNITIES

*Drd. Niculina Karacsony, Director General Adjunct, DGASPC Iași
Dr. Alina Frunză, Asistent Social Principal
Coordonator Centru de Formare Profesională al DGASPC Iași
Elena Dana Filiche, Asistent social specialist, Șef Serviciu
Serviciul Management de Caz DGASPC Iași*

Abstract. *The reality nowadays is no other than the one proclaimed by the ideologists of a progress based on an urban type materialistic civilisation. A category among the most affected by poverty is constituted by children. The access to quality education, exploitation and abuse through work remain still the acute problems in rural communities.*

In the micro research we developed, our objective was to explore the chronic poverty fact in rural communities in the county of Iasi. The sociological survey used as the work instrument takes on a secondary place in the working set of techniques, taking into account the fact that it gives us not facts on the poverty issue in rural areas from the county of Iasi, but an image of the investigated object. The questionnaires were applied in 8 rural communities in the county of Iasi, on a number of 399 people, aged 18-65 years old, of which 185 women and 182 men, all of them employees, retired, people without income or farmers. The assumptions of the research consist of highlighting the high degree of poverty and the major negative impact of the social-economic crisis on the living conditions and the quality of life in rural communities. The participants on the survey revealed the subjective causes of poverty and the possible solutions for overcoming the precarious socio-economical situation. The objective indicators of the respondents' life quality revealed in the analysis performed stressed the precarious situation present in the rural communities.

A proper action for the problems in the rural communities could consist of social economy which has as a major objective in creating work places, the development of an active employment network, increasing the professional capacities and educational performance for those with risk of social exclusion. Actions like this could prevent the impact of poverty on children and lead to promoting the best interests of the child.

Keywords: *poverty, child, socio-demographic parameters, social economy*

Argument pentru demararea microcercetării (anchetei prin chestionar) pe tema “Copiii – victime ale sărăciei” (microcercetare în zona Moldovei – 8 comune din județul Iași)

Realitatea lumii de astăzi este alta decât cea proclamată de ideologii unui progres datorat unei civilizații materialiste de tip orășenesc. Iată ce spun cei mai buni experți FAO pentru agricultură și hrana omenirii, referindu-se la starea lumii

noastre: „Din 6 miliarde cât însumează populația lumii, jumătate trăiește în sărăcie, cu o putere de cumpărare de mai puțin de 2 dolari USA pe zi. Mai mult de 1 miliard nu au acces la apa potabilă. Unui număr de circa 840 milioane le este foame aproape tot timpul.” (M. Mazoyer, L. Roudart, 2002: 15).

Presa și studiile realizate în România aduc în atenție faptul că peste 70% dintre săracii României locuiesc în mediul rural, riscul de a

cădea în sărăcie fiind de 3 ori mai mare decât pentru persoanele din mediul urban (Banca Mondială). Una dintre categoriile cele mai afectate de sărăcie rămân în continuare copiii. Accesul la o educație de calitate, exploatarea și abuzul acestora prin muncă rămân în continuare probleme acute cu care se confruntă comunitățile rurale.

Indicatorii fenomenelor vitale, adică ai fertilității și ai natalității, ating, în unele sate, valori atât de coborâte, încât asemenea sate pot fi clasate în categoria satelor care mor.

Satul de astăzi este încă principalul generator de viață al țării. Potențialul vital este aproape dublu la sat față de oraș, cum ne arată indicii fertilității care atinge 51,55 la mie în rural, față de 28,62 la mie în urban. În al doilea rând, datele ne arată că satul prețuiește copiii mai mult decât orașul, căci natalitatea în sat este de 10,88 la mie față de 8,76 la mie în urban. În chip alarmant, însă, puterile de apărare a vieții sunt de-a dreptul prăbușite în tot ruralul românesc, ceea ce reclamă politici demografice speciale pentru cei circa 46% dintre românii care trăiesc în rural.

Mortalitatea atinge o rată de 15,54 la mie în rural, față de 9,3 la mie în urban, ceea ce atestă că satul nu poate apăra prin el însuși viața. Mortalitatea infantilă este și ea mai ridicată în sat (19,02 la mie în rural, față de 15,08 la mie în urban), deci satul nu poate apăra, prin el însuși, copiii nou-născuți în fața morții.

Trebuie să ne întrebăm ce anume aruncă 80% dintre comunitățile rurale ale României într-un val de mortalitate infantilă care depășește pragul Eurasiei, cel mai înalt în media ratelor de mortalitate infantilă (depășit doar de Africa și de unele țări asiatice).

Metodologia de cercetare

În microcercetarea întreprinsă, chestionarul sociologic care a fost aplicat (cel primit de la FICE România) ca instrument de lucru, ocupă *un loc secundar* în setul sau sistemul de tehnici de teren, iar acesta ne pune la dispoziție *nu fapte* despre fenomenul de pauperitate din

comunele din județul Iași, ci *opinii*, adică o *imagine* a obiectului investigat.

Etapele anchetei prin chestionar

Ancheta prin chestionar trebuie să parcurgă, într-o formă sau alta, în funcție de *tema, scopuri și populație* următoarele etape (corelate și subordonate nivelelor investigației)³⁶:

- 1) *stabilirea și delimitarea temei*;
- 2) *formularea sarcinilor* (obiectivelor);
- 3) *calcularea și stabilirea mijloacelor materiale*, respectiv a instrumentelor tehnice auxiliare;
- 4) *determinarea populației* sau a "universului cercetării";
- 5) *preancheta*;
- 6) *documentarea* (teoretică și "faptică");
- 7) *stabilirea ipotezelor*;
- 8) *construirea eșantionului*;
- 9) *redactarea chestionarului*;
- 10) *pretestarea și definitivarea chestionarului și ancheta pilot*;
- 11) *administrarea pe teren a formularelor*;
- 12) *codificarea răspunsurilor*;
- 13) *analiza datelor*: tabulări, scalări, corelații, reprezentări grafice, modele etc.;
- 14) *redactarea concluziilor și a raportului de anchetă* (proponeri "de intervenție" în viața socială, în desfășurarea fenomenelor studiate). Unele etape pot fi precizate în cele mai mici amănunte de la început, dacă dispunem de toate datele, în planul cercetării, se pot menționa procedeele de *transcriere* a datelor, procedeele de *prelucrare*.

Obiectivul general al microcercetării

În cadrul microcercetării (anchetei prin chestionar) realizate ne-am propus să explorăm fenomenul de sărăcie cronică din cadrul comunităților rurale din județul Iași.

Descrierea lotului

Chestionarele au fost aplicate într-un număr de 8 comune din județul Iași, pe un număr de 399 de persoane, astfel: Țibana (50 de persoane), Cotnari (49 de persoane), Deleni (50 de persoane), Andrieșeni (48 de persoane), Ciurea (51 de persoane), Răducăneni (49 de persoane),

³⁶ V. Miftode, "Nivelele investigației sociologice", Analele Univ. Al. I. Cuza, Iași, Filosofie, 1973, p. 27-33.

Scobinți (52 de persoane), Holboca (50 de persoane).

Distribuția pe sexe a respondenților este următoarea: 46,4% femei (185 de persoane), 45,6% bărbați (182 de persoane), iar 8% (32 de persoane) nu au completat aceste date.

Numărul de membri din familie

- O persoană (8,3%);
- Două persoane (20,1%);
- Trei persoane (22,3%);

- Patru persoane (31,8%);
- Cinci persoane (10,5%);
- Peste 6 persoane (6,3 %).

Un procent de 0,3% nu au răspuns la această întrebare.

În ceea ce privește **ocupația**, lotul a fost format din 55,6% salariați, 31,2% pensionari, 8,3% persoane fără venit și 3% agricultori. Un număr de 7 respondenți (1,8 %) nu au completat aceste date.

Salariat	Pensionar	Persoană fără venit	Agricultor
222 de persoane 55,6%	125 de persoane 31,3%	33 de persoane 8,3%	12 persoane 3%

În ceea ce privește funcția, un procent de 30,1% (120 de persoane) dintre respondenți nu au completat aceste date. Un procent de 31,1%

reprezintă persoanele care nu mai sunt active pe piața muncii (pensionari). Distribuția respondenților pe funcții este următoarea:

Muncitor	Cadru didactic	Cadru medical	Funcționar	Polițist / agent pază	Pensionar
70 de persoane 17,5%	31 de persoane 7,8%	3 persoane 0,8%	43 de persoane 10,8%	8 persoane 2,0%	124 de persoane 31,1%

În ceea ce privește categoria de vârstă a repondenților, un procent de 14,5% au ales să nu răspundă la această întrebare. Lotul a fost constituit din 14,8% de persoane cu vârsta cuprinsă între 18-35 de ani și din 63,7% persoane cu vârsta cuprinsă între 36-65 de ani. Persoanele cu vârsta de peste 65 de ani reprezintă un procent de 7%.

Ipotezele microcercetării

1. În comunitățile rurale din județul Iași există un accentuat grad de pauperitate evidențiat de lipsa unor bunuri necesare pentru asigurarea trebuințelor primare.
2. Criza socio-economică a avut un impact negativ major asupra condițiilor de trai și a calității vieții în comunitățile rurale din județul Iași.

Concluzii și discuții finale ale cercetării

I. Auto-evaluarea gradului de sărăcie

- În urma aplicării testului statistic Chi pătrat, a reieșit că participanții la studiu tind să își

evalueze situația socio-economică ca fiind una precară (58,1% au declarat că se consideră săraci).

- 42,4% dintre respondenți apreciază că situația lor economică precară datează de 1-6 ani, în vreme ce 32,8% declară că această condiție are o durată mai mare de 7 ani.

II. Percepția respondenților asupra cauzelor și soluțiilor sărăciei

• Cauzele subiective ale sărăciei

- Respondenții au identificat atât cauze singulare ale sărăciei (*salarii/ pensii mici - 28,8%; conducerea proastă a statului-10,0%; lipsa locului de muncă - 9,3%; sănătate șubredă-8,0%*), cât și cauze multiple (*salarii mici și conducerea proastă a statului-8,5%; sănătate șubredă și conducerea proastă a statului - 5,8%; salarii mici și lipsa locului de muncă-5,8%, etc.*), interacțiunea acestora determinând reducerea nivelului de trai. Se remarcă faptul că participanții la studiu nu au declarat, printre cauzele principale ale sărăciei, *lipsa școlarității adecvate*

(doar 4%), aceasta conducând la concluzia că, în mediul rural, educația nu este văzută ca un factor important care poate contribui la creșterea nivelului de trai.

• Soluții pentru depășirea situației socioeconomice precare

- Respondenții au identificat atât soluții singulare (*creșterea salariilor/ pensiilor - 48,9%; plecarea în străinătate-11,5%; vânzarea unor bunuri-6,5%*), cât și soluții multiple pentru reducerea sărăciei (*creșterea salariilor/ pensiilor și plecarea în străinătate-12,5%; alt loc de muncă, plecare în străinătate, deschiderea unei afaceri-2,8%*), având în vedere complexitatea fenomenului. Se observă că principalele surse de venit sunt salariile și pensiile, în vreme ce perspectivele deschiderii unei afaceri sunt foarte reduse.

▪ Participanții la studiu au declarat că măsurile pe care ar trebui să le ia statul pentru îmbunătățirea calității vieții ar trebui să fie: *creșterea salariilor/ pensiilor (32,8%); crearea de noi locuri de muncă și creșterea salariilor (26,6%); crearea de noi locuri de muncă (15,6%); schimbarea guvernului (9%); schimbarea guvernului și creșterea salariului și pensiilor (7,0%); schimbarea guvernului și crearea de noi locuri de muncă (2,8%); toate variantele (4,3%)*.

III. Indicatori obiectivi ai calității vieții respondenților

• Mijloace de transport utilizate:

Majoritatea respondenților la studiu au declarat, într-un procent de 32,8%, că circulă pe jos, iar într-un procent de 25,6% că circulă cu mijloacele de transport în comun. Doar 10,8% dintre respondenți au afirmat că dețin și folosesc mașina personală.

• Tipul de locuință:

Un procent de 85,2% dintre respondenți au declarat că au *casă la curte*, urmați de 12,5% care au afirmat că locuiesc în apartament. Majoritatea respondenților (58,9%) își evaluează locuința ca fiind *nici proastă, nici bună*, urmați de cei care apreciază că locuiesc în condiții bune (28,6%). De asemenea, 65,4% dintre participanții la studiu afirmă că locuința este proprietate personală, urmați de 19,3% care declară că aceasta este proprietatea părinților, iar 10,9% că este proprietatea soțului/ soției.

Procentul cel mai semnificativ în ceea ce privește suprafața locuinței (40,1%) este reprezentat de 51-70 mp, urmat de 28,3% - 71-100 mp, în vreme ce 23,6% dintre respondenți dețin locuință ca suprafața mai mică de 50 mp.

• Utilități (încălzire, apă caldă, toaletă)

Cel mai mare procent (71,7%) este reprezentat de respondenții care afirmă că au încălzire la sobă, urmați de 13,0% cu încălzire cu centrală proprie și 7,8% cu boiler și încălzire la sobă. 64,9% dintre participanții la studiu afirmă că au *WC în curte*, urmați de 27,8 cu *baie în casă* și 7,3% cu *ambele*.

• Bunuri deținute

- **Autoturism** – un procent de 47,9% dintre respondenți afirmă că nu dețin autoturism personal, în vreme ce 12,8% au autoturism mai vechi de 10 ani. Un procent semnificativ dintre participanții la studiu (32,1%) nu au răspuns la întrebare. Doar 5,8% dintre respondenți au autoturism relativ nou și 1,5% au autoturism nou.

- **Mașină agricolă** - un procent semnificativ afirmă că nu deține mașina agricolă (56,6%), iar proporția celor care nu au răspuns este de 39,1%. Doar 4,3 % dintre respondenți dețin mașina agricolă cu o vechime mai mare de 5 ani.

- **Mobilă** - un procent semnificativ declară că au mobilă veche (53,4%), în vreme ce 21,1% au mobilă relativ nouă, iar 4,8% au mobilă nouă.

- **Televizor** - 42,1% dintre participanții la studiu afirmă că au televizor vechi, urmați de 37,3% au televizor relativ nou, iar 7,5%, nou. Un procent de 6,0% dintre participanți nu dețin televizor.

- **Mașina de spălat** - 29,8% dintre respondenți declară că au mașina de spălat relativ nouă, în vreme ce 27,6% afirmă că nu au și 21,1% au mașină de spălat veche. Doar 4,8% dețin mașină de spălat nouă.

- **Mașină de gătit** - Un procent de 24,1% dintre respondenți declară că nu dețin mașina de gătit, urmați de 24,1% care au mașină de gătit veche. 28,3% nu au răspuns la această întrebare. Doar 2,5% au mașină de gătit nouă, iar un procent de 45,1% dețin acest bun, dar de peste 5 ani.

- **Frigider** - 35,1% afirmă că au frigider mai vechi de 10 ani, iar 32,3% au acest bun de cel puțin 5 ani. Un procent de 15,0% afirmă că nu dețin frigider. Doar 8,3% declară că și-au achiziționat de curând acest bun.

- **Calculator** - un procent semnificativ (36,3%) dintre respondenți nu au calculator, în vreme ce 21,8% au calculator relativ nou. Doar 6,3% și-au achiziționat de curând computer. 21,6% dintre persoane nu au răspuns la această întrebare.

- **Alte proprietăți (terenuri, etc.)**- 78,7% dintre respondenți declară ca nu au alte proprietăți. Doar 18,5% dintre participanții la studiu declară că au alte proprietăți.

• Surse de venituri ale familiei

Cel mai mare procent (39,3%) dintre respondenți declară că salariul este principala sursă de venit a familiei, în vreme ce 18,8% declară că pensia. Având în vedere că sursele de venituri ale familiei sunt reprezentate în principal de salarii și pensii, afectate de criza economică, se înțelege motivul pentru care aceștia au identificat drept cauză a sărăciei aceste reduceri și drept soluție de depășire a stării materiale precare, creșterea remunerației.

Doar 18,5% declară că sursele de venit ale familiei sunt salariul și agricultura și 4,5% declară că agricultura și pensia, în vreme ce 7,8% au ca sursă de venit exclusiv agricultura. Un procent de 6% au ca sursă de venit ajutoarele sociale iar 0,8% declară că au ca sursă de venit muncile ocazionale.

Un procent de 39,1% dintre respondenți declară că venitul familiei este cuprins între 501-1000 lei, 29,8% declară că venitul familiei este sub 500 lei iar 23,3% declară că venitul familiei este cuprins între 1001-1500 lei.

În ceea ce privește autoevaluarea raportului dintre veniturile familiei și evoluția costului vieții, 42,6% dintre participanți consideră că veniturile ajung doar pentru strictul necesar, 37,6% consideră că veniturile nu acoperă strictul necesar, iar 14,5% consideră că veniturile sunt suficiente pentru un trai decent. Doar 3,0% afirmă că reușesc să achiziționeze și obiecte mai scumpe, dar cu efort.

În ceea ce privește necesitatea suplimentării veniturilor familiei (împrumuturi) 46,1% dintre respondenți afirmă că se împrumută frecvent cu bani, 40,4% declară că se împrumută rar iar 11,0% afirmă că nu se împrumută niciodată.

Repartiția veniturilor lunare pentru asigurarea nevoilor primare

Participanții la studiu au declarat că cel mai mare procent (35,3%) din venituri este alocat hranei,

urmat de 29,6% pentru facturi curente, în vreme ce 15,9% este destinat achiziționării hainelor și încălțămintei, iar bugetul pentru serviciile medicale este de 16,8%.

- agricultorii alocă un procent semnificativ mai mic pentru hrană, având în vedere că își asigură din munca proprie nevoile de hrană. Persoanele fără venit alocă procentul cel mai mare pentru hrană, raportat la veniturile mici pe care le încasează;

- pensionarii își achiziționează în cea mai mică măsura haine și încălțămintă, pe când persoanele care beneficiază de ajutoare din partea statului alocă cel mai mare procent pentru achiziționarea îmbrăcăminte, raportat la veniturile pe care le încasează, cu o valoare foarte mică;

- salariații cheltuiesc, în medie, un procent mai mare din venit pentru facturi, comparativ cu pensionarii și persoanele fără venit. O explicație este aceea că cele două categorii își reduc cheltuielile, încercând să economisească bani pentru nevoile primare;

- pensionarii alocă, în medie, un procent mai mare din venitul lor pentru servicii medicale, comparativ cu salariații și persoanele fără venit. O explicație este sănătatea precară a acestei categorii, care are nevoie de îngrijiri medicale deosebite.

S-a mai observat că:

- există o legătură negativă între **cheltuielile alocate hranei** și cele alocate **facturilor curente** și cele alocate **serviciilor medicale**;
- există o legătură negativă între **cheltuielile alocate îmbrăcăminte și încălțămintei** și cele pentru **facturi**;
- există o legătură negativă între cheltuielile alocate **îmbrăcăminte și încălțămintei** și cele pentru **servicii medicale**;
- există o legătură negativă între cheltuielile pentru plata **facturilor** și cele pentru **servicii medicale**.

Având în vedere că veniturile au o valoare mică, participanții la studiu au declarat că nu își permit să își păstreze economii, astfel încât veniturile sunt cheltuite pe nevoile primare (hrana, îmbrăcăminte, servicii medicale etc.). În cazul apariției unor cheltuieli mai mari în cazul unei

categoriile de nevoi, respondenții au declarat că sunt nevoiți să reducă de la celelalte categorii destinate nevoilor primare. Aceasta distribuție a veniturilor pe categorii de cheltuieli indică un grad de sărăcie ridicat în rândul participanților la studiu.

● **Grad de satisfacție față de viața cotidiană**
Majoritatea respondenților au indicat, în procent de 44,9% că nu sunt *nici mulțumiți, nici nemulțumiți*, în vreme ce 34,8% declară că sunt *nemulțumiți* iar numai 9,3% afirmă că sunt *mulțumiți*.

Intervenții în vederea diminuării fenomenului de sărăcie

O măsură adecvată la problemele comunităților rurale ar putea fi constituită din economia socială, care are ca obiectiv major crearea locurilor de muncă, dezvoltarea unei rețele active de ocupare, creșterea capacităților profesionale și performanțelor educative pentru cei cu risc de excluziune socială. Astfel de măsuri pot preveni impactul sărăciei asupra copilului și promovarea interesului superior al acestuia.

Măsura unei schimbări este dată mai ales de dimensiunea participării și implicării active a participanților, implicit a grupurilor țintă, la această schimbare. Numai așa se poate vorbi de dezvoltare comunitară, de capacitate instituțională crescută, de practici pozitive și mai ales de programe și intervenții sociale eficiente.

Problema șomajului și a pauperității acute din România, din momentul prezent impun o intervenție directă a statului pentru a activa politicile economice care au drept scop sprijinirea și extinderea cererii însumate (întreaga cerere de bunuri și servicii exprimată atât de subiecți publici, cât și de subiecți privați într-un sistem economic dat).

O mărire a cererii însumate determină într-adevăr întreprinderile să-și mărească producția și, ca să poată realiza acest lucru, să angajeze noi salariați. Noii angajați, încasând un venit, vor putea la rândul lor să sporească cererea de bunuri de consum care, la rândul ei, va avea drept consecință înmulțirea locurilor de muncă. Creșterea inițială a cererii poate fi determinată de o mărire a cheltuielilor publice, de o diminuare a impozitelor care să lase la dispoziția familiilor un venit mai mare, de stimulente pentru întreprinderi care să le facă să ceară bunuri pentru propriile investiții.

Aici e bine să subliniem că un astfel de impuls pentru extinderea cererii poate fi dat și prin cheltuieli publice pentru programe de *welfare*: noi servicii pentru persoane presupun, de exemplu, noi locuri de muncă pentru operatori sociali, sanitari, educaționali, poate fi nevoie de noi angajați pentru faza de construcție a unor noi structuri (spitale, birouri, etc.); chiar și o mărire a pensiilor, a alocațiilor pentru familii poate da naștere unei sporite cereri de bunuri și implicit a unei creșteri a calității vieții.

BIBLIOGRAFIE

1. Mazoyer, M; Roudart, L. (2002) *Histoire des agricultures du monde. Du néolithique a la crise contemporaine*. Paris: Ed. du Seuil
2. Miftode, V. (1973) *Nivelele investigației sociologice*. Iași: Analele Univ. Al. I. Cuza, Filosofie, p. 27-33
3. Palmonari, A.; Zani, B.(coord.) (2003) *Manual de psihologia comunității*. Iași: Polirom
4. Stan, D., (2005) *Dezvoltare comunitară – Cercetare, practică, ideologie*. Iași: Polirom

ANEXA
Chestionarul furnizat de FICE România pentru aplicarea în teren

CHESTIONAR

Q1. Vă considerați sărac? 1. Da 2. Nu

Q2. De cât timp sunteți în această situație?

1. mai puțin de un an 2. 1- 3 ani 3. 4 - 6 ani 4. 7- 10 ani 5. Mai mult de 10 ani

Q3. Dacă familia dumneavoastră este săracă, care este cauza sărăciei voastre. Dacă nu sunteți sărac atunci indicați cauza pentru cei săraci.

1. Lipsa școlarității adecvate 3. Sănătate șubredă 5. Conducerea proastă a statului
2. Salarii mici 4. Lipsa locului de muncă

Q4. După părerea dumneavoastră, ce soluții ar fi pentru a ieși din această situație?

1. Alt loc de muncă 3. Vânzarea unor bunuri 5. Deschiderea unei afaceri
2. Creșterea salariului 4. Plecarea în străinătate 6. Altul. Care.....

Q5. Ce credeți că trebuie să facă statul pentru a îmbunătăți situația dumneavoastră și a altor familii în situații similare?

1. Schimbarea guvernului 2. Crearea de noi locuri de muncă 3. Creșterea salariilor/pensiilor 4. Altceva.....

Q6. Câți membri are familia dumneavoastră?

1. O persoană 2. Două persoane 3. Trei persoane 4. Patru persoane 5. Cinci persoane 6. Peste șase persoane

Q7. Ce mijloace de transport folosiți cel mai des?

1. Pe jos 3. Bicicleta 5. Transport în comun 7. Mașină de serviciu 9. Ocazie
2. Cal 4. Motocicleta 6. Mașina personală 8. Taxi 10. Tren

Q8. Tipul de locuință: 1. Apartament 2. Casă la curte

Q9. Cum apreciați locuința dumneavoastră?

1. Proastă 2. Nici proastă/nici bună 3. Bună

Q10. Locuința dumneavoastră este:

1. Proprietate personală 2. Proprietatea soțului/soției 3. Proprietatea părinților 4. Locuință închiriată
5. Altceva. Care.....

Q11. Care este suprafața locuinței dumneavoastră ? (în metri pătrați):

1. sub 50 m₂ 2. 51- 70 m₂ 3. 71- 100 m₂ 4. Peste 100 m₂

Q12. Locuința dumneavoastră are:

1. Încălzire cu centrală proprie 2. Boiler pentru apă caldă 3. Încălzire la sobă 4. Altceva. Care.....

Q13. Locuința dumneavoastră are: 1. Baie în casă 2. WC în curte

Q14. De ce bunuri dispune familia dumneavoastră (Nou: 1-4 ani, Relativ nou: 5- 10 ani, Vechi: peste 10 ani)

Nr. crt.	Bunuri	Nou	Relativ nou	Vechi	Nu am
1	autoturism				
2	mașină agricolă				
3	motocicletă				
4	bicicletă				
5	mobilă				
6	televizor				
7	casetofon				
8	aparat foto				
9	mașină de spălat				
10	mașină de gătit				
11	frigider				
12	aspirator				
13	cuptor cu microunde				
14	calculator				
15	Altceva.....				

Q15. Aveți și alte proprietăți (case, terenuri)? 1. Da 2. Nu

Q16. Care sunt sursele de venituri ale familiei dumneavoastră:

1. Salarii 2. Agricultură 3. Ajutoare 4. Altceva. Care.....

Q17. Venitul familiei dumneavoastră este cuprins între:

1. sub 500 lei 2. 501- 1000 lei 3. 1001- 1500 lei 4. Peste 15001 lei

Q18. Cum apreciați veniturile dumneavoastră actuale în raport cu evoluția costului vieții?

1. nu ne ajung nici pentru strictul necesar
2. ne ajung numai pentru strictul necesar
3. ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne putem permite cumpărarea unor obiecte mai scumpe (mobilă și îmbrăcăminte de lux, mașină, casă etc.)
4. reușim să cumpărăm și unele obiecte mai scumpe, dar cu eforturi
5. reușim să avem tot ce ne trebuie, fără eforturi

Q19. Cât de des vi se întâmplă să vă împrumutați cu bani de la o lună la alta?

1. Niciodată 2. Rar 3. Frecvent

Q20. Faceți cumpărături: 1. Piață 2. Supermarket 3. În magazine aproape de casă

Q21. Care sunt procentele din venitul lunar al familiei pentru:

Mâncare	Haine, încălțăminte	Facturi curente	Servicii medicale	Economii
%	%	%	%	%

Q22. Cât de mulțumit sunteți de viața dumneavoastră de zi cu zi?

1. Mulțumit 2. Nici mulțumit/nici nemulțumit 3. Nemulțumit

ÎMPUTERNICIREA - O ȘANSĂ PENTRU COPIII ȘI TINERII AFLAȚI ÎN SITUAȚII DE RISC

EMPOWERMENT - A CHANCE FOR CHILDREN AND YOUTH AT RISK

Elena Ulmeanu

Psiholog, DGASPC Călărași

Adresă autor:

E-mail: ulmeanu_elena@yahoo.com

Tel. : + 40 0724 501951

„Când ești în căutarea aurului, nu-ți încorda privirile,
scrutând în depărtare câmpuri îmbelșugate,
căci aurul se află chiar lângă tine.”

Henry Knight Miller

Abstract. *Poverty and social exclusion represent serious threats to material and non-material aspects of the life of a person and his or her well being. Fighting with poverty and social exclusion is a complex process. Empowering new generations can be a good way to fight and a real chance for a better life. Children and Youth Empowerment is to give responsibility to new generation at an early stage in life, encouraging and developing skills for self-sufficiency with a focus on eliminating the future need for charity or welfare in the individuals of the group. They become powerful agents of social change in the world; their support is essential for their engagement in these issues.*

Adapting the non-formal educational programs to be able to provide all children and youth with meaningful opportunities, improving behavior and attitude toward school, increasing family /caregiver involvement, encouraging school involvement for students at risk for dropping out, empowering and help them avoid delinquent behavior, connecting family with available network/ community resources and improving parenting skills will make a real difference in our society.

In this paper we will focus on Empowerment as a possible way to prevent school dropout and juvenile delinquency, as a real opportunity for children and youth at risk for improve their lives.

Keywords: *empowerment, confidence in the world and possibilities, positive thinking /attitude, school dropout, juvenile delinquency, children and youth at risk, community network*

Introducere

„**Empowerment**” este un concept ce se referă la puterea asumată, împuternicire și emancipare și poate fi definit, în general, ca fiind capacitatea indivizilor, grupurilor și / sau comunităților de a obține controlul asupra situației lor pentru a-și atinge propriile scopuri, fiind astfel capabili să lucreze pentru a se ajuta pe ei înșiși și pe alții pentru a maximiza calitatea propriei vieți. În domeniul asistenței sociale și sănătății

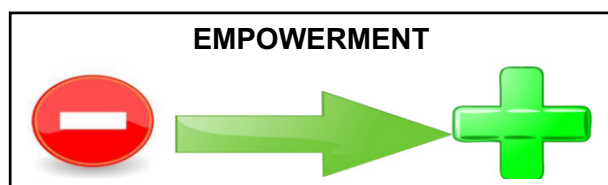
împuternicirea înseamnă ca pacienții, îngrijitorii, educatorii și utilizatorii de servicii să facă alegerea de a deține controlul asupra vieții lor. Sensul real al împuternicirii este acela ca individul să se simtă suficient de puternic în anumite situații pentru a participa la procesul de luare a deciziilor.

Împuternicirea devine strategie de asistență socială și scop în lucrul cu grupurile vulnerabile și lipsite de putere, cum ar fi grupurile care sunt

private de drepturi civice din cauze precum rasă, vârstă, etnie, sex, invaliditate etc..

Practica empowermentului în asistența socială înseamnă a ajuta clienții să câștige accesul la putere și încrederea în ei înșiși.

Empowermentul reprezintă mișcarea de la “-“ către “+” ca urmare a hotărârii individului de a se autocunoaște, de a se implica activ în propria viață, de a prelua controlul, de a identifica și aplica soluții favorabile, de a avea încredere în sine, în lume și posibilități, de a adopta gândirea și atitudinea pozitivă cu scopul îmbunătățirii propriei existențe.

Definirea conceptului de *Empowerment*: în *Oxford English Dictionary* sunt amintite cuvintele "empowering" și "impowering" ca fiind utilizate încă din sec. al 17-lea în documente administrative. *Empower* (verb) = a investi în mod legal sau formal cu putere sau autoritate; a autoriza, a licenția. *Empowerment* (subst.) = acțiunea de empower, starea de a fi "empowered". *Empowerment* ca și concept abstract, fundamental pozitiv, se referă mai degrabă la soluții decât la probleme. Din punct de vedere dinamic – „se preia puterea asupra...” sau „se renunță la puterea asupra...”; cu alte cuvinte, puterea este împărțită.

Aspecte teoretice

1. Teoria social - critică (critical social theory) – Conform acestei teorii empowermentul este asociat cu îmbunătățirea condițiilor de viață ale grupurilor oprimate; cum sunt minoritățile rasiale, femeile sau pacienții care necesită îngrijiri medicale. Această teorie se referă mai ales la îmbunătățirea condițiilor de viață a celor neprivilegiați. Din perspectiva acestor teorii instituțiile publice și alte unități administrative constrâng anumite grupuri neprivilegiate și astfel, din acest punct de vedere, puterea și

empowermentul devin fenomene sociale și politice.

2. Teoriile organizaționale susțin că empowerment-ul este asociat cu delegarea puterii și oportunitatea individuală de a acționa. Puterea e văzută ca proces, ca abilitate de a rezolva sarcinile. Conform acestor teorii empowermentul are impact la nivel personal: satisfacția muncii crescută, motivație crescută, dedicație și autonomie organizațională.

3. Teoriile social-psihologice se bazează pe dezvoltarea individului, empowermentul având originea în individ și se preocupă de maniera de reflectare a individului în mediu. Aceste teorii descriu empowermentul din perspectiva individuală. În procesul de asumare a puterii (empowering process) indivizii, organizațiile și comunitățile caută impactul maximal asupra vieții lor și asupra eventualelor alegeri pe care le au la dispoziție. Din punctul lor de vedere empowermentul este asociat cu posibila creștere și dezvoltare. Empowermentul individual ca proces presupune introspecție critică și schimbarea patternurilor de activitate în consecință cu aceasta. Empowermentul comunitar e înțeles ca uniunea oamenilor pentru atingerea unor scopuri comune.

În România există anumite categorii de copii și tineri care se confruntă cu riscuri specifice:

- copii și tineri de etnie romă în situații de risc;
- copii și tineri care au nevoie de sprijin suplimentar pentru reintegrare școlară, care au abandonat școala sau sunt în situație de a abandona școala;
- copii și tineri infractori, membrii ai bandelor de stradă sau copii și tineri în risc de a intra în aceste categorii sau care au fost lăsați în familie după comiterea unei infracțiuni;
- copii și tineri care sunt victime sau în risc de a deveni victime ale traficului de persoane sau ale abuzului (neglijare, abuz emoțional, sexual sau fizic, exploatare prin muncă etc.);
- copii ai căror părinți se află în străinătate;
- copii și tineri cu dizabilități, boli cronice sau cu risc de contactare a acestor boli;
- copii și tineri care trăiesc în instituțiile de protecție a copilului;
- copii care suferă ca urmare a destrămării / dezorganizării familiei;

- copii și tinerii care trăiesc pe stradă;
- copii și tineri talentați, aparținând familiilor defavorizate din punct de vedere economic, care au nevoie de sprijin suplimentar pentru a-și continua educația;
- tineri care au devenit sau vor deveni părinți (ex. adolescente însărcinate, părinți tineri, mame tinere singure etc.);
- tineri cu nivel mediu sau redus de studii, aflați în căutarea unui loc de muncă.

A aplica metode de empowerment în activitatea cu tinerii și copiii aflați în situație de risc este o reală dovadă pentru aceștia că sunt semnificativi, că sunt înțeleși, ascultați, acceptați fără a fi judecați, că le sunt respectate drepturile, nevoile, independența, libertatea de expresie și de decizie. În ciuda comportamentelor rebele, adolescenții aflați în situații de risc –abandon școlar, delincvență, consum de droguri etc. se bazează pe adulți pentru a le arăta calea cea bună în viață, pentru a le oferi siguranță, pentru a le asigura cadrul adecvat și strategiile potrivite pentru a face față în mod eficient tuturor transformărilor și provocărilor prin care trec.

Empowermentul copiilor și tinerilor aflați în instituții de protecție și totodată în situație de risc se rezumă în bună parte la încurajare și stimularea comportamentelor pozitive. Astfel, este esențial să fie sprijiniți prin metode specifice de empowerment pentru a putea să dezvolte relații pozitive și armonioase cu cei din jur, să fie educați în spiritul respectului față de semenii, față de drepturile și libertățile omului în general, să își înțeleagă și să își asume responsabilitățile, să aibă valori sănătoase, o imagine de sine pozitivă și încredere în propriile forțe.

De obicei promovarea activităților sportive sau culturale îi distrage atenția copilului/ tânărului de la acte care îl pot aduce în situații de risc și îi oferă mai multă încredere în sine. Alte activități prin care se poate simți puternic și valoros sunt cele care îi permit etalarea unui talent ori a cunoștințelor.

Acceptarea și cunoașterea de sine sunt variabile esențiale în adaptarea optimă la mediul social, în stabilirea traseului educațional și profesional. În încercarea de a-l împuternici pe copil/ tânăr, de a-l ajuta să se cunoască pe sine și să devină

astfel capabil să își soluționeze propriile probleme, e bine să ne amintim că este necesară stabilirea unei relații bazate pe respect și încredere între acesta și adult.

Exemple de empowerment în activitatea cu tinerii și copiii:

- promovarea creativității, oferirea posibilității de a se exprima într-un mediu sigur, folosirea metaforei, a jocurilor, a tehnicilor narrative, a filmelor, oferirea mai multor posibilități pentru părinți, împuternicirea și ajutarea părinților pentru a fi capabili ei înșiși să își ajute copiii, încurajarea bunelor relații între copii și părinți, lucrul cu familia și copiii împreună, folosirea întregii rețele sociale de sprijin, construirea relațiilor de încredere, a alianțelor, a capacității de autoanaliză, evidențierea calităților, încurajarea autocunoașterii, folosirea recompenselor simbolice, recunoașterea capacităților și meritelor.

Modele de empowerment în beneficiul specialiștilor și copiilor/ tinerilor aflați în situații de risc

➤ „Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion”

Copiii și tinerii reprezintă viitorul, resursa absolut necesară de care fiecare societate are nevoie pentru a-și asigura funcționalitatea. Uniunea Europeană consideră că „a venit timpul ca tineretul să fie considerat ca forță pozitivă în construirea Europei, nu ca problemă de administrat în nume propriu și trebuie să li se ofere tinerilor mijloacele necesare să își exprime ideile și să le confrunte cu idei similare ale celorlalți participanți la societatea civilă.” (*Cartea Albă a Comisiei Europene)

Proiectul “Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion” este un răspuns la obiectivele Uniunii Europene de valorizare și împuternicire a tinerilor, de împuternicire a specialiștilor din domeniul social, de combatere a sărăciei și a excluziunii. Acesta permite profesioniștilor să își dezvolte și consolideze

abilitățile și potențialul de implicare în mod direct în problemele de incluziune și sprijinire a tinerilor aflați în situație de risc.

”Development of the empowerment of educators and beneficiaries in the field of youth at risk and social exclusion” este un proiect Erasmus+, implementat la nivel european de Organizația Apprentis D’Auteuil din Franța pe o perioadă de 2 ani (2014-2016), într-un parteneriat extins cu alte 7 organizații: HEB (*Haute École de Bruxelles*) și HDG (*Karel de Grote-Hogeschool*) din Belgia, UKW (*Kazimierz Wielki University*) din Polonia, Asociația CRIPS (Centrul de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale) din România, INFA (Institut National de Formation et d’Application) din Franța, Amigo (Fundación Amigó) din Spania și CNOS – SCS (**Salesiani per il Sociale** -Federazione Servizi Civili e Sociali Centro Nazionale Opere Salesiane) din Italia.

Ca metodă inovativă în proiect a fost aleasă cercetarea, acțiune focalizată pe două grupuri dezavantajate:

- a) tineri aflați în situație de risc (tineri delincvenți)
- b) adulți aflați în situație critică de excludere socială.

S-a constatat faptul că în domeniul asistenței sociale există un interes crescut pentru valorizarea, responsabilizarea și implicarea beneficiarilor, întrucât fiecare individ este actor în propria viață și trebuie să ia decizii și să acționeze pentru a-și îmbunătăți semnificativ calitatea existentă.

Astfel, într-un context în care problemele sociale transcend granițele, toți partenerii europeni au exprimat necesitatea de a răspunde la problemele de împrumutare și sprijin social pentru minorii care au probleme cu Justiția, tineri aflați în situație de risc (tineri delincvenți) și adulții aflați în situație critică de excludere socială.

Dorința reală este aceea ca profesioniștii și organizațiile partenere să își îmbogățească programele de sprijin în sine, să adopte practici inovatoare întâlnite în alte țări ale UE pentru o bună soluționare a problemele educaționale și sociale.

În primul an de proiect, specialiștii și beneficiarii ai serviciilor sociale din țările partenere s-au întâlnit și au lucrat împreună în Franța (Saint Prix) și în Polonia (Bydgoszcz). Transferul de bune practici realizat într-un spirit de reciprocitate are ca scop dorința de schimbare în ceea ce privește modalitățile de asistență a beneficiarilor de asistență socială precum și inovație în metodologii de formare de durată.

► **Campania națională Unicef „Hai la școală!” – Proiectul Unicef –CRIPS „Rețele comunitare de prevenire a abandonului școlar”**

Un bun model de empowerment poate fi considerat Proiectul Unicef –CRIPS „Rețele comunitare de prevenire a abandonului școlar” derulat în întreaga țară în cadrul Campaniei Unicef „Hai la școală!”.

Potrivit estimărilor UE, 40% dintre românii de 15 ani sunt semianalfabeți. În majoritatea cazurilor, acești copii provin din familii sărace, cu părinți care nu au prea multă educație, și adesea fac parte din comunitatea romă. Pe copiii ce cresc fără a primi o educație decentă îi așteaptă o viață de luptă cu sărăcia, excluderea socială și marginalizarea.

La jumătatea anului 2010, UNICEF a lansat, în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și cu Institutul de Științe ale Educației, campania „Viitorul copiilor începe la școală” (numită ulterior campania pentru participarea școlară „*Hai la școală!*”) cu scopul de a readuce copiii la școală și de a-i ajuta să termine învățământul obligatoriu. Principalii parteneri ai UNICEF sunt Institutul de Științe ale Educației, Inspectoratele Școlare Județene, ONG-urile Holt, CRIPS, Centrul Educația 2000+, Agenția „Împreună” și Alianța Civică a Romilor.

Proiectul a intervenit în comunitățile cu rate crescute ale abandonului și ale absenteismului și a implicat acțiuni ce vizează trei niveluri ale comunității:

La nivelul familiilor - părinții au fost implicați în activitatea școlii, au beneficiat de formare pentru a-și dezvolta competențele parentale și pentru a afla cum să promoveze interesul superior al copilului lor.

La nivelul școlii - scopul a fost de a transforma școala într-un loc mai primitor pentru copii.

La nivelul comunităților, proiectul a implicat profesioniști din diferite sectoare ce pot contribui la diminuarea abandonului școlar și a absenteismului, precum asistenți sociali, personal medical, autorități locale.

Anul școlar 2014-2015 a fost ultimul an de campanie națională "Hai la școală!" - Proiect Unicef –CRIPS ("Rețele comunitare de prevenire a abandonului școlar"). Pe parcursul celor 4 ani școlari de campanie în fiecare comunitate participantă la proiect au fost făcute demersuri pentru valorizarea comunității locale, pentru întărirea colaborării prin realizarea și funcționarea rețelelor comunitare de prevenire a abandonului școlar.

În județul Călărași au fost înființate 8 astfel de rețele, unele dintre ele funcționând formal, ca urmare a dispozițiilor primarilor, iar altele nonformal. Aceste rețele constituite din reprezentanți ai Autorităților Publice Locale, asistenți sociali, mediatori școlari și sanitari, cadre didactice și medicale, părinți, elevi, voluntari pensionari, agenți economici, preoți, polițiști etc. s-au dovedit un real sprijin pentru încurajarea și susținerea copiilor cu risc de abandon școlar și pentru familiile acestora.

Empowerment-ul s-a realizat în mod direct, prin activități cu părinții și copiii și a avut efecte pozitive pentru viețile lor întrucât s-au simțit înțeleși, valorizați, încurajați să identifice mecanisme proprii pentru ieșirea din dificultate și îmbunătățirea vieții. Împuternicirea oferită beneficiarilor proiectului de către rețelele comunitare a avut impact general pozitiv și s-a răsfrânt asupra întregii comunități.

Astfel, în afară de prevenirea abandonului școlar și diminuarea absenteismului, au existat situații de prevenire a marginalizării, discriminării, prevenirea vagabondajului, a delincvenței juvenile, a neglijării copiilor, a exploatării prin muncă și a traficului de ființe umane.

Concluzii

Asemenea exemple de bună practică ce au la bază metode de empowerment în beneficiul clienților serviciilor sociale vor mai exista de bună seamă și pe viitor. Cel mai mare avantaj ar fi ca treptat cât mai multe persoane să devină stăpâne pe propria lor viață, să identifice și să aplice soluții pozitive astfel încât să poată rupe cordonul dependenței de ajutorul semenilor sau de serviciile sociale și să aspire către un viitor mai bun.

Împuternicirea și responsabilizarea individuală este un proces de dezvoltare personală într-un cadru social, o tranziție de la un sentiment de neputință și de la o viață în umbra acestui sentiment la o viață activă de capacitatea reală de a acționa și de a lua inițiative în ceea ce privește propria viață, mediul și viitorul în comunitate. Împuternicirea unei persoane presupune capacitatea ei de a dobândi cunoștințe și abilități pentru a-si influența și controla viața.

Odată conștientizată adevărata valoare a empowermentului mulți profesioniști vor alege să se implice în împuternicirea beneficiarilor prin activități precum: a-i învăța cum să creeze conexiuni între ei și alte persoane cu nevoi similare; a-i ajuta să înțeleagă motivele pentru problemele avute; a-i sprijini pentru planificarea unui viitor mai bun etc.. Participarea este o metodă de intervenție de bază pentru împuternicire și încurajarea împuternicirii. Participarea consolidează un sentiment existent a unor aptitudini personale, creează așteptările pentru o soluție de succes la probleme și încurajează angajamentul civic.

Procesul de împuternicire este important pentru că dezvoltă responsabilitatea, inițiativa și creează un cadru organizat care permite libertatea și autenticitatea beneficiarilor, astfel încât aceștia să poată să-și folosească talentele și abilitățile într-un mod participativ care va conduce la acțiuni eficiente și le va da încrederea și curajul de a dansa cu misterele vieții.

BIBLIOGRAFIE

1. Bradley-Levine, J., Smith, J., Carr, K. (2009): The Role of Action Research in Empowering Teachers to Change their Practice, *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*; Spring 2009, Vol. 3, Issue 3, p. 152-161
2. Empowerment: *Definitions and Meanings*, mpow.org, descărcat la data de 05.06.2015 de la adresa www.mpow.org/elisheva_sadan_empowerment_chapter2.pdf
3. Hart, R. (1992) *Children's participation: from Tokenism to Citizenship*, Unicef Innocenti Research Center p. 5, 34, 35, descărcat la data de 10.06.2015 de la adresa www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf
4. Knokkannen, Lusa; Leino-Kilpi, Helena (2000), Power and Empowerment in Nursing: the theoretical approaches, în *Journal of Advanced Nursing*; 2000, Vol. 31, Issue 1, Blackwell Science Ltd.
5. Toea, A., Popescu, C. A., Turcu, M. (2011), *Stimularea comportamentului pozitiv și prevenirea delincvenței juvenile*, București, DocuPrint
6. *Aspecte psiho-sociale ale relațiilor de putere, teză de doctorat*, autor Toma (Costea), R. A., descărcat la data de 12.06.2015 de la adresa doctorat.ubbcluj.ro
7. www.crips.ro
8. www.educ-europe.eu
9. www.tinapse.ro
10. www.ubbcluj.ro
11. www.unicef.ro
12. www.eurodesk.ro/carteaalba.doc

FACTORII FAVORIZANȚI AI ABANDONULUI ȘCOLAR

FACTORS FACILITATING ABANDONMENT OF SCHOOL

Prof. univ. dr. **Marioara Ludușan**
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
FICE România, Filiala Alba

Abstract/Summary: *As an essential component of human existence, education he deserves to be given full importance and should be treated accordingly. By investing in education, we invest in the future because it is an investment that addresses human, the most important resource of the planet on which we live. Therefore we must not tolerate truancy, grade repetition and dropout.*

Keywords: *school dropout, failure school, educational discrimination, favoring factors,*

Introducere

În ultimii ani, nivelul *abandonului școlar* a devenit excesiv de ridicat în România, mai ales raportat la scăderea dramatică a natalității. Rata abandonului școlar se stabilește ca raport procentual între numărul elevilor înscriși la o formă de învățământ și numărul absolvenților. Studiile de specialitate consideră că abandonul școlar reprezintă acea conduită de *evaziune definitivă* ce constă în *încetarea frecvenței școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete*. Cei care abandonează școala nu mai sunt reprimiți ulterior în aceeași instituție educativă și nu sunt înscriși într-un program de școlarizare alternativ. S-a dovedit însă că unii dintre factorii asociați debutului școlar afectează adaptarea școlară, aceștia interacționând indiferent de deosebirile culturale și economice ce definesc contextul școlar.

Dincolo de *cauzele medicale și materiale*, neparticiparea școlară este dependentă de un sistem de factori și de situații specifice fiecărui caz în parte.

Factorii favorizanți

În literatura de specialitate sunt enumerați factorii cauzali identificați, care se consideră că determină abandonul școlar. Astfel, pornind de la imposibilitatea asigurării hranei zilnice și a

pachetului pentru școală, a îmbrăcăminte și încălțăminte adecvate fiecărui anotimp și terminând cu cheltuielile educaționale care depășesc cu mult posibilitățile părinților, care sunt confrunțați astfel cu o situație paradoxală, în care beneficiile materiale condiționate de frecventarea școlii sunt cu mult sub costurile educaționale pe care le presupune participarea școlară, acești sunt:

- neadaptarea sistemului educativ la cerințele unor categorii de copii;
- insuficiența cadrelor didactice;
- depărtarea de casă a instituțiilor școlare;
- lipsa îmbrăcăminte și respectiv a încălțăminte necesare;
- imposibilitatea de a achita costurile rechizitelor școlare;
- necesitatea de a îngriji părinții bolnavi;
- folosirea copiilor la muncă în locul adulților;
- efectele infecției HIV la copil;
- starea civilă a capului de familie se dovedește a fi un factor al neparticipării numai pentru copii din mediul urban și mai puțin pentru cei din mediul rural.

Pornind de la contextul existent în România, sunt evidențiate o serie de *situații care justifică creșterea numărului de abandonuri școlare* prin:

a. Erodarea relevanței educației pentru succesul școlar. Clasicul proverb *ai carte ai parte* nu mai are aceeași putere de convingere,

realitatea demonstrând, în numeroase cazuri, că a avea educație nu înseamnă automat și a avea succes social. Drept modele sunt luate acele persoane care, deși prezintă curențe educaționale evidente, prin diverse mijloace au reușit să-și facă o situație economică satisfăcătoare și, în consecință, să câștige un anumit statut social. În aceste condiții, putem spune că exemplele concrete din realitatea sunt cele care-l împing pe elev spre abandon școlar.

b. Mirajul succesului în afacerile facile. Strâns legată de prima situație prezentată, acesta demonstrează, la rândul ei, importanța *realității economice* ca premisă pentru apariția abandonului școlar. Succesul nu se bazează întotdeauna pe o educație solidă care presupune un proces complex și îndelungat de formare și ale cărui rezultate se lasă destul de mult așteptate, efortul depus nefiind răsplătit imediat. Realitatea arată, prin exemple concrete, că este posibil să obții avantaj imediat prin angajarea în diverse activități, ceea ce-i determină în special pe școlarii mari să renunțe la școală.

c. Activitățile în economia din umbră precum *cerșitul sau „spălător parbrizelor la semafoare”* sunt activitățile desfășurate de cei mai mulți copii din mediile sărace, ele aducând o serie de beneficii materiale considerabile, imediate și care nu presupun un efort prea mare.

Între a merge la școală și a câștiga bani pe stradă, nu puțini copii preferă cea de a doua variantă, refuzând să vadă că se condamnă singuri la o existență mizeră, lipsindu-se, în primul rând, de ceea ce școala ar putea sădi în ei: *speranța*.

d. În noul context, copilul poate deveni sursă de venit. Nu toți elevii sunt dispuși să renunțe la școală acceptând în schimb să participe la diverse acțiuni ce le pot garanta câștigurile. De multe ori, ei sunt împinși de propriile familii pentru care copiii reprezintă singura sursă de venit. Nu au de ales și renunță la școală ajungând, în timp, să-și formeze conștiința răspunderii financiare față de familie.

e. Creșterea costurilor educației. C. Zamfir arată că, în ceea ce privește costurile educației la nivelul anului 1993, România avea cota cea

mai ridicată printre țările din zonă (C. Zamfir, E. Zamfir, 1993, p. 190). Deși învățământul primar și gimnazial este gratuit, există o serie de costuri pe care populația săracă nu reușește să le acopere, singura soluție viabilă fiind retragerea copilului de la școală.

f. Degradarea condițiilor de învățământ. Pe fondul lipsei condițiilor necesare, a nemotivării financiare a personalului didactic etc., se distinge o continuă degradare a condițiilor de învățământ, abandonul școlar fiind un indicator care atrage atenția asupra ineficienței sistemului de învățământ.

g. Relaxarea controlului obligativității participării școlare. Degradarea economică și socială a determinat o relaxare sau chiar pierderea controlului statului asupra participării școlare, acesta dovedindu-și incapacitatea de a-și îndeplini, în mod corespunzător, funcțiile ce-i revin, ceea ce permite, în multe situații, sustragerea de la o răspundere care, prin lege, are caracter obligatoriu.

h. Sărăcia este o formă majoră de discriminare educațională. “Sunt destul de frecvente cazurile care dovedesc existența unor astfel de discriminări ce-i împing pe elevii nedreptățiți să renunțe la sursa disconfortului lor” (C. Zamfir, E. Zamfir, 1993, pp. 98-99).

În urma acestor cercetări s-au evidențiat și o serie de **factori determinanți** ai participării sau abandonului școlar arătându-se că aceștia variază semnificativ în raport cu diferitele *caracteristici ale familiilor de romi*, cei mai importanți factori ar fi:

- **nivelul școlar al mamei**, care aduce o contribuție importantă, la nivelul școlar al copiilor, mama fiind cea care se ocupă de educația acestora. Dacă în cazul mamelor care nu au nici o clasă, 63,34% dintre copiii lor nu au fost niciodată la școală sau au abandonat, în cazul mamelor cu un nivel școlar peste gimnaziu, doar 21% din copii nu au frecventat școala sau au renunțat la ea;

- **tipul de activitate profesională a tatălui**, (tatăl salariat care a reușit să câștige un anumit statut și securitate financiară) *devine model* spre care

ținesc și copiii acestuia, constatându-se că 72% din copiii salariaților calificați frecventează regulat școala față de 35% la celelalte categorii (salariați necalificați și persoane fără lucru);

- **tipul de comunitate**, participarea școlară este substanțial mai mică în comunitățile omogene decât în cazul romilor care locuiesc dispersat și care au ieșit de sub incidența normelor prescrise de etnia căreia aparțin”. (C. Zamfir, E. Zamfir, 1993, p. 32).

Davitz și Ball atrăgeau atenția asupra faptului că: „... elevii provenind din rândurile populației defavorizate prezintă rezultate slabe la învățătură, tendința de a părăsi studiile școlare de timpuriu, imposibilitatea de a-și forma deprinderile simbolice adecvate sau deprinderi de rezolvare a problemelor pentru a realiza independența economică necesară...” (Davitz și Ball, 1978, p. 134). Ei asociază impactul mediului defavorizat în care trăiesc copiii asupra formării lor sociale și intelectuale cu discriminarea existentă la nivelul școlilor și care, determinând eșecul școlar, îi împinge pe aceștia să renunțe la școală.

Fenomenul de eșec și apoi abandon școlar în rândul elevilor are la bază o *multitudine de factori cauzali* care privesc atât școala cât mai ales familia și nu în ultimul rând elevii înșiși.

Așadar, *factorii care influențează* semnificativ posibilitatea de a nu participa pot fi împărțiți în:

A. Caracteristicile copiilor: așa cum s-a arătat mai sus a fi băiat conduce la o probabilitate mai mare de neparticipare școlară;

B. Caracteristicile structurii componentei gospodăriei, probabilitatea de a nu participa la activitățile instructiv-educative crește odată cu numărul de copii sub 5 ani și este semnificativ mai mare în cazurile în care capul de gospodărie este văduv sau trăiește în uniune liber consimțită.

Este de remarcat și *existența mai multor copii de vârstă școlară* în gospodărie, fapt care reduce posibilitatea de participare școlară. Acest aspect poate avea mai multe interpretări, una din ele constând în faptul că în gospodăriile cu mai mulți copii de vârstă școlară costul general al

participării este mai mic, în timp ce beneficiile acesteia sunt mai mari, chiar dacă luăm în considerare numai alocația de stat și cea de sprijin pentru familiile cu mulți copii.

C. Vârsta relativă a copiilor este de asemenea un factor important, astfel că în gospodăriile cu mai mult de doi copii, cei cu rang maxim (cel mai mare dintre copii între 0-14 ani) au risc semnificativ de a nu participa la activitatea școlară, acesta/aceștia fiind cei care au sarcina supravegherii fraților mai mici;

D. Apartenența etnică are și ea o influență semnificativă.

A fi rom determină o creștere a probabilității de neparticipare școlară. Romii percep frecventarea școlii ca fiind inutilă și inefficientă, văzând-o ca pe o amenințare la adresa stilului lor de viață. Comunitățile de romi încă preferă modul propriu, tradițional de a-și educa copiii, scopul fiind învățarea îndeletnicirilor caracteristice, refuzându-se recurgerea la orice tip de instituție statală percepută a fi în general ostilă comunității *țigănești*. În cazul lor, desăvârșirea prin educație nu este asociată cu dobândirea unei anumite stări sociale și economice, iar școala apare ca ceva obligatoriu, ce-i leagă de un anumit loc, norme și valori pe care ei nu le împărtășesc, abandonul școlar fiind considerat *normal* și aprobat de majoritatea dintre ei.

Pentru a evidenția mai bine modul în care nivelul școlar al comunității influențează situația populației școlare române, C. Zamfir și colaboratorii săi au efectuat o serie de cercetări comparând nivelul școlar al populației mature cu cel al copiilor, arătând astfel că: „22% din generația matură nu a frecventat nici o clasă, 25% au abandonat școala la sfârșitul clasei a - IV-a, la care se adaugă 5,3% ce au renunțat pe parcurs, 8,5% părăsesc școala gimnazială înainte de încheierea ciclului, 33,7% termină gimnaziul complet și doar 3.9% reușesc să frecventeze liceul. În cazul copiilor 21,7% nu au mers niciodată la școală, 22,44% au renunțat în primii ani de studiu, frecventând regulat școala până la vârsta de 16 ani doar 42,84%.” (C. Zamfir, E. Zamfir, 1993, p. 33).

E. Situația materială precară a familiei.

Sărăcia poate constitui un factor care cauzează abandonul școlar. Aceasta acționează în două sensuri: fie copiii nu se pot prezenta la școală din cauza neputinței părinților de a le cumpăra cele necesare pentru a merge la școală (haine, rechizite) sau pentru a le plăti transportul, fie sunt nevoiți să contribuie la întreținerea familiei, ceea ce nu le permite să mai aloce timp învățării. În cazul *familiiilor cu mai mulți copii*, deseori frați mai mari sunt nevoiți să aibă grijă de cei mai mici sau să se ocupe de gospodărie, în timp ce unii părinți muncesc sau sunt departe de casă.

F. Apartenența la o familie dezorganizată, lipsa educației la părinți, neglijența acestora, lipsa unui loc de muncă sau consumul excesiv de alcool sunt situații neplăcute la care sunt supuși unii copii care provin din familii sărace. Deseori acești copii tind să urmeze modelele oferite de părinți, conform cărora educația nu este o prioritate, iar frecventarea școlii nu sporește șansele unui viitor mai bun. Mulții dintre părinții acestor copii apelează, pentru a scăpa de sărăcie, la furt, înșelăciune iar uneori chiar la crimă. Astfel, copiii respectivi ajung să crească fără părinții sau uneori rămân cu bunicii, care îi cresc cum pot în limita posibilităților.

G. Nivelul scăzut de educație al părinților determină înregistrarea unui nivel scăzut și în cazul copiilor, situația fiind cu atât mai îngrijorătoare cu cât se constată că procentajele se modifică în sens negativ de la o generație la alta.

Activitatea de prevenire a abandonului școlar este complexă, deoarece presupune intervenții concrete care să ducă la reducerea cât mai mult a fenomenului de abandon școlar, prin acțiuni menite să limiteze sau să înlăture unde este posibil cauzele abandonului școlar. De aceea este nevoie să existe preocupări reale pentru prevenirea abandonului școlar, atât din sfera politică, cât și din partea societății. Unele dintre cele mai bune metode împotriva combaterii abandonului școlar sunt:

- existența unor *programe guvernamentale*, care să vizeze prevenirea - abandonului școlar, aceste programe fiind mereu îmbunătățite, ținându-se cont de toți factorii

care pot determina abandonul școlar și în consecință programele să conțină măsuri de limitarea acțiunii factorilor de risc;

- existența unor *programe inițiate de ONG*, care să urmărească reducerea abandonului școlar;
- *acțiuni eficiente* ale organismelor locale care se ocupă cu prevenirea și combaterea abandonului școlar, precum și cu ajutarea copilului aflat în situația de abandon școlar;
- promovarea și încurajarea cercetărilor în domeniu prevenirii și combaterii abandonului școlar.

Prevenirea fenomenului de abandon școlar presupune anumite limite. Oricât de bine gândite și fundamentate științific ar fi, limitele apar datorită multitudinii de fenomene care condiționează prin interacțiunea lor abandonul școlar.

Făcând comparație între abandonul școlar și delincvența, eficacitatea acțiunii preventive este subminată de limite interne și limite externe.

Dintre **limitele externe** enumerăm:

- abandonul școlar a existat și există în orice tip de societate, deci el nu poate fi eliminat;
- eliminarea tuturor cauzelor care determină abandonul școlar este practic imposibilă, măsurile de prevenire nu își pot propune decât intervenții asupra factorilor responsabili de abandonul școlar în vederea limitării acțiunii lor nocive;
- deseori măsurile de prevenire nu sunt bine coordonate, astfel că ele nu își pot atinge scopul;

Limitele interne se referă la:

- scăderea eficacității acțiunilor preventive, datorită neimplicării în acțiunea preventivă a tuturor forțelor sociale interesate;
- nu toți factorii sociali reacționează la metodele de prevenție, mai ales datorită caracteristicilor de personalitate;
- activitățile preventive fac apel la diverse tehnici, dar nu toate din cele utilizate se potrivesc;

Fiecare caz de abandon școlar are o *istorie proprie* care presupune o analiză complexă, o interpretare dinamică și funcțională a situației particulare a fiecărui subiect aflat în această situație.

Astfel, o mare parte din cei care au abandonat școala provin:

- din familii dezorganizate cu domiciliu instabil;
- din familii dezinteresate de școală;
- din familii cu o situație financiară precară, și care nu au posibilitatea susținerii costurilor școlare;
- din *familii monoparentale* - prin divorț, separare sau deces;
- tatăl sau mama *alcoolici*;
- navetă grea - mulți copii care nu au rezistat fizic navetei au abandonat școala;
- părinții plecați la muncă în străinătate;

Cadrul didactic poate fi promotorul unor **programe** al căror **scop este prevenirea și diminuarea abandonului școlar**. În acest sens este necesar elaborarea unor *strategii de tratare diferențiată și individualizată a elevilor* aflați în situația de a abandona școala. Însă, pentru punerea în aplicare a unor astfel de strategii, este nevoie de o bună cunoaștere a particularităților psihologice ale elevilor pentru a putea fi identificate acele dimensiuni psihologice care permit realizarea unor dezvoltări ulterioare ale elevului cu dificultăți școlare.

Un alt aspect important al activității de *diminuarea a abandonului școlar* îl reprezintă crearea unor situații speciale de succes pentru elevii cu dificultăți școlare, deoarece succesele și recompensele dezvoltă inițiativele și sporesc încrederea acestuia în propriile posibilități.

„Se disting o serie de **factori favorizanți** care diferențiază inadaptarea școlară de celelalte concepte, cei mai importanți dintre aceștia fiind:

- *insuccesul școlar*, ce reprezintă un indicator cu sferă mai largă de inadaptație școlară, acesta din urmă fiind o premisă a insuccesului școlar;
- *incapacitatea de a răspunde cerințelor școlare*, fiind inclusă colectivitatea didactică, clasa de elevi, precum și microgrupurile formate la nivelul clasei, școlii dar și în interiorul ei;
- *imaturitatea școlară*, caracterizată prin neatingerea unui nivel optim privind

dezvoltarea socială, morală, mintală, fizică, volitivă, precum și imposibilitatea valorificării nivelului la care s-a ajuns.” (S. Cristea, 2000, p.11).

Creșterea numărului abandonuri școlare, reprezintă indicatori ai faptului că școala trebuie să facă mult mai mult în această direcție. Astfel, pentru a răspunde acestor nevoi reale, Ministerul Educației a propus, prin noul Curriculum Național, introducerea disciplinei opționale, *Consilierea și Orientarea*, pentru toate cele trei nivele de școlarizare: primar, gimnazial și liceal. Noua disciplină vine în întâmpinarea nevoilor fundamentale ale oricărui copil și adolescent: *cunoașterea și respectul de sine*, de a comunica și a se relaționa armonios cu ceilalți, de a poseda tehnici de învățare eficientă și creativă, luarea unor decizii și rezolvare de probleme. Formare unui stil de viață sănătos, integrarea sexualității în maturarea emoțională, controlul stresului, dobândirea de repere în orientarea școlară și profesională sunt condiții esențiale pentru dezvoltarea armonioasă a personalității elevului.

Cadrul didactic trebuie să vadă în elev și altceva decât recipientul informațiilor pe care le transmite. Disciplina *Consiliere și Orientare* oferă cadrul formal în care profesorul poate să lucreze nu doar cu dimensiunea rațional - intelectuală a elevului dar și cu cea afectivă, motivațională, atitudinală și socială. Acest aspect nu înseamnă că formarea și dezvoltarea complexă a elevului trebuie să se realizeze doar în cadrul orelor de *Consiliere și Orientare*, și nici intenția de a diminua rolul formativ complex al celorlalte discipline școlare, *Consiliere și Orientarea* fiind disciplina de învățământ care își propune acest scop.

Orientarea școlară și profesională reprezintă una din modalitățile esențiale prin care școala trebuie să își urmeze scopul primordial: *de proces formativ centrat pe elev*, capabil să valorizeze tipuri diverse de elevi și abilități, să răspundă nevoilor comunității și să introducă în societate persoane competente pentru viața privată, profesională și publică.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristea, S. (2000) *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București: Ed. Litera - Litera Internațional
2. Davitz, J. R., Ball. (1978) *Psihologia procesului educațional*. București: E.D.P.
3. Zamfir, E., Zamfir C. (1993) *Țigani între ignorare și îngrijorare*. București: Alternative

STUDIU PRIVIND ABSENTEISMUL ÎN MEDIUL ȘCOLAR

STUDY ON ABSENTEEISM IN SCHOOLS

Prof. Melania Pleșa

Director, Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Neamț

Abstract. *Teens drop out of school for many reasons, and the decision to drop out is rarely spur of the moment. Kids usually drop out of school following a long process of disengagement and academic struggle. Many teens say they were bored and frustrated with classes that didn't seem relevant to their life. Or they felt they had fallen so far behind they eventually gave up hope.*

Teens report that no one really cared about their school experience, or they felt subtly "pushed out" by school staff who perceived them as difficult or dangerous.

What is absolutely predictable is that many kids who don't finish high school do poorly in life. Without a high school diploma they will have a harder time finding a job, and they will earn much less when they do find one (about a million dollars less over a lifetime).

They are more likely to have poor health, to live in poverty, and to have children at an early age, who in turn are also more likely to drop out of school. Nationally, seventy percent of inmates in prison didn't graduate from high school.

Mutațiile din societate și din familia contemporană (problemele economice, problemele de relaționare între părinți și copii, timp redus petrecut cu familia, redistribuirea rolurilor, suportul social și emoțional redus, supraîncărcarea profesională a părinților sau munca în străinătate etc.) determină mai multe probleme emoționale la copii decât în trecut.

La acestea se adaugă presiunea grupului, riscul consumului de droguri și a altor forme de dependență, metodele educative slabe, inconstante, supraîncărcarea școlară, disfuncțiile în evaluare și notare, frica de examene etc. constituindu-se în adevărați stresori pentru elevi care, din păcate, uneori evită confruntarea cu „problema” prin fuga de la ore. Văzut din această perspectivă, absenteeismul devine o problemă socială, un semnal tardiv al existenței unor probleme, o conduită care reflectă atitudinea structurată a lipsei de interes, motivație, încredere în educația școlară.

Din păcate, absenteeismul este în creștere, mai ales la nivel liceal, iar ignorarea sau pedeapsa

excesivă pot doar contribui la cronicizarea fenomenului.

Acest material se dorește a fi o diagnoză a situației privind absenteeismul în mediul școlar din județul Neamț cât și un suport pentru profesorii diriginți care se confruntă cu problema absenteeismului.

Absenteeismul

1. Definiere, caracterizare, forme, semnificații

- problemă socială; conduită evazionistă, cronică, care reflectă atitudinea structurată a lipsei de interes, motivație, încredere în educația școlară
- fuga de la ore este o problemă predominant emoțională (conduită de tip evazionist; evadare fizică și psihologică din situația percepută ca traumatizantă)
- formă de manifestare a devianței școlare (semnal tardiv al existenței unor probleme)
- reducere a atașamentului și a integrării, identificare scăzută cu obiectivele și aspirațiile grupului (de elevi).

Forme ale absenteismului:

- ◆ absenteism selectiv (fuga de la școală este frecventă la o singură disciplină sau doar la câteva discipline);
- ◆ absenteism generalizat (fuga de la școală este frecventă și generalizată, prefigurează abandonul școlar);
- ◆ căutarea singurătății (reacție la tensiunea puternică intra- sau interpersonală);
- ◆ dorința de a fi cu partenerul (la adolescenți);
- ◆ dorința de apartenență la grup („ritualuri de inițiere”);
- ◆ atitudine defensivă față de autoritatea unui sistem;
- semnificațiile psihosociale ale fugii de la școală: funcția de separare/individualizare (mai ales la adolescenți)

Cauzele absenteismului care țin de personalitatea și starea de sănătate a elevului:

- motivație școlară scăzută,
- lipsă de interes,
- încredere scăzută în educația școlară,
- oboseală,
- anxietate,
- autoeficacitate scăzută,
- imagine de sine deteriorată,
- sentimente de inferioritate,
- abilități sociale reduse,
- pasivitate;
- refuzul de a adera la o alegere făcută de alții (reacție la presiunea exercitată de dorințele adulților)

care țin de familie, condițiile socio-economice ale familie:

- sărăcia,
- stil parental indiferent, neglijent,
- familii dizarmonice,
- părinți foarte ocupați sau plecați în străinătate

care țin de contextul școlar specific (inclusiv relația profesor-elev):

- presiunea grupului,
- supraîncărcarea școlară,
- comunicarea defectuoasă elev-profesor (ironizarea, umilirea elevului)
- evaluarea subiectivă,
- frica de evaluare,

- conflict cu colegii,
- practici educative percepute de elevi ca fiind nedrepte, frustrante,
- incompatibilitate între aspirațiile, trebuințele de învățare și oferta educațională a școlii;
- formă de apărare –împotriva disciplinei excesiv de rigidă și severă, politici proabsenteiste ale școlii la elevii din clasele terminale (în școlile de „elită”)

foarte importantă este și variabila vârstă:

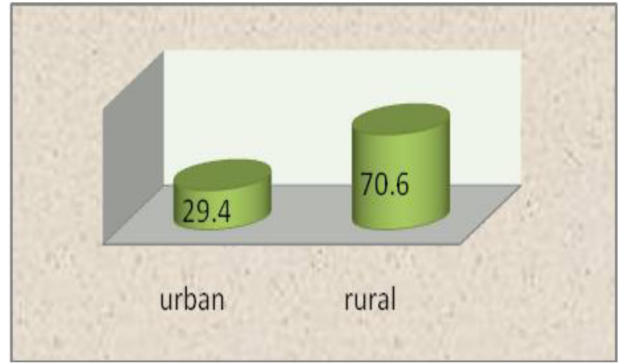
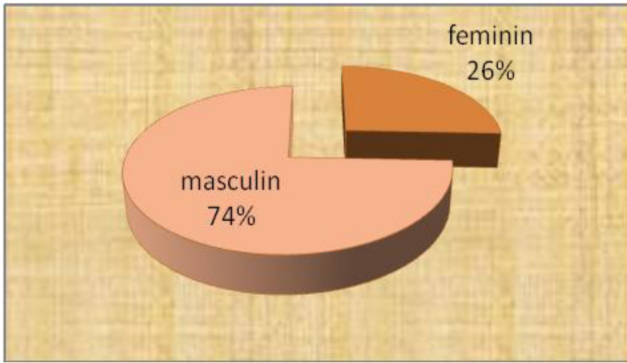
- la elevii mici - fuga de la școală poate fi o manifestare a „fobiei școlare”; cauze: dependență crescută de părinți, părinți care valorizează excesiv educația școlară; stiluri parentale supraprotectoare, autoritare sau indiferente; strategie defensivă față de colegii violenți, eșecul școlar, situații umilitoare
- la elevii mari - fuga de la ore este rezultatul unei opțiuni (proces de deliberare, luare a deciziei); cauzele pot fi: frica de evaluare, de eșec, fobia / anxietatea socială (frecventă în perioada adolescenței, manifestată prin anxietate față de situația de a fi observat de colegi, teama de a vorbi în public, teama de a interacționa cu persoane de sex opus, teama de critică, stimă de sine scăzută); teama de pedeapsă, teama de pierdere a statutului în grup

Riscurile fugii de la școală: depresia, consum de toxice legale și ilegale, acte delictuale, abandon școlar.

Scopul cercetării: identificarea cauzelor absenteismului semnificativ

Lotul de subiecți: Chestionarul construit la nivelul Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională Neamț a fost aplicat unui număr de 136 de elevi selectați din 8 unități de învățământ nemțene în care a fost înregistrat un număr semnificativ de absențe pe parcursul lunii noiembrie 2013.

Din totalul elevilor cuprinși în studiu 33,8% sunt de gen feminin și 66,2% sunt de gen masculin, 29,4% provin din mediul urban și 70,6% din mediul rural.

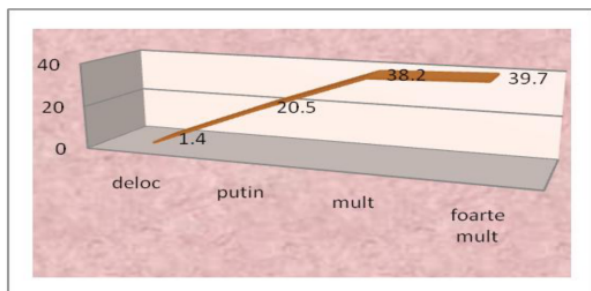
Importanța studiului:

- Pentru elevi** – rezultatele studiului îi va conduce pe elevi să conștientizeze efectele pozitive ale frecventării școlii dar și faptul că un număr crescut de absențe le poate distruge viitorul.
- Pentru profesori** – studiul va pune în evidență importanța metodelor de predare și/sau evaluare a elevilor și corelarea cu frecvența școlară, dar și relația ce există între crearea climatului favorabil în clasă și succesul școlar al elevilor.
- Pentru directori** – studiul îi va sprijini în alegerea obiectivelor cu privire la supervizarea disciplinei în rândul elevilor și monitorizarea absențelor.
- Pentru societate** – elevii care absentează frecvent se implică de cele mai multe ori în activități antisociale

Interpretarea rezultatelor

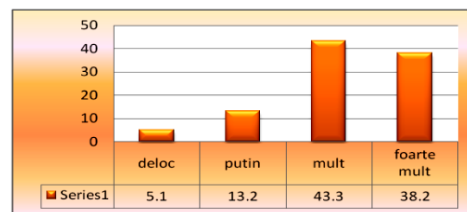
1. Mi se pare interesant să fiu elev

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
1,4%	20,5%	38,2%	39,7%

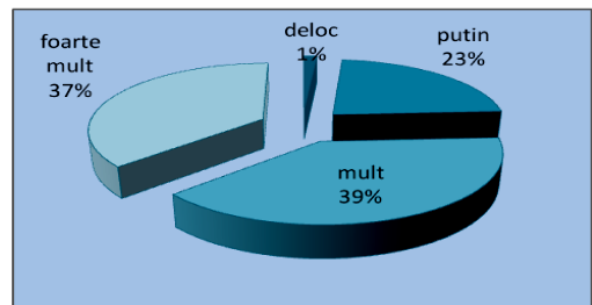
2. Mă simt bine în această școală

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
5,1%	13,2%	43,3%	38,2%

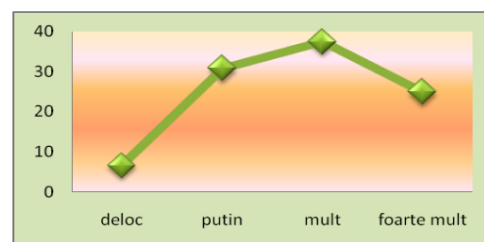
3. Mă simt bine în clasa mea

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
1,4%	22,7%	39%	36,7%

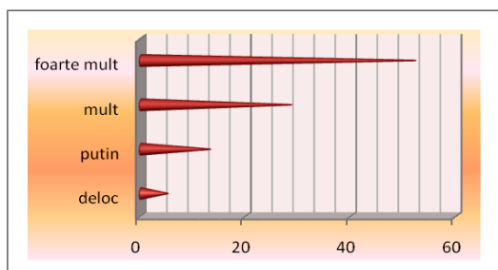
4. Mă simt apreciat și respectat de profesorii mei

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
6,6%	30,8%	37,5%	25%

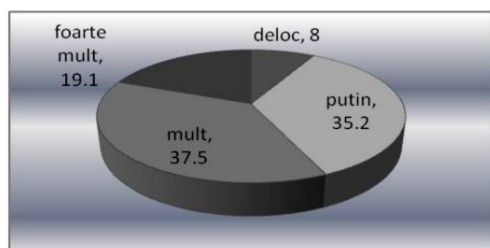
5. Mă simt apreciat și respectat de familia mea

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
5.1%	13.2%	28.6%	52.2%

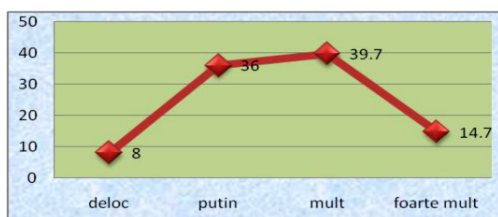
6. Profesorii creează o atmosferă plăcută în timpul orelor

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
8%	35.2%	37.5%	19.1%

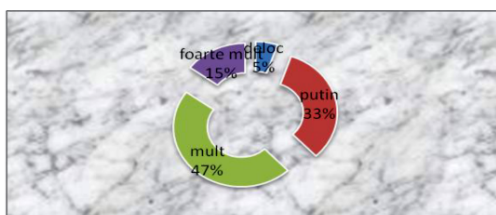
7. Ceea ce mi se predă se potrivește cu interesele mele

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
8%	36%	39.7%	14.7%

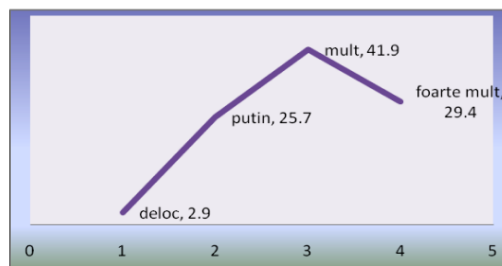
8. Înțeleg ceea ce mi se predă în timpul orelor

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
3.1%	32.3%	46.3%	14.7%

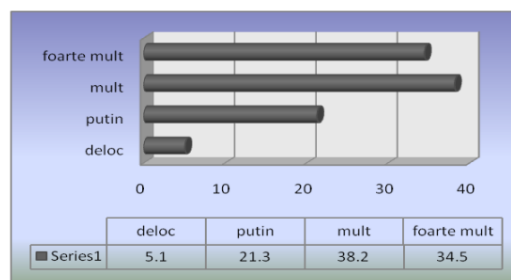
9. Profesorii mă ajută să-mi îmbunătățesc rezultatele școlare

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
2.9%	25.7%	41.9%	29.4%

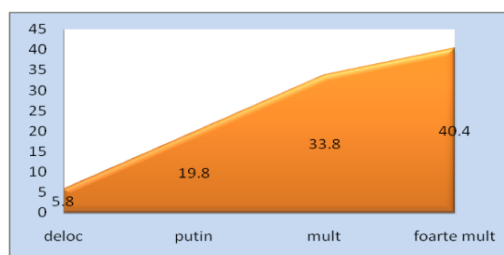
10. Profesorii îmi evaluează corect cunoștințele

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
5.1%	21.3%	38.2%	34.5%

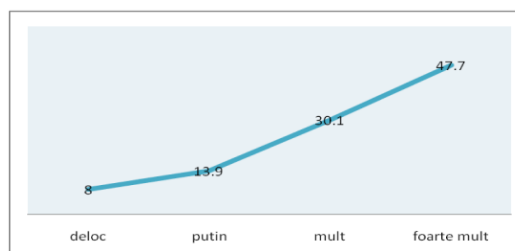
11. Familia verifică prezența mea la școală

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
5.8%	19.8%	33.8%	40.4%

12. Familia mea știe ce fac eu în timpul liber

Deloc	Puțin	Mult	Foarte mult
8%	13.9%	30.1%	47.7%

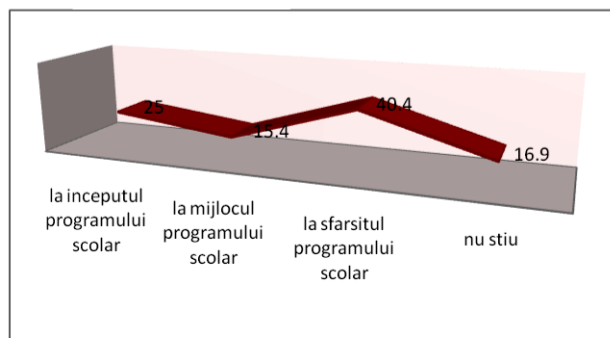

13. Identifică trei motive care determină un elev să lipsească de la școală:

- anturajul
- frica de note proaste
- probleme familiale
- programul încărcat
- severitatea profesorilor
- lipsa de interes pentru școală
- dezinteres față de anumite ore
- probleme personale (sentimentale)
- naveta
- plictiseala
- calculatorul
- treburile gospodărești sau grija pentru frații mai mici
- lenea
- probleme medicale
- probleme financiare
- oboseala

14. Când absentează cel mai mult elevii? (alege doar o singură variantă de răspuns)

- la începutul programului școlar – 25%
- la mijlocul programului școlar – 15,4%
- la sfârșitul programului școlar – 40,4%
- nu știu – 16,9%

15. Identifică trei motive care determină un elev să participe la ore:

- să învețe lucruri noi
- pentru diplomă
- pentru a avea un loc de muncă
- pentru o viață mai bună
- pentru a nu fi exmatriculat
- așteptările părinților
- respectul, interesul și simpatia față de anumiți profesori
- absolvirea liceului și obținerea bacalaureatului
- pentru a nu se plictisi acasă

Concluzii

Educația nu reprezintă doar livrarea de cunoștințe, abilități și informații dinspre profesori spre elevi. A fi o persoană educată reprezintă să ai acces la o stare de spirit optimă indiferent de situația în care te afli astfel încât să fii capabil să percepi cu acuratețe, să gândești clar și să acționezi cu eficiență în sensul atingerii obiectivelor și aspirațiilor personale.

Frecventarea școlii este un factor important pentru succesul elevilor. Studiile arată că o frecvență școlară crescută conduce la rezultate școlare bune și foarte bune în special în rândul elevilor cu o situație socio-economică scăzută sau provenind din medii defavorizate.

Înregistrarea absențelor nemotivate din primii ani de școală reprezintă indicatori puternici pentru „ratările” din adolescență incluzând eșecul școlar, abuzul de substanțe interzise, implicarea în „găști” și chiar activități criminale.

Mai mulți factori pot contribui la înregistrarea unui număr ridicat de absențe: probleme financiare sau de sănătate în familie, climatul școlar precar, utilizarea de substanțe nocive, probleme de transport, atitudinea familiei și comunității față de școală.

Rezultatele obținute în cadrul studiului de față arată faptul că absențele înregistrate în rândul elevilor se datorează în cea mai mare parte atitudinii cadrelor didactice în timpul actului educațional. Doar 26% dintre cei chestionați afirmă că profesorii creează o atmosferă plăcută în timpul orelor, 20% consideră că înțeleg foarte mult ceea ce se predă în timpul orelor și doar 34% declară că se simt apreciați și respectați de profesori. În ceea ce privește evaluarea cunoștințelor, 47% dintre elevii cuprinși în studiu consideră că sunt evaluați corect de către profesori.

Cei mai mulți dintre elevi care absentează aleg să facă acest lucru la sfârșitul programului școlar - 55% comparativ cu 34% care absentează la începutul programului sau 21% care aleg să

plece de la orele aflate la mijlocul orarului zilnic. Aceste rezultate demonstrează faptul că un motiv deosebit de important care conduce la înregistrarea absențelor ar putea fi supraîncărcarea programului de școală sau imposibilitatea de a participa la orele de început și/sau cele de sfârșit datorită navetei elevilor ce trăiesc în mediul rural.

Cele mai frecvente motive enumerate de elevi cu privire la ceea ce îi determină să lipsească de la școală sunt legate de programul școlar supraîncărcat, severitatea unor profesori, frica de note proaste, dezinteresul față de anumite discipline, dar și de natură personală – lenea, plictiseala, oboseala sau de natură familială – probleme medicale, financiare, grija pentru frații mai mici sau treburile gospodărești.

Dintre motivele ce îi determină pe elevi să fie prezenți la cursuri aceștia enumeră: învățarea unor lucruri noi, pentru obținerea unei diplome, pentru a nu-și dezamăgi părinții, pentru un viitor mai bun sau pentru a nu se plictisi acasă.

Rezultatele studiului ne demonstrează nevoia consilierii elevilor în ceea ce privește punctualitatea și regularitatea prezenței la școală pentru fiecare elev în parte și conștientizarea importanței educației în formarea individului.

În vederea menținerii interesului elevilor în sensul frecventării cursurilor școlare un rol important revine metodelor de predare ale cadrelor didactice, tehnicilor de evaluare și adaptarea demersului didactic la profilul psiho-individual al elevului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Băban, A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj Napoca: Ed. ASCR
2. Cosmovici, A. (1996) *Psihologie școlară*. Iași: Polirom
3. Neamțu, C. (2003) *Devianța școlară*. Iași: Polirom

CONSILIEREA ELEVILOR CU PĂRINȚII PLECAȚI LA MUNCĂ ÎN STRĂINĂTATE

COUNSELING CHILDREN WHOSE PARENTS WORK ABROAD

Prof. Mihaela Ciorsac

Liceul Tehnologic Economic-Administrativ Piatra Neamț

Abstract. *Psychological studies conducted show that lack one of the parents damage the self-image, self-perception demonstrating a defective teens, characterized by the predominance of physical or psychological ego and, in many cases - to the philosophical, social status these results denoting non-acceptance and social integration difficulties and a fragmentary self-knowledge, associated with a strong internal tensions. Children whose parents left to work abroad, with or without legal contracts, represent a category at risk and threatening situations, ultimately leading to the violation and breach of their rights.*

The absence of parents *has a negative influence on children, many risks threaten the health and child development. Children need support when trying to understand why their parents must leave. They also need support when facing separation related distress. The child will suffer in the absence of parents. At first she will miss and will cry, then it will be sad because you have to cope with life without support from parents. Separation from parents is hard for the adults. Children also suffer, and the adults want to protect them from suffering. What can we do to find the child understanding when it comes out?*

Here are some tips to prepare your child for leaving:

Talk to your child , and talk and talk - talk about well before departure, because in the beginning will react negatively;

Show the child that you understand how she feels - give him the fantasy that you can not give in reality;

Explain to the child how you got the idea to go abroad;

Do not impose your authority - respectfully ask you, while pointing out your feelings and desires;

Select adaptation strategies together - frequent phone calls, a relative support etc.

Involving students whose parents left to work abroad in a program of counseling and socialization is needed to improve development problems faced and their scholastic and social integration optimal. They can thus be helped to understand that their parents are away, thus preventing situations of school failure, dropout refuge in alcohol, drugs, involving children in illicit activities of gangs, installation and development of potential psychiatric disorders.

Keywords: *parents work abroad, children counseling, emotional support*

Dreptul copiilor de a crește în familie este garantat prin Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. De fapt, mediul familial este important pentru sănătatea și dezvoltarea copiilor. Se știe că problemele pe care le generează migrația adulților sunt foarte complexe și soluțiile la acestea nu pot fi simple. Ceea ce este real în educație, este că acești

copii au nevoie de ajutorul profesorilor diriginți astăzi.

Copiii simt *lipsa sprijinului emoțional* pe care îl ofereau părinții și nu de puține ori au un sentiment de *singurătate*. Dorul de părinți îi face pe unii copii și tineri să-și revizuiască atât relațiile cu părinții, cât și comportamentul pe care îl

aveau până la plecarea lor. Deseori, ei ajung să aprecieze mai mult tot ce le oferea viața în familia unită. Succesul în viață se datorează doar în parte capacităților intelectuale ale persoanei, în rest, ceea ce îi ajută mult pe tineri în toate sferele vieții este *inteligența emoțională*.

Această capacitate ne ajută să stabilim și să menținem relații interpersonale, să depășim diferite dificultăți emoționale, să reacționăm adecvat în situații noi și neprevăzute sau stresante.

Printre abilitățile inteligenței emoționale sunt:

- dirijarea conștientă, prin voință, a emoțiilor proprii;
- evitarea „revărsării” emoțiilor și, prin aceasta, eclipsarea capacităților mentale;
- identificarea / acceptarea emoțiilor proprii și ale altor persoane;
- manifestarea empatiei și înțelegerea punctelor de vedere ale celorlalți;
- primirea și oferirea de afecțiuni;
- concentrarea asupra părților pozitive ale vieții.

Fiecare persoană are o anumită atitudine față de propriile emoții: unii consideră că ele sunt separate de minte și se manifestă absolut independent, alții le trăiesc din plin și învață să le controleze.

Managementul emoțiilor constă în conștientizarea, acceptarea, exprimarea și influențarea emoțiilor pe care le trăim.

Viața noastră emoțională se compune dintr-o multitudine de trăiri, toate fiind importante pentru noi. Nici una dintre ele *nu este bună sau rea*, toate ne aparțin nouă și trebuie să le recunoaștem existența.

Abilitățile de a dirija emoțiile ne ajută să *facem față celor mai diverse situații de viață*: eșecuri, dezamăgiri, conflicte, pierderi, riscuri, presiuni din partea altor persoane sau a circumstanțelor, stres. Modul în care acționează oamenii este influențat de ceea ce gândesc și simt.

Atunci când ne putem stăpâni emoțiile, gândim limpede și suntem mai îndrăzneți, mai eficienți, mai hotărâți. Iar controlul asupra emoțiilor este imposibil fără conștientizarea și acceptarea lor.

Plecarea părinților în străinătate este o situație stresantă pentru copil, oricare ar fi vârsta lui.

Noile condiții de viață în care ajunge copilul îi solicită eforturi mari pentru adaptare. Cu cât dezvoltarea abilităților de gestionare a emoțiilor începe mai devreme, cu atât are mai multe efecte pozitive asupra diferitelor aspecte ale vieții copiilor. Adulților din preajma copiilor le revine un rol foarte important în *consolidarea încrederii de sine* a acestora, sentiment care îi va face să se descurce mai ușor.

Desigur, nu poți proteja întotdeauna copilul de experiențe neplăcute. Totuși, îl poți ajuta să se simtă mai sigur de sine, oferindu-i susținere și încurajare. În acest mod, copilul va depăși mai ușor dificultățile și va învăța din toate experiențele sale.

Părinții și profesorii care își propun ca scop consolidarea stimei de sine a adolescenților scot la lumină, prin acțiunile lor educaționale, tot ce au tinerii mai bun în ei. Însă pentru aceasta, este nevoie ca între adulți și tineri să fie o relație bună, adică bazată pe *încredere*.

Nu trebuie să avem încredere în copil doar pentru că el a crescut și a devenit adolescent.

Încrederea între adult și copil se dezvoltă treptat, în timp. Pentru a ajunge aici, este nevoie ca adultul să cunoască adolescentul și să-i recunoască aptitudinile, iar adolescentul să participe, să coopereze și să învețe.

Veți stabili o *relație bună de comunicare* cu adolescentul dacă el se va simți apreciat și înțeles, dacă va simți că îl ascultați, că vă interesează universul lui personal, că îi respectați intimitatea. Fiind conștienți de presiunile la care îl supune mediul școlar, familia și societatea, veți deveni mult mai înțelegători față de tânăr și veți reuși să „traduceți” comportamentele lui.

Temele pe care copiii trebuie să le exploreze pentru a-și consolida încrederea în sine pot fi numite, convențional, „Despre mine”, „Sunt o persoană deosebită”, „Emoțiile mele”, „Acceptarea sinelui și a schimbărilor”.

Folosiți expresii și cuvinte care stimulează stima de sine:

- Ești foarte bun (ă) la lucrul ăsta!
- Întotdeauna îți dai silința. Asta este foarte important.
- Ai vrea să schimbi ceva la tine? Ce anume?
- Încearcă! Ai doar de câștigat.

Migrația legală a adulților are o serie de avantaje, principalul constând în faptul că aceștia au posibilitatea de a vizita mai des familia, iar ca rezultat, sunt menținute relațiile dintre părinți și copii. Un alt aspect important este faptul că migranții beneficiază de un grad de securitate, ceea ce influențează pozitiv și starea afectivă a copiilor, care deseori sunt îngrijorați în legătură cu statutul părinților lor.

În scopul integrării migranților, statele oferă străinilor care se află legal pe teritoriul acestora următoarele tipuri de servicii: cursuri de studiere a limbii, cursuri de perfecționare sau instruire profesională, informații cu privire la drepturile și obligațiile străinilor, oportunități de angajare și integrare în societatea respectivă, servicii medicale și sociale, facilități de cazare.

În mod firesc, la vârsta adolescenței, relațiile cu semenii ocupă un loc mult mai important în viața copilului decât cele cu părinții, ceea ce nu este întotdeauna așa în cazul copiilor migranților.

Situația lor deosebită în raport cu părinții îi face să fie mai izolați față de semenii. Majoritatea copiilor rămași fără îngrijirea părinților preferă

comunicarea în grupuri mici de *semeni* care au, de obicei, aceeași experiență de despărțire de părinți.

Această alegere se bazează pe faptul că ei au mai multe în comun: emoții generate de plecarea părinților peste hotare și viața independentă; preocupări și interese (cum se descurcă în gospodărie, ce relații are cu mama etc.); resurse financiare care le permit să acceseze diferite servicii din comunitate.

Nevoi (specifice) ale copiilor, determinate de plecarea părinților: susținere emoțională, să fie ascultați și înțeleși, abordare individuală, sfaturi, activități de timp liber, încredere în adulți (profesori), dezvoltarea simțului responsabilității, pregătire pentru un mod de viață sănătos, motivare pentru studii, abilități de gestionare a resurselor (bani, timp), abilități de soluționare a problemelor și luare a deciziilor, stimă de sine / apreciere adecvată, relații interpersonale pozitive, pregătirea părinților, supraveghetorilor, profesorilor pentru a diminua consecințele migrației asupra copiilor.

Pentru ca un copil să traverseze cu succes toate etapele în dezvoltarea sa, este esențial ca adulții să-l susțină în formarea diferitelor abilități. Cu cât copilul este mai bine „pregătit” să treacă spre următoarea etapă de vârstă, cu atât el se descurcă mai bine cu sarcinile și responsabilitățile pe care le implică această etapă. În cazul copiilor cu părinți plecați peste hotare, rolul profesorilor în acest proces de pregătire devine mai important.

BIBLIOGRAFIE

1. Situația copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației. Raport de studiu (2006) Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului
2. Duclos, G., Laporte, D., Ross, J. (2006) *Încrederea în sine a adolescentului: Copilul la vârsta ingrată*. București: House of guides
3. *Să lucrăm împreună – formarea comportamentului copiilor cu ajutorul disciplinei pozitive* (2006) Organizația „Salvați Copiii”. București: Speed Promotion
4. Pânișoară, G., Pânișoară, I.O. (2005) *Motivarea eficientă. Ghid practic*. Iași: Polirom
5. Rășcanu, R. (2003) *Psihologie și comunicare*. București: Editura Universității din București
6. http://www.iom.md/materials/books/7_ghid_profesionisti_copii_migratie.pdf, consultat la data de 14.06.2015

CURRICULUMUL LA DECIZIA ȘCOLII - FACTOR DE PREVENIRE A ABSENTEISMULUI ÎN RÂNDUL ELEVILOR

CURRICULUM AT THE SCHOOL'S DECISION - A PREVENTING SCHOOL ABSENTEEISM AMONG STUDENTS

Prof. Maria Ailincăi

Liceul Tehnologic Economic Administrativ Piatra Neamț

Motto:

„Nu pentru școală, ci pentru viață învățăm.”

Seneca cel Tânăr

Abstract. *The school based curriculum (CDS) represents all educational processes and learning experiences that each school directly proposes its students in its curricular offer.*

The school curriculum, as part of the national curriculum is a major direction of change in the way of achieving the educational process in the school, and a necessary current Romanian objective, because:

- *There is a need for education otherwise;*
- *There is a need for a diversified education enabling individual training routes;*
- *Feels a real need for a more flexible university education system;*
- *There is a need to transform the student in the educational process partner and active participant in their own learning and personal development;*
- *There is a need for education to encourage competition;*
- *There is a need for a values-oriented education and skills.*

The local development curriculum determines the existence of a form which is flexible, democratic and motivating the organization of the program and students, guidance, training and capitalizing on their concerns and skills, valuing the expertise and resources available. The objective and qualitative parameters of school-based curriculum promote the attainment of a modern, forward-formative aspect which brings forth an active and motivated student in the educational act. By offering school-based curriculum, the student becomes a partner of the teacher, aware and motivated participant in his intellectual and professional training, and the school becomes more attractive to beneficiaries.

The school curriculum offers the opportunity to gradually introduce this important approach to learning in schools. Other reports between the mainstream curriculum and the one available to the school, a new vision of the mission and aims of education, rethinking management practices can highlight the positive, democratic and stimulating curriculum of the school.

Keywords: *curriculum, school based curriculum, education, learning quality, motivation*

Curriculumul la decizia școlii (C.D.S.) reprezintă ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare pe care fiecare școală le propune în mod direct elevilor săi în cadrul ofertei curriculare proprii.

Curriculumul la decizia școlii, ca parte integrantă a curriculumului național și direcție majoră de

schimbare a modului de realizare a procesului instructiv-educativ în școala românească actuală este o necesitate obiectivă, pentru că:

- Se simte nevoia de un învățământ altfel;
- Se simte nevoia de un învățământ diversificat care să permită rute individuale de pregătire;
- Se simte nevoia de o flexibilizare reală a sistemului învățământului preuniversitar;

- Se simte nevoia de un învățământ care să transforme elevul în partener al procesului educațional și în participant activ la propria învățare și dezvoltare personală;
- Se simte nevoia de un învățământ care să încurajeze competiția;
- Se simte nevoia de un învățământ orientat spre valori și competențe

Asemenea afirmații devin tot mai frecvente în limbajul furnizorilor de educație și exprimă deziderate majore ale unei necesare, benefice și mult așteptate reforme a învățământului preuniversitar românesc.

Curriculum la decizia școlii, pe lângă elementul de noutate pe care l-a reprezentat în structura planului-cadru propus învățământului românesc preuniversitar favorizează, deopotrivă, individualitatea, modernitatea, diversitatea, autonomia, descentralizarea, adecvarea la interesele și preocupările beneficiarilor actului de educație. Curriculumul la decizia școlii a fost gândit ca răspuns la nevoile societății educaționale moderne, ca o posibilă și necesară racordare la sistemul de valori educaționale proprii comunității europene din care facem parte, ca o soluție democratică la problematica învățământului preuniversitar actual.

Curriculumul la decizia școlii, ca parte constitutivă a curriculumului național, permite adaptarea ofertei de învățare la specificul local, la nevoile și interesele elevilor, ale cadrelor didactice sau ale comunității locale în care se află școala. Existența și promovarea curriculumului la decizia școlii asigură unităților de învățământ și elevilor realizarea unor cursuri individualizate, diferențiate, în măsură să răspundă unor nevoi reale de instruire, să valorifice superior resursele umane, materiale, financiare de care dispune fiecare unitate.

Dezvoltarea locală de curriculum determină existența unei forme flexibile, democratice și motivantă de organizare și de desfășurare a programului elevilor, de orientare, formare și valorificare a preocupărilor și aptitudinilor acestora, de valorizare a expertizei și resurselor disponibile.

Valențele cu care a fost încărcat curriculumul la decizia școlii încă de la lansarea sa sunt puse

în valoare de **aspectele forte** ale acestuia, aspecte care pot fi sintetizate astfel:

- contribuție la dezvoltarea durabilă, în și prin educație;
- compatibilizare cu politicile și sistemele educaționale europene;
- o nouă filosofie educațională, o modalitate europeană de abordare a curriculumului național, prin regândirea și modernizarea structurii și conținuturilor planului-cadru;
- reformă prin descentralizare și autonomie decizională;
- șansă și provocare pentru managementul instituțional;
- schimbare, înnoire, noutate în organizarea și desfășurarea procesului de învățământ orientat spre reformă;
- democratizarea actului didactic, al relației profesor – elev prin considerarea elevului drept partener al procesului instituțional al instrucției și educației; învățământ centrat pe elev prin adaptarea, particularizarea și chiar individualizarea parcursurilor școlare ale fiecărui elev;
- democratizarea și adecvarea parteneriatului școală – comunitate prin implicarea părinților și a reprezentanților comunității în adoptarea deciziilor la nivelul unității de învățământ;
- deschidere, receptivitate față de problematica societății cunoașterii, față de nevoile de cunoaștere, educare și formare proprii comunității educaționale;
- instrument de cultivare și promovarea a motivației intelectuale, culturale și profesionale a elevilor;
- personalizarea ofertei educaționale a unității de învățământ, creșterea gradului de atractivitate a școlii;
- factor stimulator al inițiativei, creativității, originalității și disponibilității cadrelor didactice propunătoare ale CDȘ; instrument de valorificare superioară a potențialului material și uman din fiecare unitate de învățământ;
- modalitate de autoformare, de educație permanentă a însuși furnizorului de educație, de depășire a modului tradiționalist de abordare și realizare a finalităților învățământului preuniversitar;
- factor stimulator al competiției între cadrele didactice în găsirea punctelor de interes, de preocupare, de atractivitate, de oportunitate pentru elevi și comunitatea educațională;

- instrument de valorificare superioară a potențialului material și uman din fiecare unitate de învățământ;

Existența și promovarea în mod obiectiv și la parametri calitativi a curriculumului la decizia școlii favorizează realizarea unui învățământ modern, orientat spre aspectele formative și care transformă elevul în subiect activ și motivat al actului instructiv-educativ. Prin ofertarea curriculumului la decizia școlii elevul devine un partener al cadrului didactic, un participant conștient și motivat la propria sa formare intelectuală și profesională, iar școala devine mai atractivă pentru beneficiarii săi.

Libertatea de decizie la nivelul școlii, democratizarea societății, reprezintă o șansă de adevărată la un sistem deschis, cu opțiuni multiple. Instrumentarea și realizarea efectivă a curriculumului la decizia școlii dezvoltă însă, o serie de slăbiciuni în măsură să diminueze importanța și eficiența sa, să determine minimizarea statutului, rolului și finalităților pentru care a fost proiectat.

Bazat pe o metodologie și pe o tipologie, ambele la fel de complexe și oportune, curriculumul la decizia școlii beneficiază la ora actuală de o serie de oportunități în măsură să susțină politica de reformare a învățământului preuniversitar cu ajutorul curriculumului la decizia școlii.

În contextul procesului de compatibilizare cu sistemele educaționale comunitare, corecta, necesară și optimă promovare a curriculumului la decizia școlii se fundamentează pe elemente precum:

- direcțiile decizionale majore pentru fundamentarea procesului de reformă a învățământului preuniversitar;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu.

La aceste instrumente de politică educațională și directivă, internă sau de nivel european, pot fi adăugate alte elemente favorizante și de sprijin:

- oferta de formare continuă, prin cursuri acreditate, a managerilor și cadrelor didactice pe problematica curriculumului la decizia școlii;

- valorificarea unor modele de bună practică în domeniu, dobândite de cadrele didactice prin participarea la programe și proiecte comunitare sau la parteneriate externe;
- schimburile de experiență, activitățile de cercetare, simpozioanele, sesiunile de comunicări ca spații ale dialogului și al confruntărilor de idei privind problematica CDȘ;
- deschiderea comunității locale către nevoile și problematica școlii;
- preocupările managerilor școlari de personalizare a ofertei educaționale a unităților de învățământ;
- descentralizarea și implicarea democratică a tuturor categoriilor de beneficiari;
- presiunea comunității educaționale și a specialiștilor în științele educației pentru desconggestionarea planurilor de învățământ și a programelor școlare;
- nevoia reală a sistemului educațional de flexibilizare a parcursului școlar.

Dinamica socială și economică înregistrată la nivel național a determinat apariția unor schimbări semnificative în sistemul educațional românesc. Astfel, școlile și comunitățile se confruntă cu o serie de provocări ce vizează și nevoile reale ale beneficiarilor de servicii educaționale. Un curriculum realizat la nivelul școlii presupune că cele trei mari procese ale schimbării curriculare – conceperea, implementarea și evaluarea – sunt realizate de unul și același grup de oameni din interiorul unei unități de învățământ.

Prin dreptul conferit școlii de a lua decizia, curriculumul la decizia școlii (CDȘ) este în fapt emblema puterii reale a acesteia. Derivată din libertatea, oferită de planul-cadru, de a decide asupra unui segment al curriculumului național, această putere dă posibilitatea definirii unor trasee particulare de învățare ale elevilor și care individualizează, personalizează oferta educațională.

Dincolo de disfuncții, curriculumul la decizia școlii rămâne o realitate a școlii de azi, realitate care și-a câștigat o serie de adepți (fapt important este că printre aceștia se numără și majoritatea elevilor) și care presupune starea de normalitate prin acceptarea diferenței. Altfel spus, curriculumul la decizia școlii ca putere a instituției de învățământ, permite crearea unui ethos

propriu care conferă diferența în cadrul genului proxim “școala românească la acest început de mileniu III”.

În același timp, într-o societate a cunoașterii, curriculumul la decizia școlii este o oportunitate de a extinde gama de conținuturi, strategii și metodologii de învățare pe care le experimentează elevul. Curriculumul pe discipline este, în mod tradițional, implementat prin mijloace predominant, dacă nu exclusiv, didactice. Pentru a-i pregăti pe elevi pentru viața de adult și pentru cea în câmpul muncii, este nevoie de metodologii de învățare care să le ofere elevilor un mai mare control și responsabilitate în legătură cu propria învățare. Printre schimbările pe care trebuie să le ia în considerare curriculumul la decizia școlii sunt prezente:

- schimbări în societate;
- impactul tehnologiei;
- o nouă înțelegere a modului în care învață oamenii;
- nevoia pentru o mai mare personalizare și inovare;
- creșterea dimensiunii internaționale a vieții și a pieței muncii.

Pregătirea elevilor pentru această lume schimbătoare și imprevizibilă reprezintă o mare

responsabilitate și o provocare considerabilă. Abilitatea elevilor de a face față acestei lumi nu va fi garantată prin memorarea unui corp fix de cunoștințe, ci va depinde de abilitatea de a învăța și aplica permanent noi abilități, pentru a se adapta cerințelor variabile ale vieții de adult și a celei de angajat. Așadar, să-i învețe pe elevi cum să învețe este prioritatea unui curriculum modern, iar curriculumul școlii trebuie să-i formeze pe elevi, oferindu-le această competență vitală. A învăța cum să înveți implică ideea că modul în care învață elevii este cel puțin la fel de important ca și ceea ce învață.

Școlii i se cere astfel să regândească acele părți ale curriculumului asupra cărora are puterea de a hotărî, din punctul de vedere al elevului și al modului în care acesta își sporește abilitatea de a învăța. Această abordare a învățării este în general denumită învățare centrată pe elev și ținta ei este să ajute la formarea elevilor.

Curriculumul la decizia școlii oferă posibilitatea de a introduce gradual această importantă abordare a învățării în școli. Un alt raport între curriculumul nucleu și cel aflat la dispoziția școlii, o nouă viziune asupra misiunii și finalităților învățământului, o regândire a practicilor manageriale, pot pune în valoare valențele pozitive, democratice și stimulative ale curriculumului la decizia școlii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ ȘI WEBBOGRAFIE

1. Bălășoiu, T., Bălășoiu, D. (2003) *Tehnici de creativitate. Curriculum la decizia școlii*. București: Ed. Economică
2. Cristea, S., Dragu, A. (2003) *Psihologie și pedagogie școlară*. Constanța: Ovidius University Press
3. Iosifescu, Ș. (coord.) (2001) *Managementul educațional pentru instituțiile de învățământ*. Laboratorul management educațional. București: IȘE
4. Kovacs, M., Selman, L. (2006) *Curriculum la decizia școlii în școala incluzivă* (ghid, vol. 7), *Guidbook*
5. Manolescu, M. (2005) *Curriculum. Teorie și practică*, București: Ed. Universității București
6. Mortu, V., Pârlog, C.F. (coord.) (2002) *Curriculum la decizia școlii între realitate și aspirație*. Brăila: S. C. Paper Print Invest S.A.
7. Târcă, A. (coord) (2007) *Curriculum la decizia școlii, ghid pentru profesorii de liceu*, București: Ed. Atelier didactic, Webografie
www.edu.ro/curriculum
www.didactic.ro
www.referate.ro
www.ad-astra.ro
http://mts-sm.wikispaces.com/file/view/CDS_eseu.doc/282052088/CDS_eseu.doc
<http://isj.gj.edu.ro/wp-content/uploads/2013/02/Ghid-CDS.pdf>
<https://ro.scribd.com/doc/243590657/Cds>

COPIII CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR

CHILDREN AT RISK OF SCHOOL DROP

Mădălina Paraschiv
DGASPC Argeș

Motto:

„Toți adulții au fost odată copii”
Antoine de Saint Exupéry

Abstract. *School dropout is a problem of the Romanian school system, a problem that is not managed enough, a serious problem that must be converted in a complex intervention strategy. There is a circumstance that, through its meaningful circumstances and its alarmed sizes, must be a priority for the ones who take decisions, the working people and the beneficiaries of the educational system.*

In order to take control measures for the school dropout, a diagnosis study is required, so it can bring out the abandon rate, the most affected areas and, most important, the children put at abandon risk and the main reasons for that.

In Romania, school dropout is a social problem that becomes increasingly frequent, the abandon rate increases itself up to an alarming point and one of the cause that allows it is the occident mirage that attract our young people to a high income, more than they can obtain in our country, even if they study more than a college.

Keywords: *school dropout, school absenteeism, education*

Abandonul școlar reprezintă o problemă a sistemului românesc de învățământ insuficient tratată, o problemă serioasă ce trebuie convertită într-o complexă strategie de intervenție.

Este vorba cu certitudine de un fenomen care, prin consecințele sale semnificative și prin dimensiunile sale îngrijorătoare, este prezent în agenda de priorități a Uniunii Europene, care printr-o comisie analizează cauzele și consecințele părăsirii timpurii a școlii.

Această comisie prezintă instrumentele disponibile pentru statele membre, în vederea combaterii acestui fenomen și măsurile pe care UE ar trebui să le ia pentru a reduce rata abandonului în Uniunea Europeană.

Abandonul școlar reprezintă conduita de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale

complete sau înaintea încheierii ciclului de studiu început.

De obicei, prin termenul de abandon școlar (drop-out), se face trimitere la părăsirea școlii fără terminarea cursului de studiu pe care copilul îl frecventează (Morrow, 1986).

Abandonul școlar este rezultatul unui set de factori individuali, educaționali și socio-economici, iar aceste caracteristici sunt diferite de la țară la țară și de la regiune la regiune.

În general, factorii de risc care par a favoriza abandonul școlar timpuriu sunt de tip socio-economic, familial și personal. Factorii de risc pot fi legați de degradarea socială și de mediu a structurii sociale și fenomenele de marginalizare și excluziune.

Din punct de vedere economic, abandonul școlar reprezintă un indicator al eficienței sistemului școlar astfel încât, dacă indicele de abandon

este mai mare, atunci sistemul școlar respectiv este inefficient.

Totuși, în ciuda acestor factori care au o mare importanță în determinarea succesului sau eșecului școlar, trebuie avut în vedere că există și situații de eșecuri și întâzieri în circuitul școlar în contexte sociale bogate, fără nicio condiție de marginalitate socială. Printre factorii familiali de risc, în afară de sărăcia economică, se numără și așteptările scăzute pe care părinții le au față de copiii lor, lipsa de importanță acordată școlii și implicarea limitată în activitățile școlare ale copiilor lor.

În general, copiii din medii defavorizate social și cu puțină educație sunt mai predispuși decât alții să renunțe la școală prematur. Același lucru este valabil pentru copiii cu handicap și cei care imigrează, băieții fiind mai afectați decât fetele de acest fenomen.

La nivel de educație, trecerea de la o școală la alta și de la un nivel de educație la altul este deosebit de dificilă pentru copiii cu risc de abandon școlar.

Sensul de abandon se referă atât la abandonarea efectivă a școlii de către un copil, cât și la un abandon școlar, caracterizat prin rămânerea fizică a copilului în sala de clasă și manifestarea unei lipse totale de interes, în ceea ce privește actul educativ.

La ambele forme de abandon școlar se adaugă și alte moduri de participare non-școală, precum absentismul selectiv (escape) și generalizat. Vorbim despre absentism selectiv când copilul a pierdut începerea cursurilor școlare și de absentism generalizat, în cazul în care copilul este absent de la școală în mod sistematic.

Absenteismul poate fi atribuit mai multor factori, inclusiv respingerea școlii de către copil cu apariția de tantrum și opoziție directă, dar, de asemenea și la o atitudine tipic pasivă de copil tăcut care, totuși, se manifestă în lipsă de concentrare la școală.

O altă explicație legată de absentism se reflectă în fobia școlară, care în principal afectează copiii între 5 și 13 ani. O astfel de fobie școlară se

manifestă în refuzul de a merge la școală, fiind însoțită de panică și dureri somatice, cum ar fi dureri de cap, dureri de stomac sau vărsături.

Fenomenul absentismului școlar poate fi, de asemenea, legat de boli cronice ale copilului, care implică absențe excesive de la școală și care au un impact asupra performanței școlare. Într-adevăr, absențele repetate reprezintă pentru acești copii un element de frustrare, care îi împiedică să se angajeze în mod eficient în școală.

Un ultim motiv legat de absentism este dezinteresul față de școală, prezent în cea mai mare parte în adolescență și este caracterizat de o lipsă de motivare pentru școală și pentru tot ceea ce înseamnă ea.

Conceptele menționate până în prezent, împreună cu eșecurile școlare, sunt indicatori ai părăsirii timpurii a școlii, eșecul școlar având la bază mai mulți factori care pot fi diferiți, dar cel mai adesea asociați, copilul confruntându-se cu o serie de dificultăți școlare care au ca principale cauze: propria persoană, părinții și familia, școala, comunitatea locală, etc.

Părăsirea timpurie a școlii este strâns legată și de nivelul de satisfacție sau insatisfacție al copilului la experiența școlară.

De fapt, „mă simt prost la școală” pare să joace un rol important în procesul de dezangajare de la școală, disconfortul școlar și nerespectarea la școală (inclusiv fenomenul de bullying) măsurându-se în termeni de eșec, nemulțumire și performanță slabă.

De asemenea performanța școlară se corelează pozitiv cu autoevaluarea pozitivă de către copil a abilităților sale școlare, nivelul de satisfacție al profesorilor și importanța acordată succesului școlar.

Cu toate acestea, satisfacția în experiența școlară, depinde de percepția pe care copilul o are despre utilitatea școlii pentru viitorul lui și prezența materiilor de studiu interesante pentru el.

Atât băieții, cât și fetele cu performanță școlară slabă au convingeri de auto-eficacitate scăzută

În urmărirea de realizare școlară și frecventează prieteni care, la rândul lor, au abandonat școala, astfel creându-se condițiile eșecului integrării sociale, în sensul reducerii semnificative a șanselor de autorealizare, asociindu-se cu perspective ocupaționale și economice limitate, detașarea de valorile societății și de instituțiile ei și cu o scădere a venitului personal de-a lungul întregii vieți.

De fapt, tinerii care părăsesc timpuriu școala sunt mai expuși riscului de șomaj, sărăcie și excluziune socială, în general, având o activitate mai precară și mai puțin profitabilă decât cei care au o educație.

Pentru prevenția și intervenția în cazurile de eșec și abandon școlar este necesară o analiză atentă a factorilor ce pot declanșa aceste fenomene și utilizarea unor metode și tehnici de consiliere individuală care să conducă la rezultate pozitive. Sunt cunoscute diverse metode de consiliere individuală care pot fi utilizate pentru a sprijini elevul aflat în situație de eșec școlar în funcție de factorii /cauzele care au declanșat acest fenomen ca: metode privind întărirea pozitivă și negativă a comportamentului, metode în care se utilizează jocul de rol, metode privind rezolvarea unor conflicte, analiza rezultatelor activității.

În ceea ce privește strategiile de combatere a părăsirii timpurii a școlii, trebuie să se înceapă cu o analiză națională, regională și locală care caracterizează fenomenul și care ar trebui să fie cuprinzătoare și să includă o serie de politici din mediul social, tineret, familie, sănătate și locuri de muncă.

Strategiile abordate trebuie să fie sistemice și să se concentreze pe:

Prevenire: evitarea creării unor condiții favorabile pentru părăsirea timpurie a școlii;

Acțiune: abordarea dificultăților întâmpinate de elevi, atunci când acestea apar;

Compensare: oferirea unor oportunități de educație și formare profesională pentru copiii care au abandonat școala.

Printre acțiunile ce mai pot fi întreprinse pentru reducerea ratei de abandon școlar în țara noastră: integrarea elevilor cu risc de renunțare la educație și menținerea acestora în sistemul școlar, creșterea responsabilizării cadrelor didactice, reintegrarea elevilor deja aflați în situație de abandon școlar, monitorizarea stării sistemului pentru prevenirea timpurie a crizelor și identificarea periodică a modificărilor în ceea ce privește abandonul școlar, **creșterea atractivității școlii prin** activități extrașcolare desfășurate în școlile din comunitățile cu risc ridicat de abandon, precum și în liceele care atrag elevi din astfel de comunități, motivarea pozitivă a participării poate fi dată prin acordare de premii simbolice grupurilor de elevi care sunt mai performante, în astfel de acțiuni, **utilizarea experienței celor ce au renunțat la școală pentru a preveni scăderea încrederii în educație** (ar putea fi util ca elevi care au renunțat deja prematur la școală să intre în contact cu cei aflați în risc de a abandona, povestindu-le care este imaginea lor curentă despre școală, cum a decurs viața lor post-școlară, foștii elevi ai școlii pot fi atrași să își prezinte istoriile de viață în "mini-conferințe", în care dialoghează cu actualii elevi, implicarea proactivă a cadrelor didactice în combaterea abandonului școlar și a renunțării timpurii la educație).

Pentru crearea și implementarea eficientă a unor programe și politici care să ducă la diminuarea acestui fenomen trebuie luate în considerare nevoile pe care le au persoanele care fac parte din grupul țintă atât beneficiari direcți cât și cei indirecti, deci trebuie făcută o conexiune între nevoi, resurse, politici și metode de implementare.

BIBLIOGRAFIE

1. Cosmovici, A. (1999) *Psihologie școlară*. Iași: Polirom ;
2. Iacob, L., Jurcău, N. (2001) *Psihologia educației*. Cluj Napoca: U.T. Pres;
3. Stan, V. *Atașamentul - De la teorie la practică*. Timișoara: Grafo-Market
4. Morrow, G. (1986) *Standardizing practice in the analysis of school dropouts*, Teacher College Record.
5. Cojocaru, Ș. (2004) *Designul propunerilor de finanțare. Metodologie, modele de proiecte, comentarii*. Iași: Lumen
6. Neamțu, C. (2003) *Devianța școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament al elevilor*. Iași: Polirom
7. Poede, G. (2002) *Politici sociale, abordare politologică*. Iași: TipoMoldova
8. Pop, L. (2002) *Dicționar de politici sociale*. București: Editura Expert
9. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (31.01.2011) Tackling early school leaving: A key contribution to the Europe 2020 Agenda, COM (2011) 18 final, Brussels,
http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_en.pdf, accesat la data de 22.07.2015

DIN ACTIVITATEA FICE ROMÂNIA / FICE ROMÂNIA ACTIVITIES

RAPORT DE ACTIVITATE CU PRIVIRE LA DEPLASAREA EXTERNĂ ÎN ELVEȚIA, ÎN PERIOADA 27 MAI-12 Iunie 2015

PROGRAMUL CIF ELVEȚIA, „NO FENCES”

*Cleopatra-Mercedes Ravaru, consilier
Elena-Alexandra Oțel, consilier
DGASPC Vaslui*

Atât titlul, cât și conținutul acestui material încearcă să ilustreze aspectele esențiale ale experienței trăite de noi, unicele românce participante la ediția din acest an a programului de schimb profesional între lucrătorii din câmpul social, program organizat de CIF Elveția (Council of International Fellowship) în perioada 27 mai – 12 iunie 2015.

Sintagma „No fences” – „Fără frontiere” a fost utilizată de către noi nu doar pentru că nicăieri în țara respectivă nu am văzut garduri care să înconjoare proprietățile, ci pentru a sublinia ideea că, deși popor (multi-cultural!) mândru, ce nu renunță la identitatea lui (multi-națională! – în Zürich conviețuiesc 170 naționalități) elvețienii sunt, simultan, acceptanți ai valorilor de integrare, de cosmopolitanism, de universalitate.

Trebuie să admitem că, înainte de a merge în Elveția, ceea ce cunoșteam despre această țară se reducea la câteva caracteristici: neutralitate (garantată Confederației de către Europa în schimbul asigurării rutelor comerciale printre munți), afaceri - bănci, ceasuri de mare precizie (Swiss-time! – deci fără „sfert academic!”), celebra ciocolată și vaci. Abia ajunse acolo, însă, unde în 17 zile a trebuit să condensăm tot ce-i de știut, în general, despre Elveția, am aflat că aparențele nu reflectă decât vârful iceberg-ului și că sistemele în care elvețienii „navighează” sunt mult mai complexe decât ceea ce transpare la prima privire, superficială, asupra geografiei și istoriei. (Ne-am consolată, totuși, cu înțelegerea mutuală a faptului că nici ei nu știau despre România mai mult decât știam noi despre

Elveția! Iar realitatea cu care ne-am confruntat ne-a depășit așteptările.)

Am învățat în două săptămâni și jumătate (încă trebuie să procesăm/sedimentăm informațiile) despre sistemele politic, social, educațional, de sănătate, de migrație, de asigurări sociale, de servicii în folosul familiilor, de protecție a persoanelor cu dizabilități, etc., dar pe lângă prelegerile susținute de personalități de marcă am vizitat și diverse instituții cu implicare în problematica asistenței sociale (organisme guvernamentale și ne-guvernamentale, centre de recuperare și socializare pentru copii și adulți cu variate afecțiuni organice și/sau psihice, cunoscuta școală ZEKA, care și educă, și profesionalizează adulți cu deficiențe severe, spitale, ba chiar și un campus pentru emigranți), deci timpul ne-a fost plin! Cunoștințele asimilate au fost evaluate continuu, îndeosebi prin workshop-uri în care membrii grupului de participanți făceau schimb de opinii și idei, comparau sistemele elvețiene cu cele din propriile țări, efectuau analize asupra eficacității celor prezentate (ori văzute) și adresau întrebări pentru eventuale clarificări.

Pe lângă cele enumerate mai sus, fiecare membru al grupului (doi din România, doi din Spania și câte unul din Turcia, Belarus, Australia și Taiwan) a desfășurat, timp de trei zile, și un program individualizat, axat pe interesele particulare, în funcție de domeniul specific de muncă din țara de proveniență. La toate acestea mai trebuie adăugat și programul alternativ de relaționare cu familiile-gazdă și de stabilizare a coeziunii grupului prin participarea la activități

de relaxare în natură ori ... în sălile Filarmonicii din Zürich! Iar dacă, pe lângă informarea asupra sistemelor societății, menționăm și aprofundata familiarizare cu sistemul feroviar elvețian (activitățile aveau loc în diferite localități), atunci am spus totul!

Oamenii întâlniți au fost, fără excepții, foarte amabili cu noi (mai ales dacă pierdeam trenul ori încurcam stația de tramvai), cei mai mulți vorbesc fluent engleză, ca modalitate de a se înțelege cu străinii veniți la muncă în Elveția și ni s-a explicat că generația tânără este educată încă din grădiniță să accepte diversitatea, interculturalitatea, fie și numai prin faptul că sistemul de învățământ îi obligă să fie colegi de clasă cu alți copii, de etnie diferită. Comunitatea Helvetică are patru limbi naționale, iar emigranții constituie 30% din populație, fiind admiși să trăiască și să muncească aici, să-și întemeieze familii, ba chiar și să devină – fie și în 12 ani, cetățeni cu drepturi depline, inclusiv acela de a-și petrece cu demnitate ultima etapă a vieții, bine îngrijiți ca urmare a solidului sistem de asigurări sociale și de sănătate. Nu știm dacă, pe viitor, Elveția va mai avea aceeași componentă „umană” ca în prezent, dacă va respecta aceeași proporție autohton-străin, la fel cum nu știm dacă, sub umbrela neutralității, oamenii își vor păstra aceeași atitudine deschisă, ceea ce știm, însă, este că politica elvețiană oficială (acea „no fences”, cum am denumit-o noi) este o politică promovată din cauza necesității țării de a se ralia legilor U.E. (chiar dacă nu face parte din aceasta), uneori chiar imediat după ce respectivele legi sunt puse în aplicare în Europa.

Ce am învățat noi, pe scurt, în cadrul acestui program de schimb între profesioniștii domeniului social?

Că nu numai în România, ci și în Elveția, când statul consideră că are nevoie să reducă din fonduri, respectivele reduceri se efectuează în sectorul social („nimănui nu-i place să recunoască existența săracilor și a persoanelor cu handicap”);

Că în România sistemul de protecție a adulților și copiilor, în special cu dizabilități, precum și sistemul de adopții, sunt mai vechi și mai bine fundamentate legislativ decât echivalentele lor

elvețiene (la noi lipsesc, însă, banii!); Dar în același timp serviciile oferite bătrânilor, copiilor sau adulților cu dizabilități, persoanelor care suferă de cancer sau alte boli incurabile, persoanelor care au fost implicate în cazuri de violență domestică sunt net superioare față de cele din România;

Că instituții oarecum asemănătoare, ca atribuții, DGASPC-urilor românești au apărut abia din 2013 în Elveția și încă se luptă cu dificultățile ridicate de organizare;

Că locuințele pentru bătrâni sunt foarte bine amenajate, fiecare persoană vârstnică putând cere acces la un loc într-unul din centrele deservite de asistenți sociali, care îi ajută și se ocupă inclusiv de finanțele acestora. Astfel, datorită sistemului de asigurări sociale și de sănătate, orice persoană are garantată o bătrânețe demnă, tratată cu respect și grijă;

Că anul trecut, la Spitalul de Copii din Zürich (cel mai mare spital din Elveția) au fost semnalate 450 cazuri de abuz, dintre care 35,4% cazuri de abuz sexual, 32,7% cazuri de abuz fizic, 11,6% cazuri de abuz emoțional, 16,2% cazuri de neglijență, 0,4% cazuri specifice sindromului Munchausen și 3,7% cazuri în care au fost identificate riscuri, dar nu au putut fi încadrate într-o categorie; în România, în schimb, predominante sunt cazurile de neglijență și de abuz emoțional;

Că în Elveția nivelul criminalității, al consumului de droguri, al abuzurilor sexuale, al suicidului (locul doi în Europa) și al divorțurilor (50% din cupluri divorțează) este foarte ridicat, ceea ce duce la apariția unor probleme „delicate”, în special pentru copii;

Că legile federale sunt aplicate diferit în cantoanele țării, dar acest fapt nu împiedică îndeplinirea obligațiilor statale, în ciuda controverselor apărute, și că prin votul populației se iau toate deciziile, legile respectând voința poporului;

Că Elveția a fost ultima țară din Europa care a acordat drept de vot femeilor (în 1971);

Că în această țară se pune mare accent pe învățământul vocațional, pentru a spori șansele la găsirea un loc de muncă;

Că Swiss Foundation of the International Social Services (care colaborează cu 140 țări), având sediul în Geneva, asigură anual servicii pentru mai mult de 4000 copii și familii din Elveția și din alte țări, servicii printre care se numără asistență în cazul răpirii de copii, protecția copilului, conflicte parentale și căutarea originilor; ISS a elaborat numeroase proiecte printre care se numără și „Building a future with separated children”, al cărui scop este garantarea dreptului copilului separat de familie de a crește în siguranță și de a dezvolta perspective pentru întoarcerea durabilă în țara de origine, dacă este posibil, sau ca o soluție alternativă, integrarea acestuia în Elveția sau în altă țară. De asemenea, aceștia asigură servicii pentru adulții care s-au refugiat în Elveția din Africa și îi sprijină, inclusiv din punct de vedere financiar, pentru a reveni în țara de origine alături de familiile acestora și a avea un trai decent asigurat de înființarea unei afaceri. Un alt proiect implică copii din 15 țări din vestul Africii care au nevoie de protecție specială împotriva abuzului, traficului de ființe umane și tranzacționarea de sclavi;

Că în orașul Zurich munca de integrare a imigranților are ca principale obiective: creșterea egalității de șanse, permiterea responsabilității individuale, respectarea culturii fiecăruia, susținerea unei coexistențe pașnice, confruntarea cu provocările și poziționarea activă a politicilor de integrare;

Că, „deși elvețienii sunt deschiși la minte, curioși să știe cultura altor popoare, noi suntem ca membrii unui club, care au orgoliul să hotărască cine trebuie să intre în club și cine trebuie respins” (Klaus Kuhne, reprezentantul Elveției

la Națiunile Unite, în problematica asistenței sociale).

La evaluarea finală, alături de trei dintre principalii coordonatori ai programului, a participat și un reprezentant al FICE Elveția (pentru a oferi garanția unei evaluări externe, obiective, bănuim), iar două dintre întrebări ne-au atras atenția:

1. „Sunteți unicele două membre ale CIF Internațional într-o țară care nu are filială. V-ar interesa să întemeiați una, fiind persoanele noastre de contact?” (Am mărturisit că am discutat posibilitatea, în timpul unei pauze dintre activități, dar că am avea nevoie de câteva sugestii pentru organizarea unui program de o așa anvergură – s-au oferit să ne ajute cu orice resursă disponibilă!);

2. „Când vă întoarceți în România, managerul vostru va solicita un raport privind activitățile desfășurate în Elveția?” („Bineînțeles” – a fost răspunsul nostru -, „altfel instituția de care aparținem nu și-ar fi asumat costurile, substanțiale pentru România, pentru a participa la program.”).

La o întrebare anterioară, referitoare la salariile noastre și la posibilitatea ca, pe viitor, să putem participa la activitățile C.I.F. Elveția plătindu-ne cheltuielile prin „forțe proprii”, răspunsul dat a stârnit uimire și zâmbete jenate!

Ca o concluzie a prezentului raport, considerăm că obiectivele stabilite au fost atinse, iar oportunitatea ce ni s-a oferit, de a participa la acest impresionant program, a fost una deosebită, și mulțumim încă o dată, pe această cale, DGASPC Vaslui și FICE România pentru că au avut încredere în noi, în pasiunea pe care o investim lucrând zilnic în domeniul asistenței sociale.

FICE ROMÂNIA, PARTENER ÎN PROIECTUL POSDRU „EU ÎNVĂȚ – ȘCOALA ESTE ȘANSA TA!”

FICE ROMANIA, PARTNER IN THE POSDRU PROJECT “I LEARN-SCHOOL IS YOUR CHANCE!”

Florin ANTONESCU
FICE România

Abstract. *In the spirit of principle on which it is based for 25 years, that of supporting the access of children and youth to education and teaching, FICE Romania participates as a partner in the POSDRU PROJECT I LEARN-School is your chance!*

The project aims at contributing to the prevention and fighting the phenomenon of early school leaving through remedial/collective activities of reintegration in the education of the young people that, for some reason, have abandoned the education system and have not completed the compulsory education and have exceeded with at least 4 years the appropriate age, within the accredited educational centers. Also, the initiators of the project state, that the project will promote actions directed both to children, preschoolers and students at risk of early school leaving, as well as to their families, to increase the number of children/youth reintegrated in the education system, providing guidance and counseling, campaigns to raise awareness of the role of education in training and professional development.

În spiritul principiului pe a cărui bază activează de 25 de ani, acela de a susține concret accesul copiilor și al tinerilor la educație și învățatură, FICE România participă în calitate de partener la proiectul POSDRU „EU ÎNVĂȚ – Școala este șansa ta!”.

Această participare constituie o nouă recunoaștere a disponibilităților umane și profesionale pe care FICE România le valorifică efectiv în beneficiul copiilor, îndeosebi al celor aflați în dificultate.

Calitatea de solicitant al proiectului o deține Colegiul Tehnic „Iuliu Maniu” din București. Manager de proiect este prof. Florentina Gaspar. Parteneri în proiect sunt FICE România, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6, Asociația de Tineret, Cultură și Educație „Speranța Râmniceană” din Râmnicu Sărat (județul Buzău), Grădinița de Copii Nr. 272 din București, Asociația „Fleur de Lys” din București. Aria de aplicare a proiectului o

reprezintă regiunile de dezvoltare București-Ilfov și Sud-Est (județul Buzău).

Proiectul are ca obiectiv principal „să contribuie la prevenirea și combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii prin activități remedial/corective de reintegrare în educație a tinerilor care, din anumite motive, au abandonat sistemul educațional și nu au absolvit învățământul obligatoriu și care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare, în cadrul centrelor de învățământ acreditate”. De asemenea, precizează inițiatorii, „proiectul va promova acțiuni direcționate atât către copii, preșcolari și elevi expuși riscului de părăsire timpurie a școlii, cât și către familiile acestora, pentru creșterea numărului de copii/tineri reintegrați în sistemul de educație, furnizând servicii de orientare și consiliere, campanii de creștere a nivelului de conștientizare a rolului educației în formarea și dezvoltarea profesională”.

Obiectivele specifice ale proiectului acoperă o arie cuprinzătoare de cerințe educaționale:

1. Realizarea unor campanii de identificare a persoanelor care au abandonat școala de cel puțin 4 ani, în care va fi evidențiat nivelul de pregătire educațional, coroborat cu nevoile acestora, în scopul finalizării studiilor secundare prin reintegrarea în sistemul de învățământ în centre de învățământ acreditate, aplicând forme de instruire bazate pe tehnologia de IT, a aplicațiilor multimedia adaptate inovator tematici de studiu cu contribuții directe în evoluția profesională ulterioară;

2. Reintegrarea în sistemul de educație a 200 persoane care au abandonat școala de cel puțin 4 ani, prin participarea într-un program flexibil de educație de tip a doua șansă sau școală după școală;

3. Menținerea în activitatea școlară a elevilor cu risc de părăsire timpurie a școlii prin creșterea gradului de participare la educație în comunitățile dezavantajate, prin servicii de asistență socio-educativă și consiliere pentru 800 elevi și preșcolari cu risc de abandon din municipiul București și județul Buzău;

4. Stimularea parteneriatului activ școală-comunitate, prin crearea și dezvoltarea sustenabilă a 6 centre școlare socio-educative destinate menținerii copiilor și tinerilor în sistemul de educație;

5. Diseminarea rezultatelor proiectului, a experienței și a bunelor practici generate, prin organizarea unei campanii de conștientizare la nivel interregional (multiregional)".

În sens larg, proiectul vizează contribuția „la atingerea obiectivului general al POSDRU, focalizându-se pe prevenirea și corectarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii,

menținerea/ reintegrarea în educație și formare profesională a elevilor din grupurile vulnerabile, prin activități remedial/ corective și preventive de calitate, facilitând accesul grupurilor vulnerabile la educație”; implicit, proiectul „va facilita procesul de inserție a tinerilor pe piața muncii”.

Programele care dau substanța proiectului sunt centrate pe elev, cu „beneficii imediate și pe termen lung pentru membrii grupului țintă: elevi, tineri, părinți”, ca și pentru cadre didactice, reprezentanți ai comunităților locale, decidenți la nivel interregional și național. Totodată, utilizarea tehnologiilor moderne le va facilita accesul la procesele și la rezultatele proiectului nu numai acestor beneficiari, ci și oricăror persoane implicate în procesul educațional. Astfel, va fi realizat un studiu privind contextualizarea programului “a doua șansă” și a programelor de prevenire a abandonului școlar la nivelul regiunilor de implementare. Implicit, va fi elaborată o bază de date pentru identificarea factorilor care determină fenomenele de părăsire timpurie a școlii și de abandon școlar. Pe baza activității din centrele școlare socio-educative (derulate în paralel cu programul formal de educație, ca măsură complementară specializată în susținerea procesului de dezvoltare a cunoștințelor, abilităților, atitudinilor vizând comportamentul pro-școală), va fi elaborat un ghid de bune practici pentru programe de tip „a doua șansă”. Va rezulta astfel, subliniază profesioniștii angrenați în derularea proiectului, „un cadru metodologic modern de implementare, cuprinzând metode și tehnici de investigare personalizate a nevoilor educaționale și sociale ale grupului țintă, atât prin cercetare documentară (statistici, rapoarte, strategii locale etc.), cât și prin cercetare pe teren”.

CAMPANIA 19 ZILE DE ACTIVISM ÎN DOMENIUL PREVENIRII ABUZULUI ȘI VIOLENȚEI ASUPRA COPIILOR ȘI TINERILOR

19 DAYS CAMPAIGN OF ACTIVISM IN PREVENTION OF ABUSE AND VIOLENCE AGAINST CHILDREN AND YOUTH

Dr. Eugen Simion

FICE România, Filiala Neamț

“Violence against children is never justifiable. Nor is it inevitable. If its underlying causes are identified and addressed, violence against children is entirely preventable.”
Kofi Annan, Former United Nations Secretary General

Abstract. *Since 2012, FICE Romania, with the help of communities members, suporters and volunteers and with the support and involvement of educational institutions and child protection, police, The Național Agency against Trafficking in Persons and The National Agency Against Drugs, of the NGOs involved in child protection, civic society, has associated to the message and actions initiated by the Women’s World Summit Foundation in Geneva.*

In 2014, FICE Romania was one of the 134 active coalitions of 63 countries that have conducted extensive national campaigns to prevent abuse and violence against children, focusing on drug prevention among youth.

This year’s Women’s World Summit Foundation proposes that activities focused during November 1 to 19 to have the overall thematic preventing violence among children, especially occured in schools (bullying).

Additional information about the philosophy and actions WWSF can be obtained from the website of the foundation and www.woman.ch campaign kit can be found at <http://19days.woman.ch/index.php/en/2015-prevention-kit>.

Începând cu anul 2012, FICE România, prin comunitățile de membri, simpatizanți și voluntari și cu sprijinul și implicarea instituțiilor de învățământ și de protecția copilului, a poliției, a Agenției Naționale Împotriva Traficului de Persoane și Agenției Naționale Antidrog, a ONG-urilor implicate în protecția drepturilor copilului, a societății civile, s-a asociat mesajului și acțiunilor inițiate de Fundația Summitul Femeilor Lumii (Women’s World Summit Foundation) de la Geneva.

În cadrul documentelor programatice emise, Fundația Summitul Femeilor Lumii a lansat un număr de recomandări în sensul construirii unei

lumi în care violența asupra copilului să nu-și mai găsească locul:

- Toate guvernele trebuie să-și dezvolte strategii naționale, centrate pe copil, de prevenire a violențelor și abuzurilor asupra acestora;
- Adoptarea, în regim de urgență, a unui cadru legal care să conțină explicit interzicerea oricăror forme de abuz sau de violență de orice fel asupra copilului, însoțite de detalii de măsuri eficiente și aplicabile;
- Măsuri active pentru diminuarea nivelului de acceptare socială a violenței asupra copilului, a

toleranței crescută cu privire la manifestările acesteia;

- Măsuri active pentru asigurarea participării copiilor și tinerilor la dezbaterilor problemelor care îi privesc;

- Toate guvernele trebuie să ia măsuri pentru asigurarea incluziunii sociale a copiilor cu vulnerabilități;

- Guvernele trebuie să recunoască importanța datelor statistice privind violența asupra copiilor și să dispună măsuri în concordanță cu acestea;

- Trebuie să existe o focusare puternică pe factorii care influențează nivelurile de violență și reziliență a copiilor, a familiilor, comunităților. Printre aceștia se întâlnesc sărăcia și inegalitățile, degradarea nivelului de trai, dezastrele naturale, mișcări de mase, instabilitățile politice, crima organizată, etc.

Printre direcțiile prioritare, temele de interes lansate de WWSF în domeniul prevenirii asupra copiilor și tinerilor se numără abuzul sexual asupra copiilor, neglijarea, copiii implicați în conflicte armate ("copiii soldați"), vânzarea de copii, prostituția în rândul copiilor, exploatarea prin muncă, traficul de copii, turismul sexual, adicțiile și abuzul de substanțe, justiția și delincvența juvenilă, malnutriția, copiii străzii, practici tradiționale nocive asupra copiilor (mutilare genitală), discriminarea pe criterii de sănătate, etc.

În 2014, FICE România a fost una dintre cele 134 de coaliții active din 63 de țări care au desfășurat ample campanii naționale de prevenire a abuzului și violenței asupra copilului, cu accent pe prevenirea consumului de droguri în rândul tinerilor.

Anul acesta, Fundația Summitul Femeilor Lumii propune ca activitățile concentrate în perioada 1-19 noiembrie să aibă ca tematică generală prevenirea violențelor între copii, produsă în special în mediul școlar (bullying).

FICE România invită comunitățile educaționale, instituțiile de profil (Ministerul Educației și Cercetării Științifice, inspectoratele școlare, centrele județene de resurse și asistență educațională), specialiștii în educație, psihologii, cadrele medicale, reprezentanții poliției, autoritățile publice locale, ONG-urile ce activează în domeniul protecției copilului, mass-media, etc. să participe la campania de prevenire a violențelor asupra copilului, cu accent pe violența în mediul școlar între copii (bullying), să inițieze dezbateri, mese rotunde, să împărtășească din experiențele proprii, să transmită modele de bune practici, etc.

Informații suplimentare despre filosofia și acțiunile WWSF se pot obține de pe pagina web a fundației, www.woman.ch iar kit-ul campaniei poate fi consultat la adresa <http://19days.woman.ch/index.php/en/2015-prevention-kit>.

În vederea redactării raportului de țară aferent participării la Campania 19 zile de prevenire a abuzului și violenței asupra copiilor și tinerilor, cu accent pe violența între elevi în mediul școlar (bullying), adresăm tuturor actorilor sociali, membri sau simpatizanți FICE România, care doresc să participe la această amplă manifestare mondială, rugămintea de a a-și notifica intențiile pe adresa de e-mail a FICE România (ficeromania@hotmail.com, fice.romania@yahoo.com).